

ΤΟ ΝΗΣΙ

Αναζητώντας το χαμένο κέντρο του πολιτισμού

Διπλωματική εργασία

Ιωάννα Δημάκη
Ισμήνη Παπαϊωάννου

επιβλέποντες καθηγητές:
Παναγιώτης Τουρνακιώτης
Αριάδνη Βοζάνη

Φεβρουάριος 2020
Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 07

Το νησί 09

Ιστορική Αναδρομή 17

Τα Κτίρια 25

Από την πόλη 'collage' στην πολυσημ(ε)ία 31

Ανάλυση περιοχής μελέτης 37

Προθέσεις 55

Patterns 59

Χειρονομίες 73

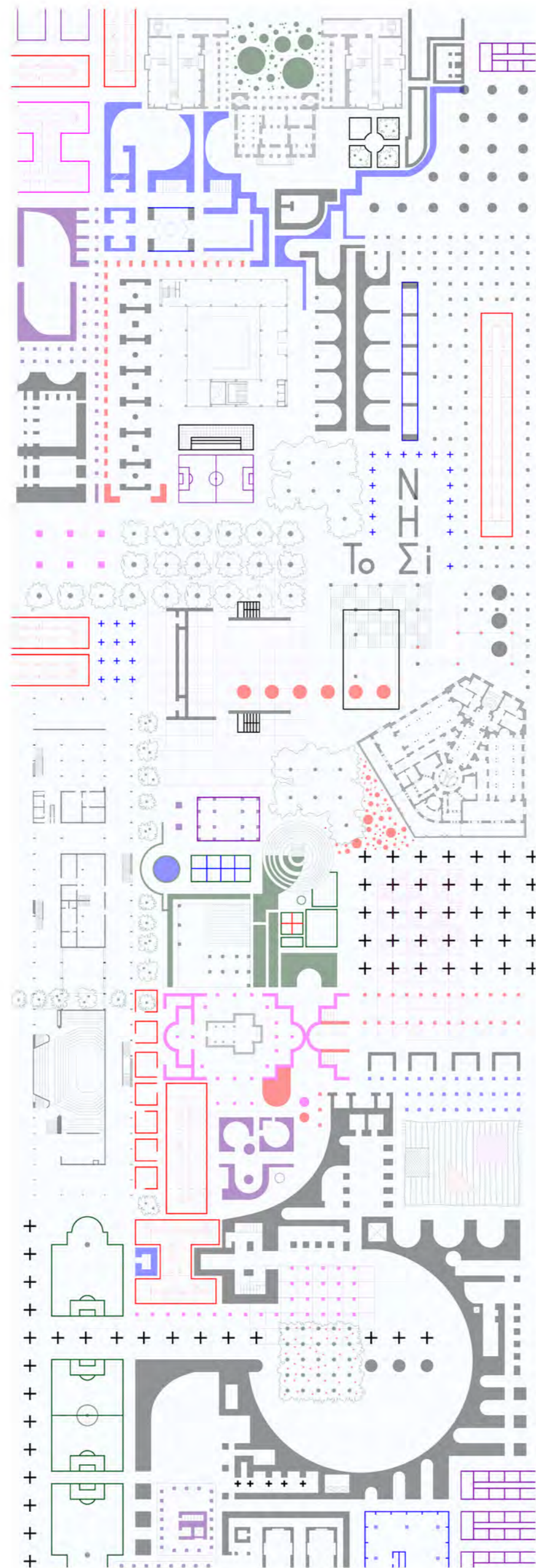
Υλικά 79

Πρόταση 85

Η πλατεία 101

Αντί επιλόγου 111

Παράρτημα 121

Εισαγωγή

Στην παρούσα διπλωματική γίνεται μία προσπάθεια αναζήτησης ενός νέου μοντέλου εμπειρίας της πόλης. Διερευνάται η συνέχεια μεταξύ κτιριακής δομής και δημοσίου χώρου. Τα μεταξύ τους όρια θολώνουν. Διαπλέκονται σε ένα νέο χαλί, ένα μωσαϊκό δημόσιου βιώματος. Η ροϊκότητα και η συνέχεια γίνονται πλέον κανόνες.

Ως πεδίο διερεύνησης επιλέγεται ένα τμήμα της πόλης, στο κέντρο της Αθήνας. Μία περιοχή με μεγάλο ποσοστό αδόμητου χώρου, που συγκεντρώνει αρκετά από τα δημόσια κτίρια πολιτιστικού ενδιαφέροντος της πρωτεύουσας.

Αν και υπό άλλες συνθήκες θα μπορούσε να είναι ο πολιτιστικός πυρήνας της πόλης, μοιάζει σήμερα σαν ένα 'νησί' αποκομμένο από το αστικό αρχιπέλαγος. Ένα κατακερματισμένο πεδίο. Κτίρια διαφορετικών χρονολογιών, σχεδίων και προθέσεων καθώς και υπολείμματα ελεύθερου χώρου, όχι πάντα προσβάσιμου στο ευρύ κοινό, συστήνουν την υφιστάμενη κατάσταση.

Βασική πρόθεση αποτελεί η ανάγνωση του πεδίου ως ένα ενιαίο αστικό κενό, γεφυρώνοντας έτσι τις ασυνέχειες του. Τα όρια τόσο εσωτερικά, όσο και εξωτερικά αναιρούνται, ενώ ένα νέο πλέγμα ελεύθερων κινήσεων, στάσεων και κέντρων υφαίνονται το νέο χαλί. Παράλληλα, το ιδιαίτερο ανάγλυφο της περιοχής αξιοποιείται δημιουργώντας διαφορετικές σχέσεις μεταξύ των κόσμων που περιβάλλουν το πεδίο.

Στον πυρήνα του νέου μωσαϊκού, ένα κέντρο, μια υπερυψωμένη πλατεία συγκεντρώνει και διαχέει το νέο βίωμα. Η πόλη από την αυστηρή πλευρά της Β. Σοφίας επεκτείνεται και η πλατεία γίνεται η απόληξη της. Ένα μπαλκόνι για το νησί με θέα τον αθηναϊκό ιστό. Γίνεται η 'σκηνή' στην οποία διαδραματίζεται η δημόσια ζωή. Φόντο της σκηνής, τα μουσεία, οι πολυκατοικίες, ο Λυκαβηττός, ο Υμηττός, τα ψηλά κτίρια της Αθήνας, το σύνολο της πόλης.

Σε ένα πεδίο, επαναπροσδιορισμένο στο σήμερα, ο δημόσιος χώρος παρέχει ελευθερία. Έτσι, η πλατεία και ο χώρος που στεγάζει, δίνουν την ευελιξία που λείπει από τα υπάρχοντα δημόσια κελύφη. Προτείνουν εναλλακτικές χρήσεις του χώρου από διαφορετικές ομάδες ατόμων, για διαφορετικές στιγμές της καθημερινότητας.

Μέσα από αυτή τη διαδικασία, γίνεται προσπάθεια να ανασυρθούν οι κανόνες μιας νέας ιεράρχησης. Έτσι, συντίθεται το νέο πλέγμα που συγκροτεί και θα ενοποιεί το νέο πεδίο.

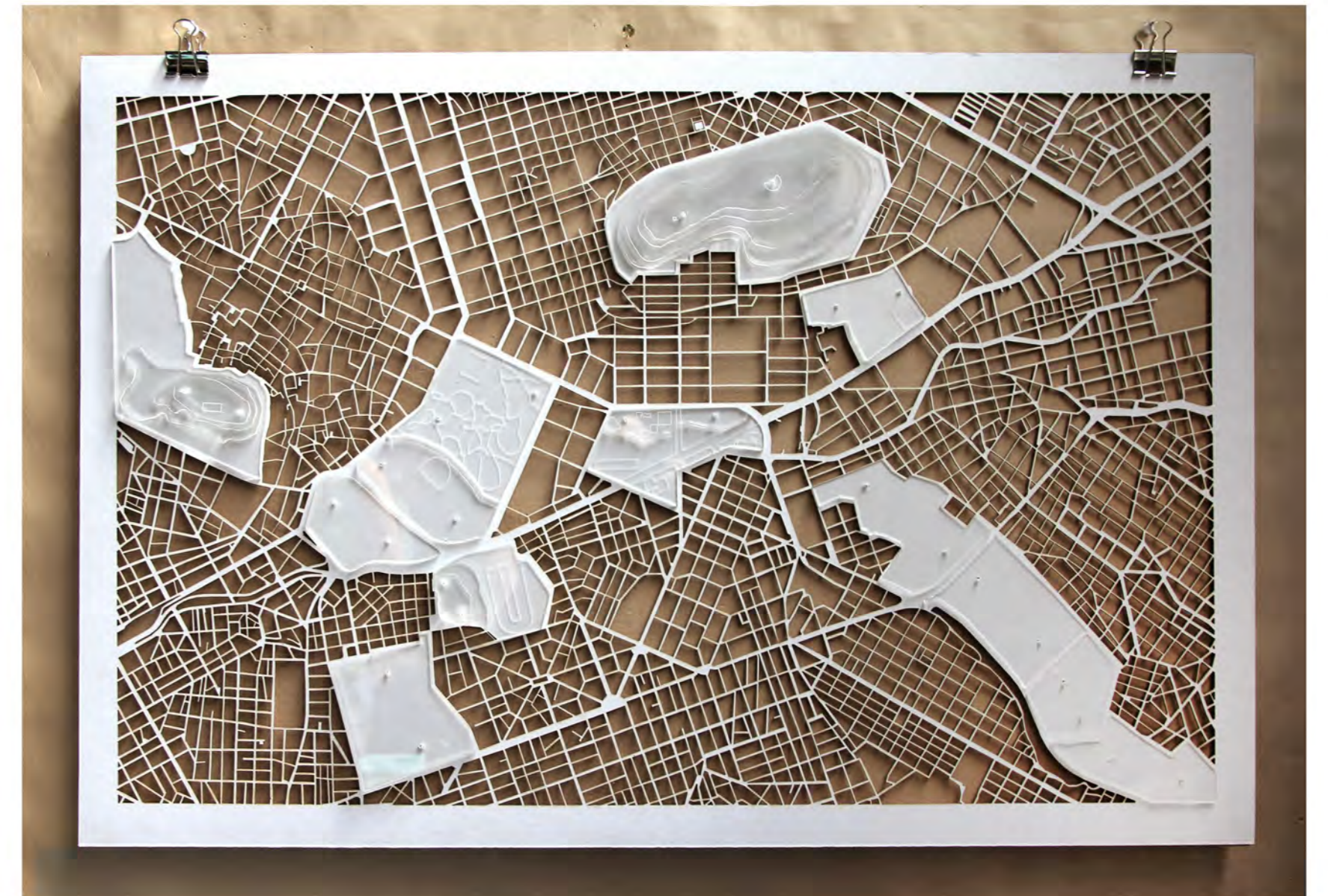
To Νησι

Περιοχή μελέτης - νησιά

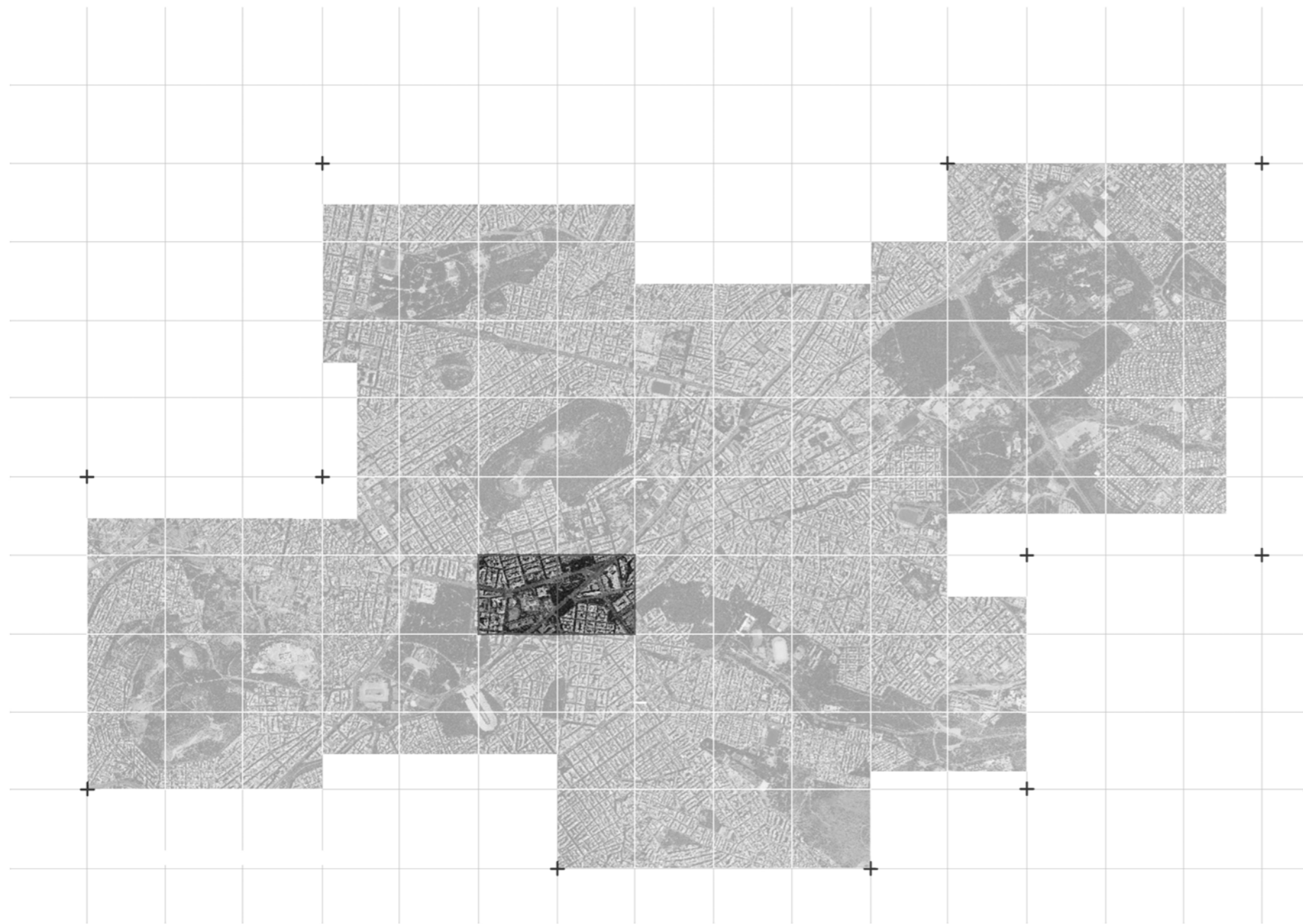
Επιλέγουμε ως περιοχή μελέτης ένα πεδίο στο κέντρο της Αθήνας. Ορίζεται από τις οδούς Βασιλίσσης Σοφίας, Βασιλέως Κωνσταντίνου, Ριζάρη, Βασιλέως Γεωργίου και Ρηγιλλης.

Το πεδίο παρουσιάζει μεγάλο ποσοστό αδόμητου χώρου, ενώ παράλληλα συγκεντρώνει αρκετά από τα δημόσια κτίρια πολιτιστικού ενδιαφέροντος της πόλης. Σαρόγλειο Μέγαρο, Ωδείο Αθηνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Βυζαντινό και Πολεμικό Μουσείο, Εθνική Πνακοθήκη. Συνεπώς, θεωρούμε ότι είναι ένα ιδανικό πεδίο εφαρμογής της αρχικής μας πρόθεσης. Μια διερεύνηση των ορίων και της συνέχειας μεταξύ κτιριακής δομής και δημόσιου χώρου.

Κρίνοντας από την έκταση του πεδίου, αλλά και από τη βαρύτητα των δημόσιων κτιρίων που περιέχει, θα μπορούσε να αποτελεί πολιτιστικό πυρήνα για το κέντρο της Αθήνας. Αυτό όμως, δε συμβαίνει σήμερα. Μοιάζει σαν 'νησί' αποκομμένο από το αστικό αρχιπέλαγος.

Πρόπλασμα σε κλ. 1:5000_ Τα νησιά του αστικού αρχιπελάγους

Αεροφωτογραφία Περιοχής της Αθήνας (2015 - 2016)

Αεροφωτογραφία Περιοχής Μελέτης

Η ανάγνωση των 'νησιών' στην Αθήνα

Τα 'νησιά' στην κλίμακα του λεκανοπεδίου Αττικής

Στην κλίμακα της πόλης διαβάζουμε αντίστοιχα κενά. Μεγάλα τμήματα αδόμητου χώρου στον πυκνό αστικό ιστό. Ο λόφος του Λυκαβηττού, της Ακρόπολης, ο Εθνικός Κήπος και το Ζάππειο, ο λόφος του Αρδηττού, το Άλσος Παγκρατίου, το Άλσος Ιλισίων με την Πανεπιστημιούπολη είναι μερικά από τα 'νησιά' που βρίσκονται σε ακτίνα έως ενός χιλιομέτρου από το δικό μας 'νησί'.

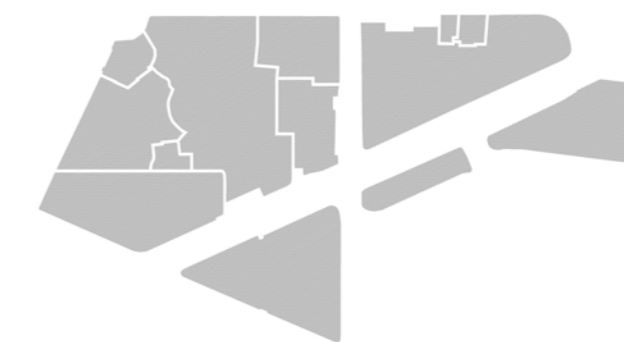
Στην παρούσα κατάσταση το νησί - πεδίο μελέτης είναι και το ίδιο κατακερματισμένο σε επιμέρους νησιά. Απουσιάζει η συνοχή και η ενότητα που χρειάζεται ώστε να μπορεί να βιωθεί ως ενεργός δημόσιος χώρος.

'Νησιά' του λεκανοπεδίου

'Νησιά' σε ακτίνα ενός χιλιομέτρου

Επιμέρους 'νησιά' πεδίου μελέτης

Ιστορική Αναδρομή

Ιστορική εξέλιξη της περιοχής μελέτης

Το Νησί σήμερα είναι ένα κατακερματισμένο πεδίο στην Αθήνα. Κτίρια διαφορετικών χρονολογιών, σχεδίων και προθέσεων καθώς και υπολείμματα ελεύθερου χώρου, όχι πάντα προσβάσιμου στο ευρύ κοινό συστήνουν την υφιστάμενη κατάσταση.

Ακολουθούν παρακάτω εικόνες και διαγράμματα της ιστορικής αφήγησης που οδηγεί στη θραυσματοποίηση του. (βλ. επίσης Παράρτημα σελ. 122)

Αθήνα, 1837

Αθήνα, 1860

Αθήνα, 1895

Αθήνα, 1945

Αθήνα, 2020

Ιστορική εξέλιξη της περιοχής μελέτης

1840 - Ανάκτορο 'Ιλίσσια'

1841 - Ριζάρειος Σχολή

1849 - Ναός Νικολάου Ρηγίλλης

1854 - Στρατώνες

1924 - Σαρόγλειο Μέγαρο

1930 - Βυζαντινό Μουσείο

1954 - Πνευματικό Κέντρο Αθηνών

1957 - επέκταση πνευμ. κέντρου

1957 - Πολυκατοικία αξιωματικών

1958 - αρχική θέση Πνακοθήκης

1958 - α' τμήμα Πνακοθήκης

1958 - Χίλτον

1959 - σχέδιο Δεσποτόπουλου

1968 - Ωδείο Αθηνών

'70 - πάρκο Ναϊάδων

1968 - Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

1975 - Πολεμικό Μουσείο

1976 - β' τμήμα Πνακοθήκης

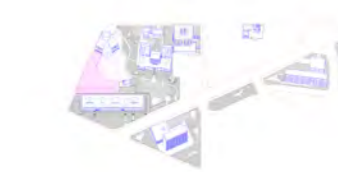
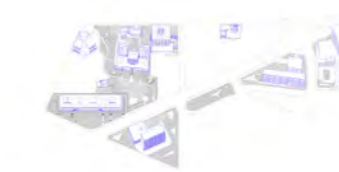

1976 - εγκαίνια Ωδείου Αθηνών

Νέος Διαγωνισμός Πολιτ. Κέντρου

Σχάδιο Διαμαντόπουλου

Σχέδιο Κανδύλη

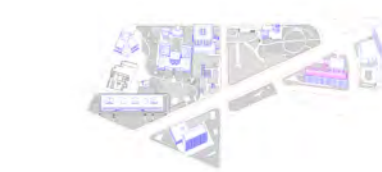
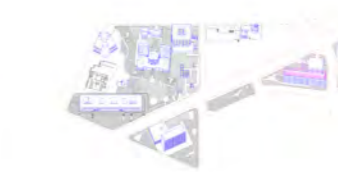
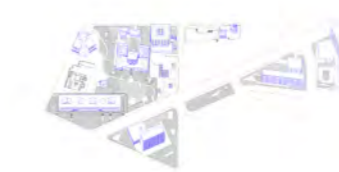
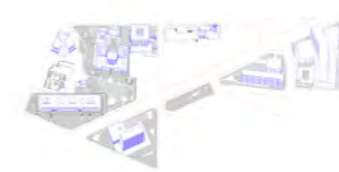

1980 - κατεδάφιση πολυκ. Ριζάρη

'80 - επέκταση Βυζαντινό Μουσείο

Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Ι.Μ.Ρεϊ

Παλαιστρα Λυκείου Αριστοτέλη

2000: metro Ευαγγελισμού

2002: Polis Park

2002 - επέκταση Πνακοθήκης

2010 - πάρκο Ριζάρη

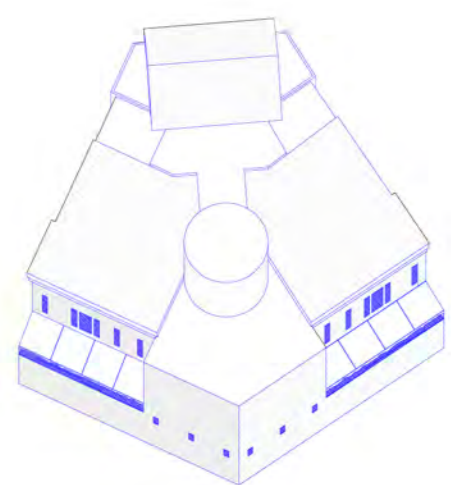

2013 - Διαμόρφωση αρχαιολογικού

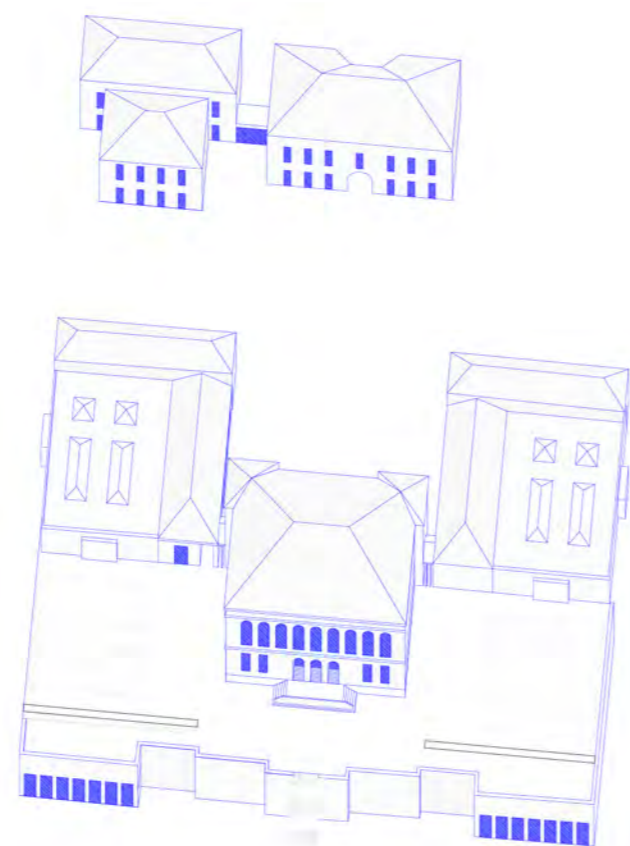
2020 - εργασίες Πνακοθήκης

2020

Τα Κτίρια

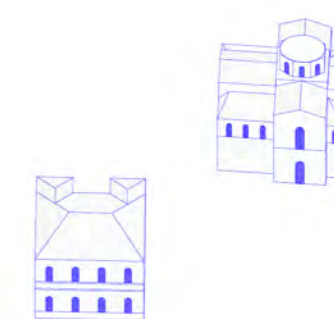
Σαρόγλειο Μέγαρο

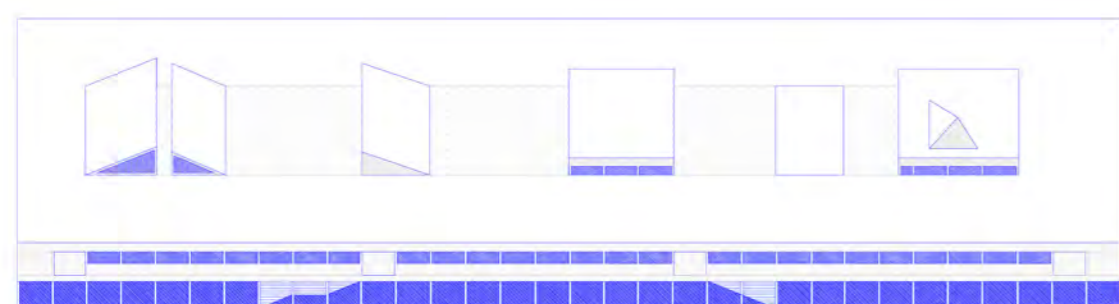
Βυζαντινό Μουσείο

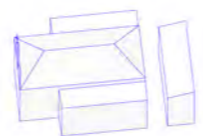
Πολεμικό Μουσείο

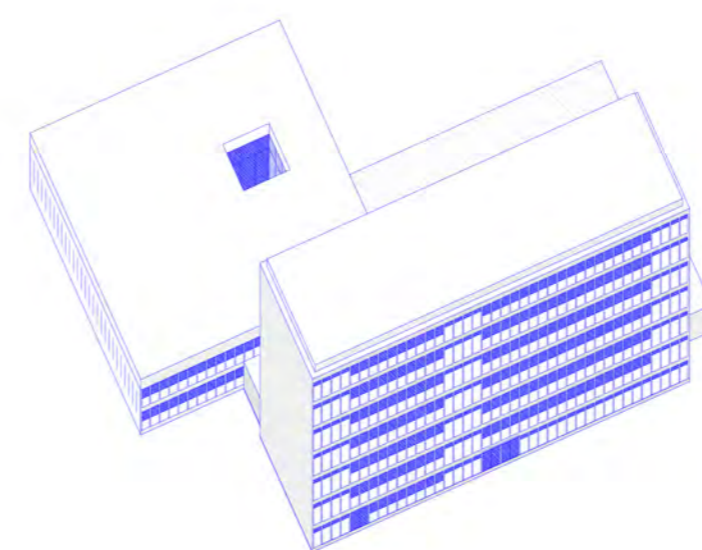
Άγιος Γεώργιος Ριζάρη

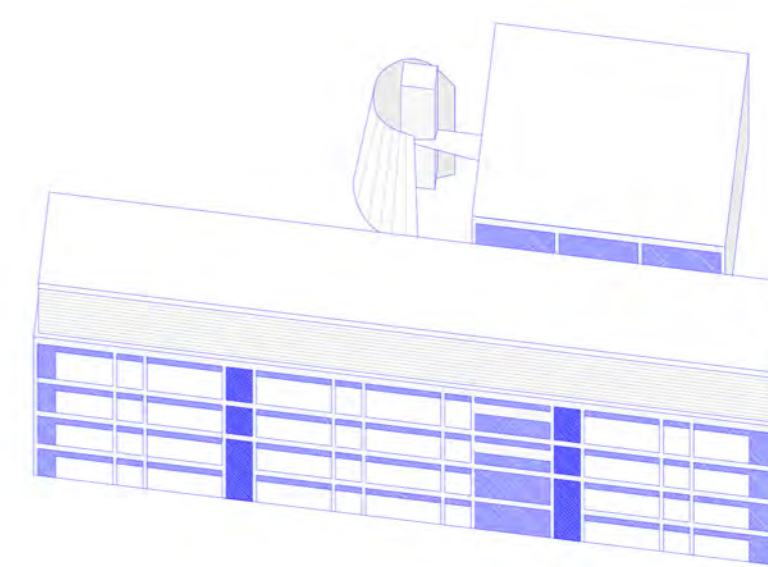
Ωδείο Αθηνών

Άγιος Νικόλαος Ριγίλλης

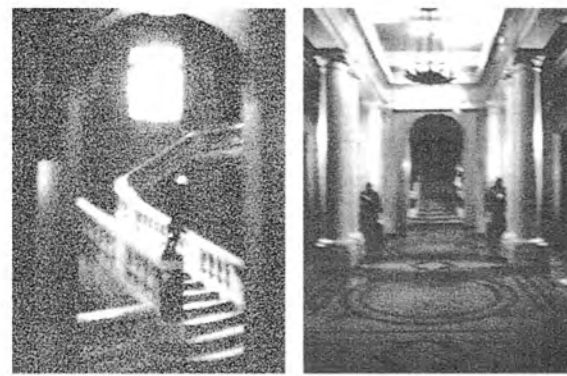

Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών

Εθνική Πινακοθήκη

Τα κτίρια: αρχαικό υλικό

Σαρόγλειο Μέγαρο

10 Συνέντευξη ΤΑ ΝΕΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ Νο 21, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

Μετά το Λούβρο, το μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Αθήνας

Ε.Μ.Ρ.Κ. για την Σύγχρονη Τέχνη

Μετά το Λούβρο, το μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Αθήνας

Μιλώντας με τον αρχιτέκτονα Νικόλαο Λύλυ, ο οποίος υπεύθυνος για την κατασκευή του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης της Αθήνας, ο οποίος θα κατασκευαστεί στην οδό Στρατώνων, στην περιοχή της Πλάκας, ο οποίος θα κατασκευαστεί στην οδό Στρατώνων, στην περιοχή της Πλάκας, ο οποίος θα κατασκευαστεί στην οδό Στρατώνων, στην περιοχή της Πλάκας...

Σπύρος Βερνίκιος
Λογισμική
27 Σεπτεμβρίου - 6 Οκτωβρίου

Το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης Θανάσιμο, αλλά η θέση σωστή;

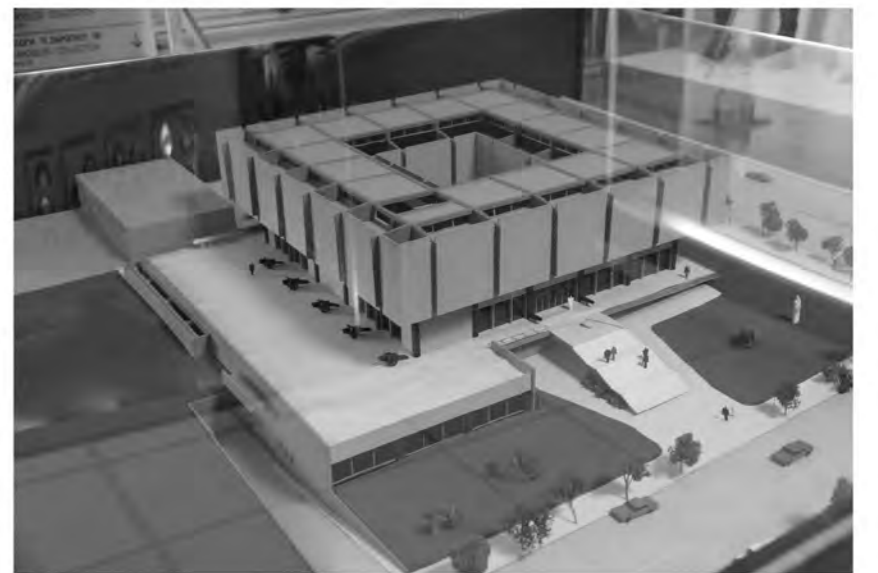
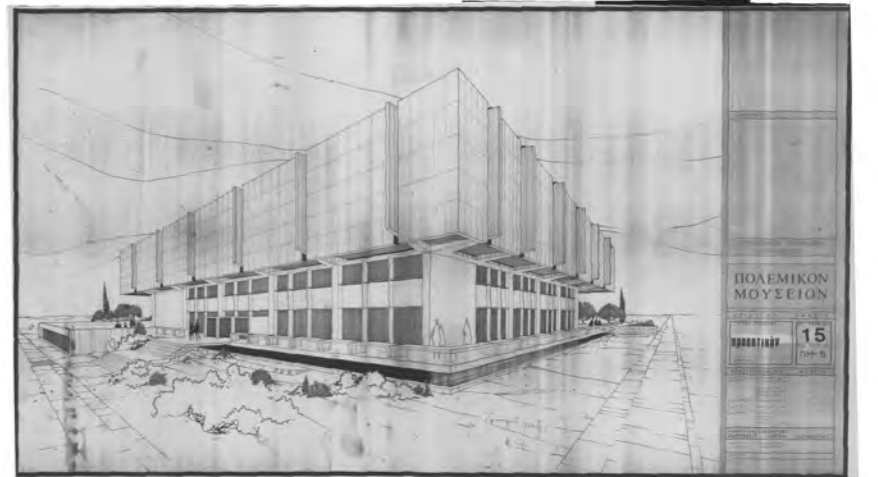
Οδός Στρατώνων στην θέση του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης μετά τη Στρατώνων. Λάσος: Α. Στρατώνων και Οδός

Στρατώνες στη θέση όπου είναι σήμερα το Πολεμικό Μουσείο

Πολεμικό Μουσείο, αρχαικό υλικό

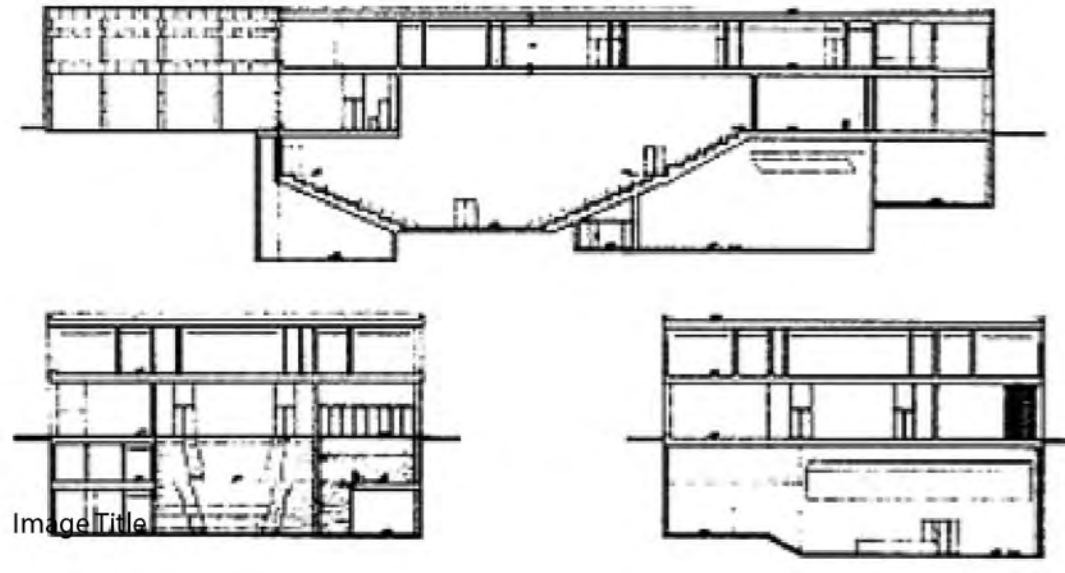
Βίλα Ιλίσσια, 1930

Ωδείο Αθηνών, αρχαικό υλικό

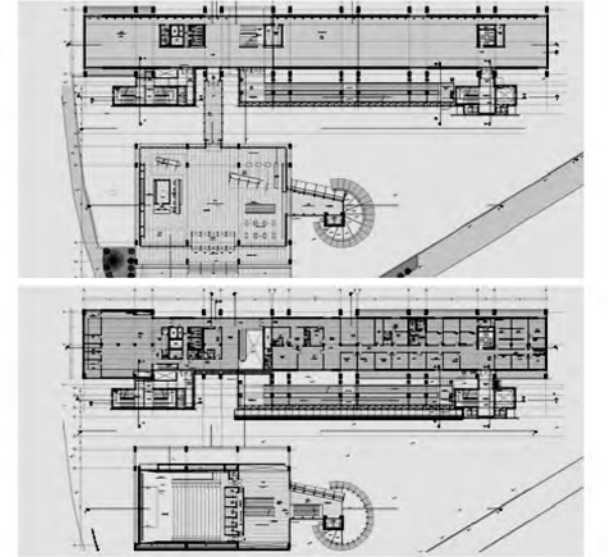

Εθνικό ίδρυμα Ερευνών

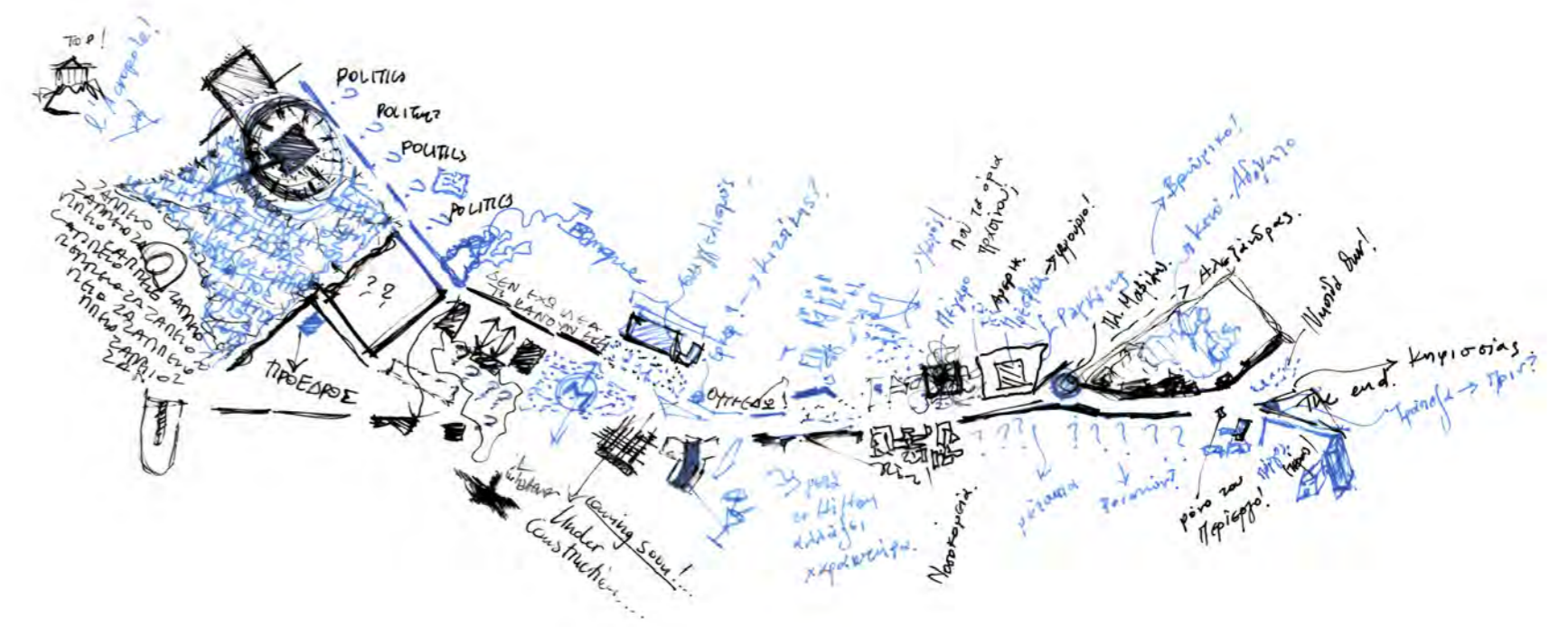

Πανελλήνιος Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για τη μελέτη του κτηρίου της Πνακοθήκης (1957)
Α' Βραβείο: Ν. Μουτσόπουλος, Π. Μυλωνάς και Δ. Φατούρος

Αποκατάσταση κτηρίου Εθνικής Πνακοθήκης σε σχέδια των Π. Γραμματόπουλου, Χ. Πανουσάκη

Από την πολη 'collage' στην πολυ-σημ(ε)ία

Παρατηρήσαμε από την ιστορική αναδρομή ότι στο πεδίο έχει δημιουργηθεί ένα τυχαίο κολλάζ εποχών, προθέσεων και ιδιοκτησιών. Ένα σύνολο συγκρούσεων και αντιθέσεων που δημιουργούν ασυνέχειες στο δημόσιο βίωμα.

Αντίστοιχα χαρακτηριστικά ενός αστικού κολλάζ εμφανίζονται και στον άξονα της Β. Σοφίας, η οποία μελετήθηκε στη διάλεξη μας πριν την έναρξη της διπλωματικής. Τμήμα του άξονα είναι και το νησί. Είναι ένας θύλακας - 'τσέπη' μεταξύ της Β. Σοφίας και της Β. Κωνσταντίνου.

Επιπλέον υλικό παρατίθεται και στο παράρτημα. (βλ. σελ: 124)

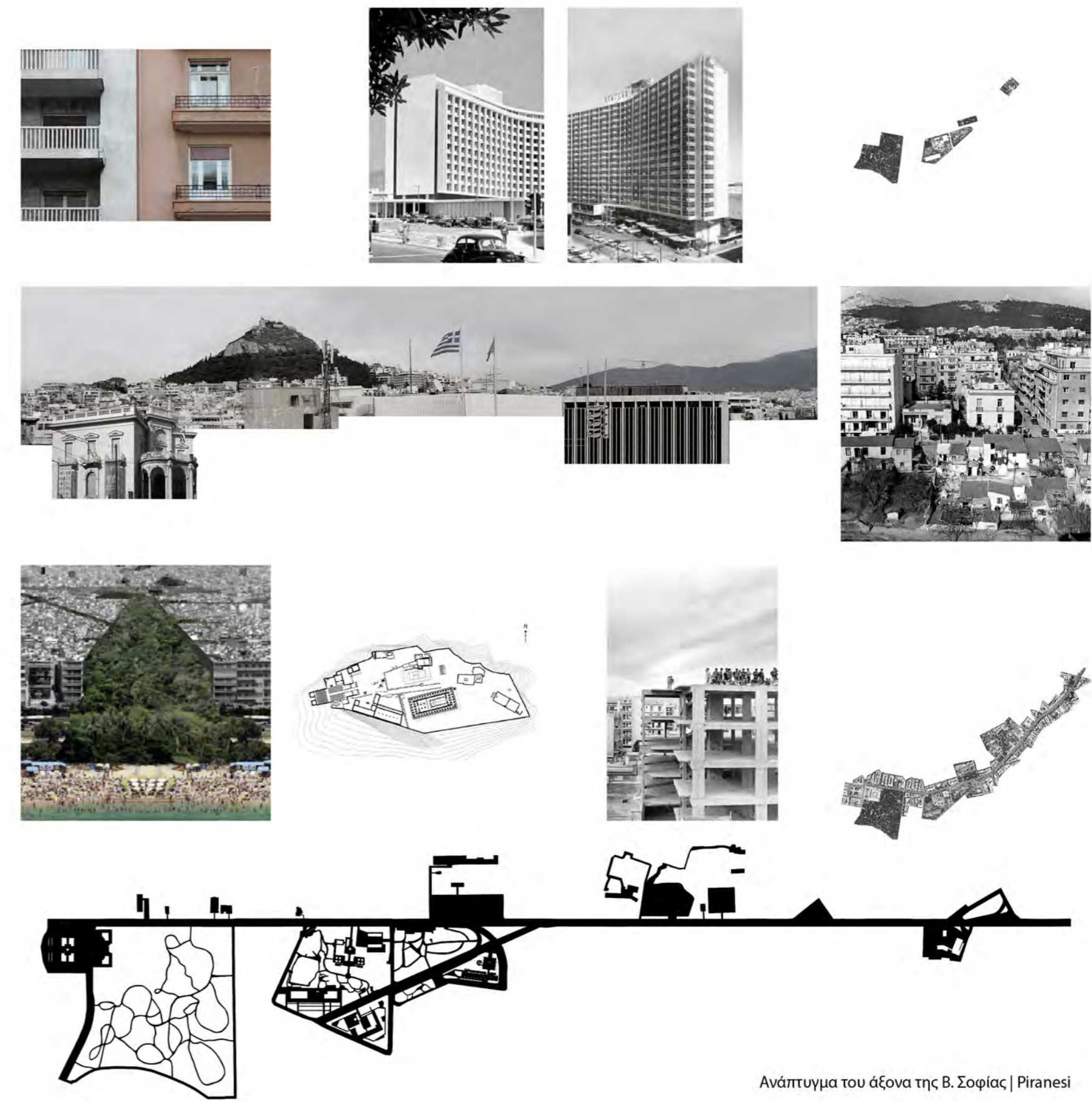
Σκίσο αποτύπωσης λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας

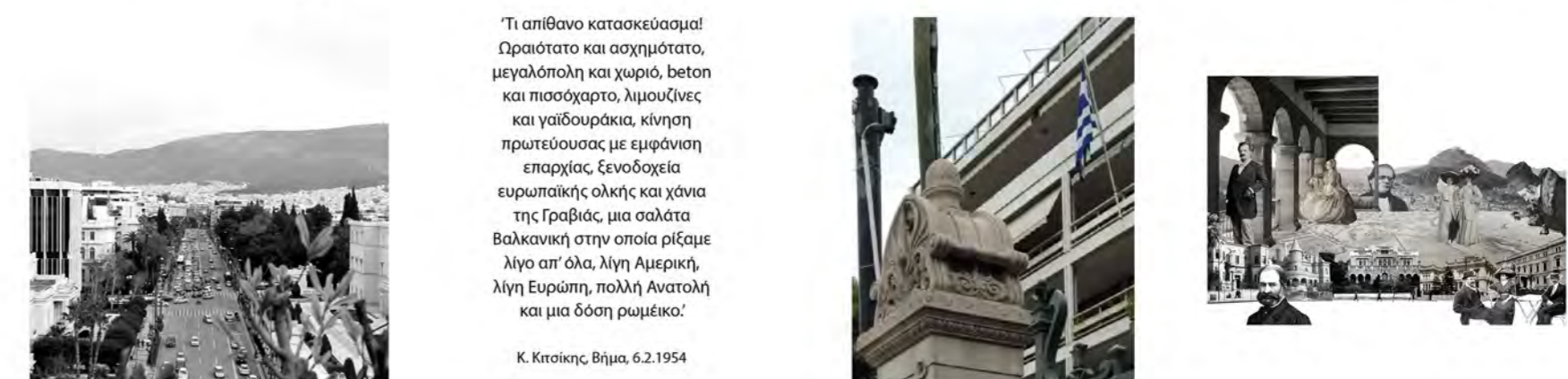
ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

...δρακόντιοι έλεγχοι των χρήσεων στις οικοδομές... για να μην ξεφυτρώσουν μαγαζιά στα ισόγεια - να η μυστική συνταγή για να στηθεί ένας μύθος;

Δ. Φιλίππιδης, 7 Ημέρες, Καθημερινή, 21

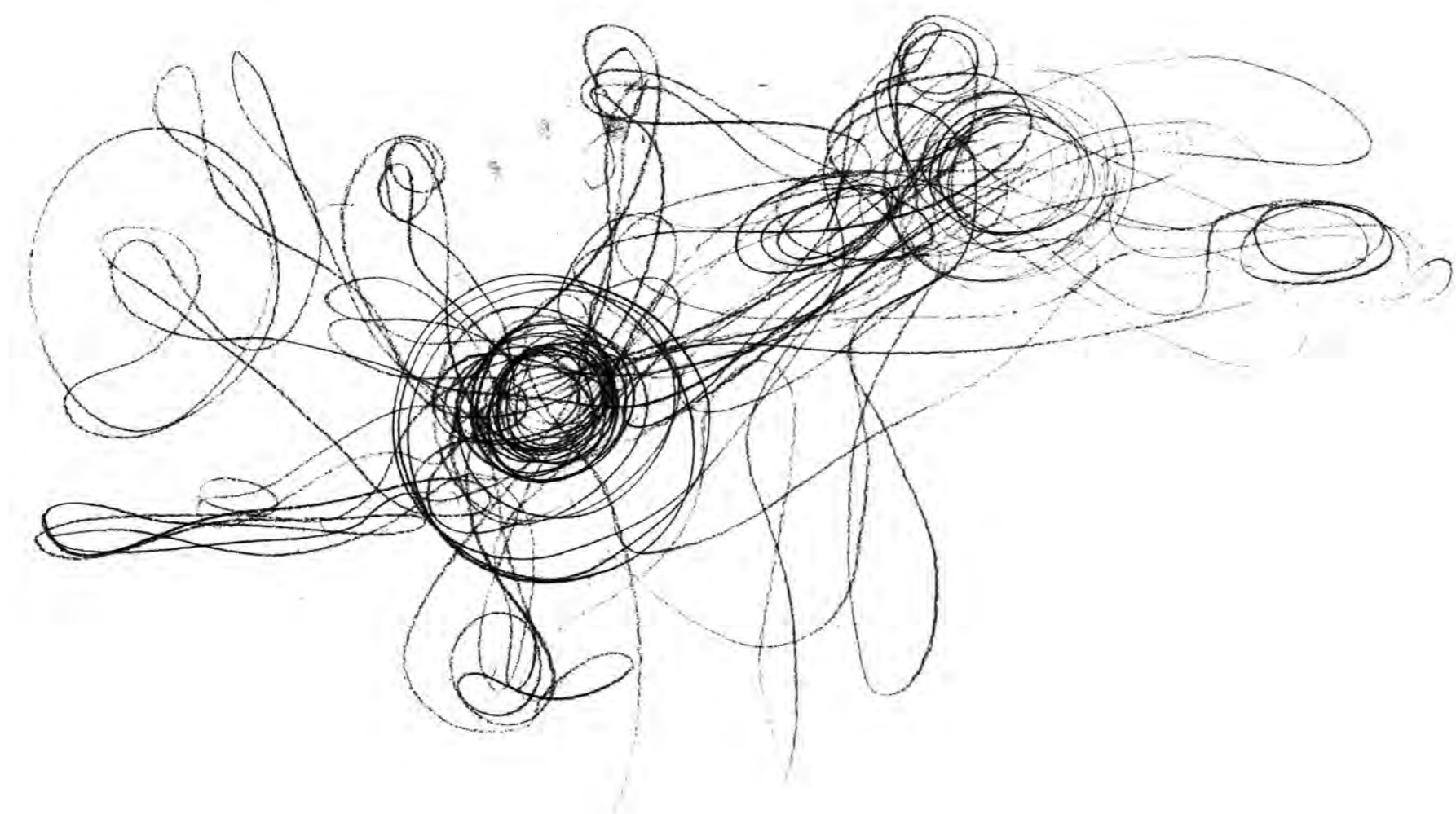

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Piranesi

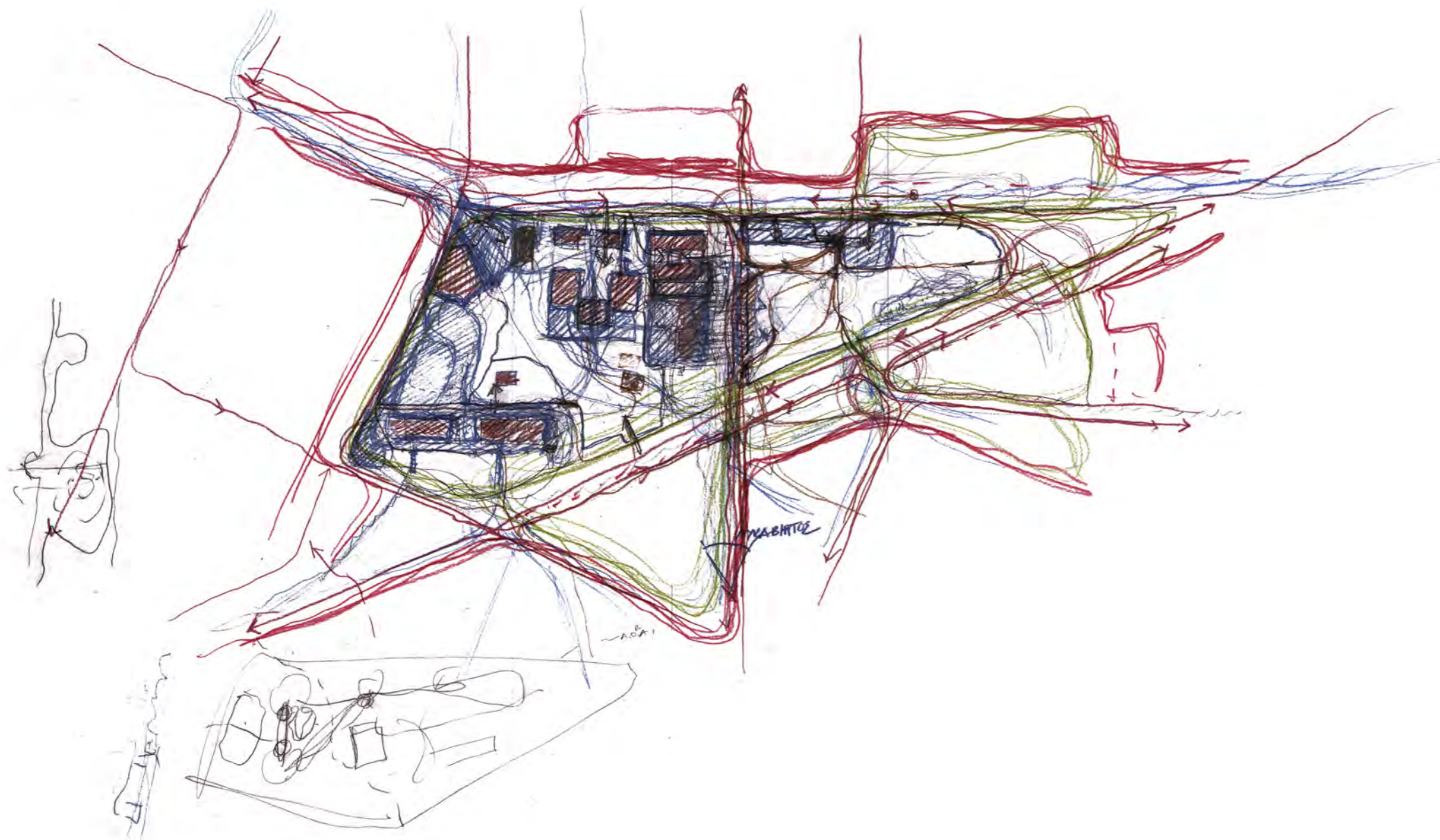

Τι απίθανο κατασκευάσμα! Ορειότατο και ασχημάτο, μεγαλόπολη και χωριό, βετοπ και πισσόχαρτο, λιμουζίνες και γαϊδουράκια, κίνηση πρωτεύουσας με εμφάνιση επαρχίας, ξενοδοχεία ευρωπαϊκής ολκής και χάνια της Γραβιάς, μια σαλάτα Βαλκανική στην οποία ριζάμε λίγο απ' όλα, λίγη Αμερική, λίγη Ευρώπη, πολλή Ανατολή και μια δόση ρωμέικο!

Κ. Κροϊκής Βήμα, 6.2.1954

Ανάλυση περιοχής μελέτης

Έπειτα από την καταγραφή και ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής μελέτης, προέκυψαν κάποιες καθοριστικές παρατηρήσεις για τη μετέπειτα διαχείριση του νησιού.

Εύκολα κανείς αντιλαμβάνεται τη δυσκολία πρόσβασης στο πεδίο. Τόσο τα περιμετρικά όσο και τα εσωτερικά όρια εμποδίζουν την ελεύθερη ροή των κινήσεων (σελ.43, διαγρ.1). Οι ροές είναι περιορισμένες, ενώ δεν επιτρέπεται η ελεύθερη κίνηση στους πράσινους χώρους των επιμέρους τμημάτων (σελ.43, διαγρ.2). Ειδικά τις απογευματινές και βραδινές ώρες που ορισμένες εισοδοί κλείνουν, οι ροές εσωτερικά σχεδόν εξαφανίζονται (σελ.43, διαγρ.3).

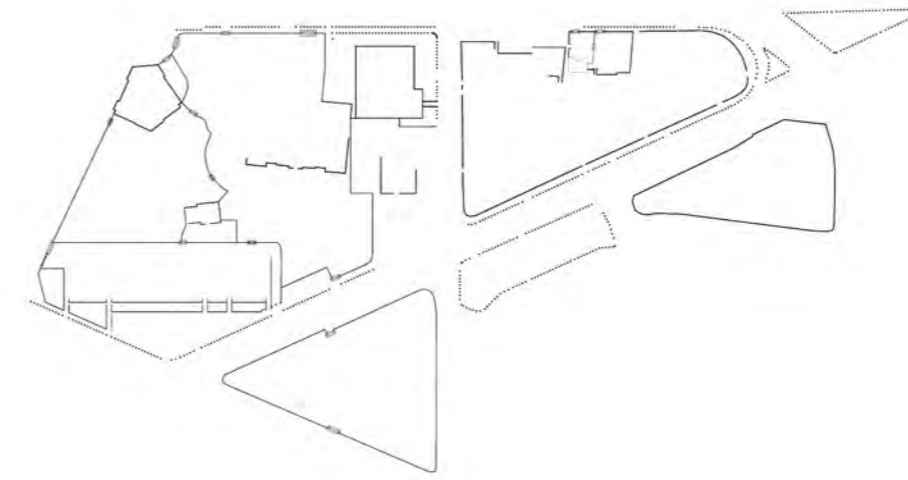
Η κατάσταση αυτή οφείλεται στον κατακερματισμό του πεδίου σε διαφορετικές ιδιοκτησίες και στην απουσία συνολικού σχεδιασμού. (σελ.47, διαγρ.7).

Κάθε τμήμα ανήκει σε άλλο φορέα του δημοσίου ή σε κάποιον ιδιώτη, ενώ παράλληλα ορίζει τη δική του οριοθέτηση, πρόσβαση και ωράριο λειτουργίας (σελ.46, διαγρ.4,5,6).

Όσον αφορά τα ποσοστά πρασίνου, αυτά θεωρούνται ικανοποιητικά συγκριτικά με άλλους δημόσιους χώρους της Αθήνας. Παράλληλα όμως, το πράσινο σε στοιχείο δεν αποτελεί τμήμα του ευρύτερου σχεδιασμού της περιοχής. Η τοποθέτηση είναι τυχαία. Δε συμβάλει στην κατεύθυνση του βλέμματος ή των ροών της κίνησης (σελ.47, διαγρ.8).

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει ο πλούσιος υδροφόρος ορίζοντας. Η χάραξη του Ιλισού καθορίζει το κάτω όριο του νησιού, καθώς και τη γεωμετρία της Β. Κωνσταντίνου (σελ.47, διαγρ.9).

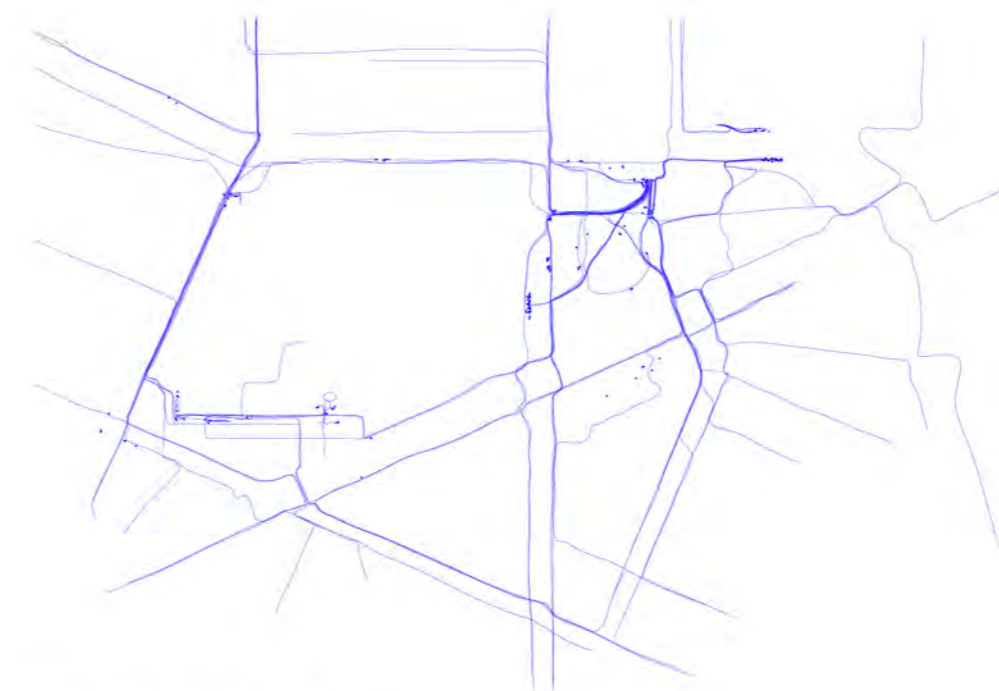

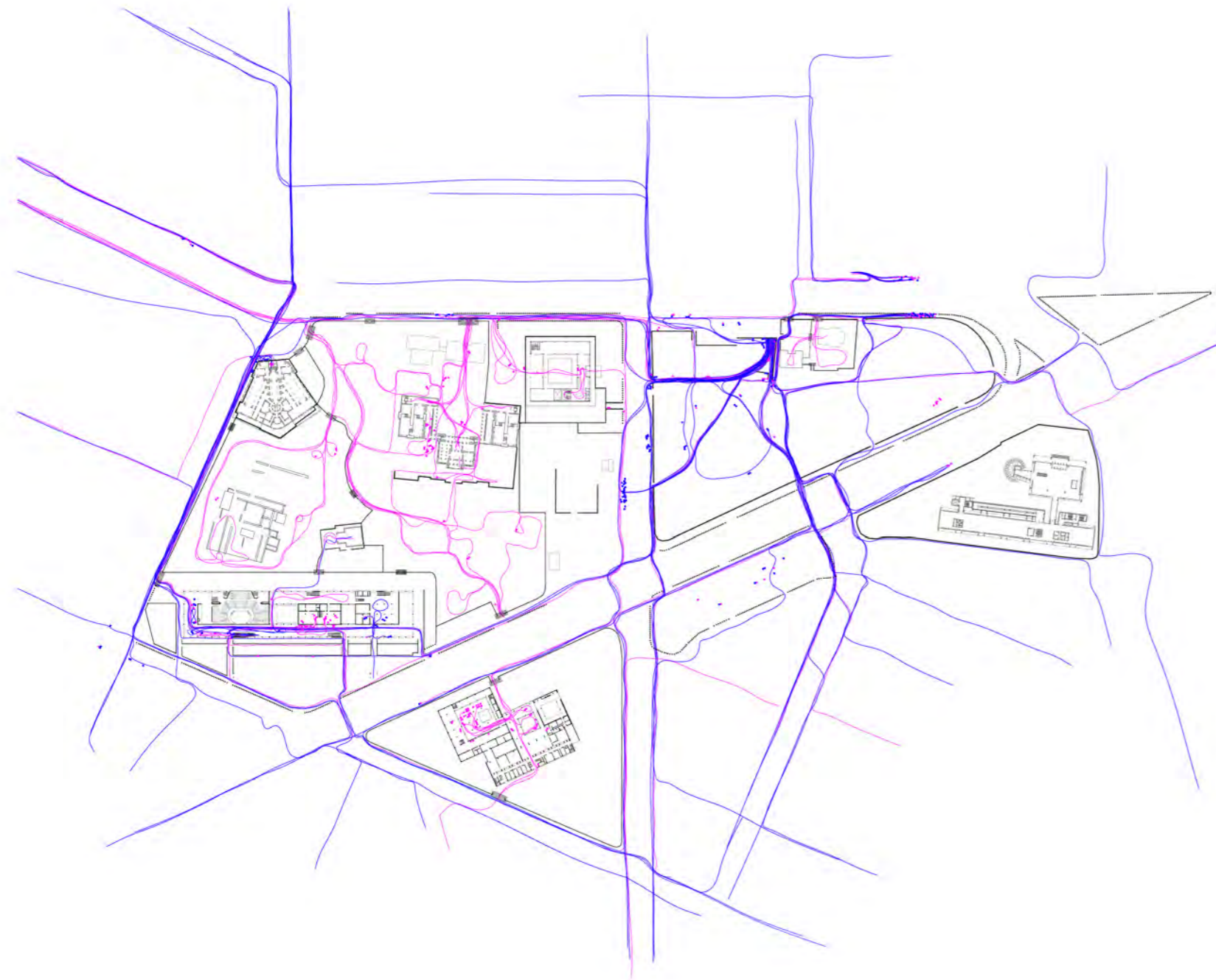
1. Περιμετρικά και εσωτερικά Όρια

2. Διάγραμμα Ροών 08:00 - 17:00

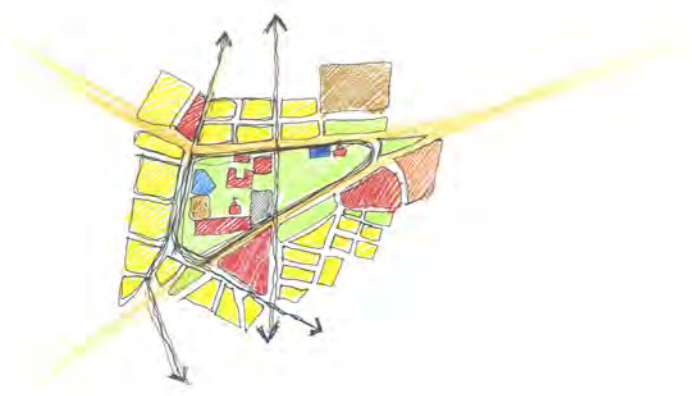

3. Διάγραμμα Ροών 17:00 - 00:00

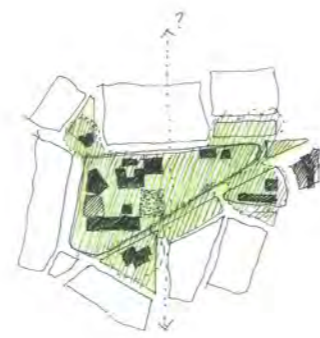

Διάγραμμα εν δυνάμει κινήσεων στη στάση του ισογείου

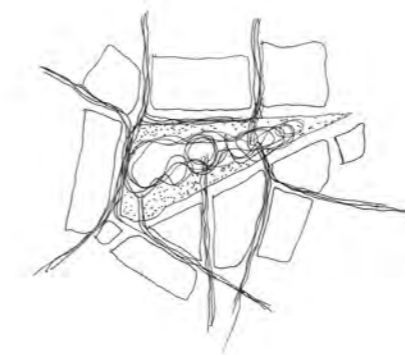
Διαγράμματα ανάλυσης του πεδίου

a. Collage προθέσεων συνθέτουν το πεδίο

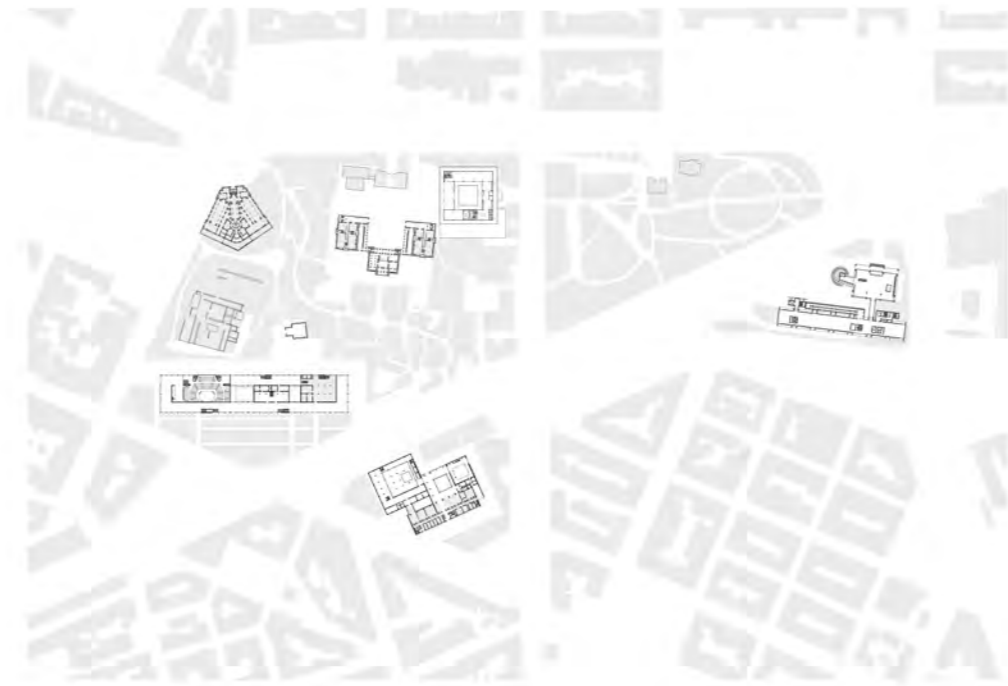

b. Ανάγνωση του πεδίου ως νησί και των κτιρίων ως αντικειμένων

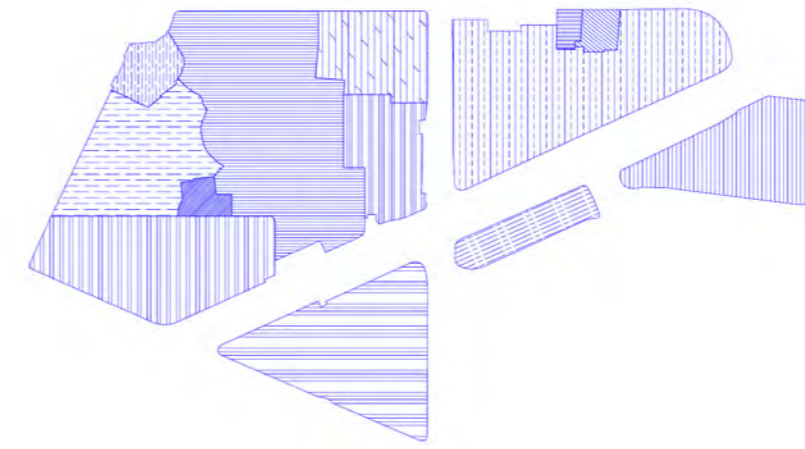

c. Επιθυμία δημιουργίας ενός νησιού - πυρήνα ζωής που τροφοδοτεί την πόλη

Σκαριφηματικές ερμηνείες του πεδίου

4. Δημόσιες κινήσεις

7. Διαχωρισμός Ιδιοκτησιών

5. Δημόσιο | Ιδιωτικό-Περιορισμένο

8. Φύτευση

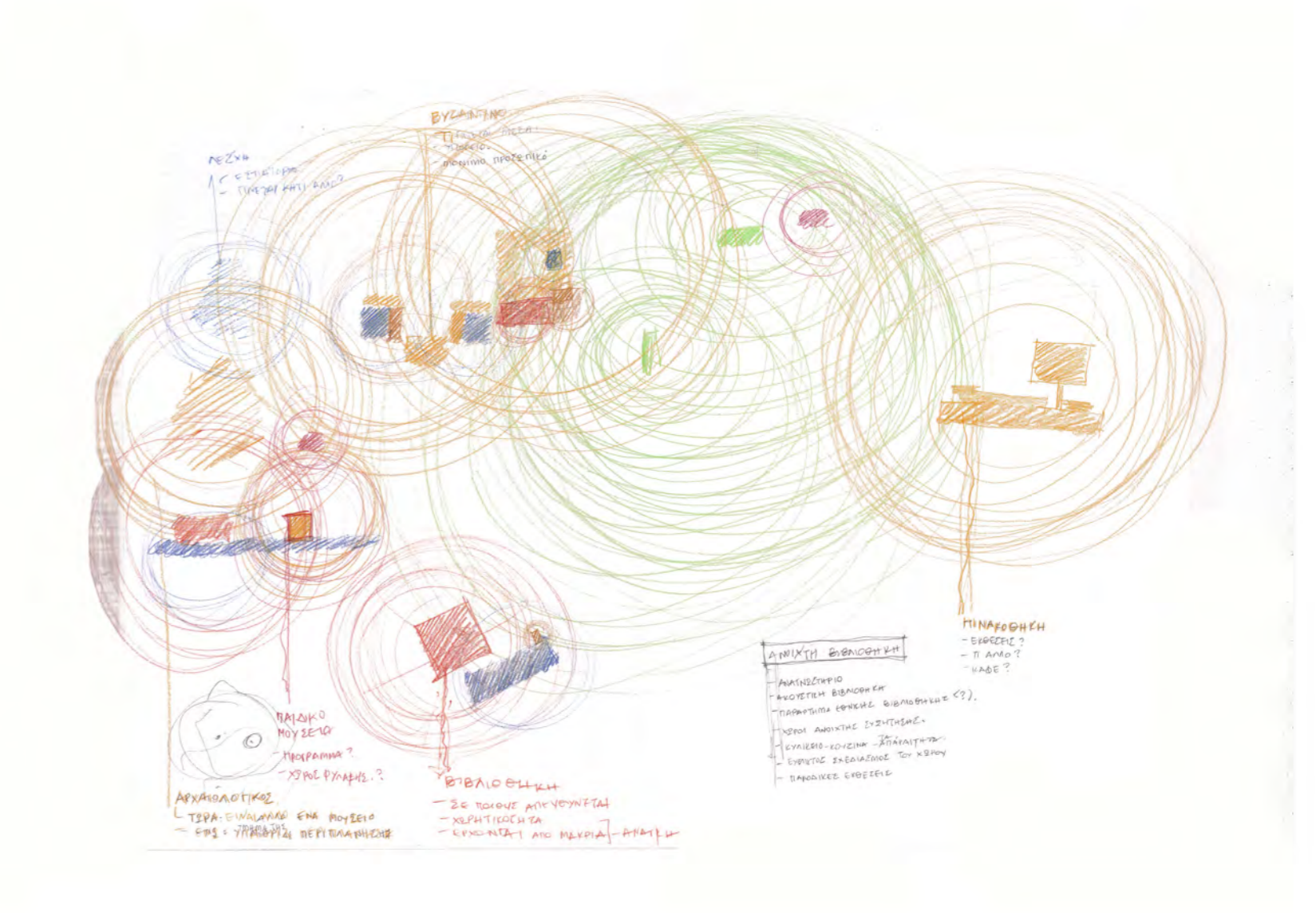
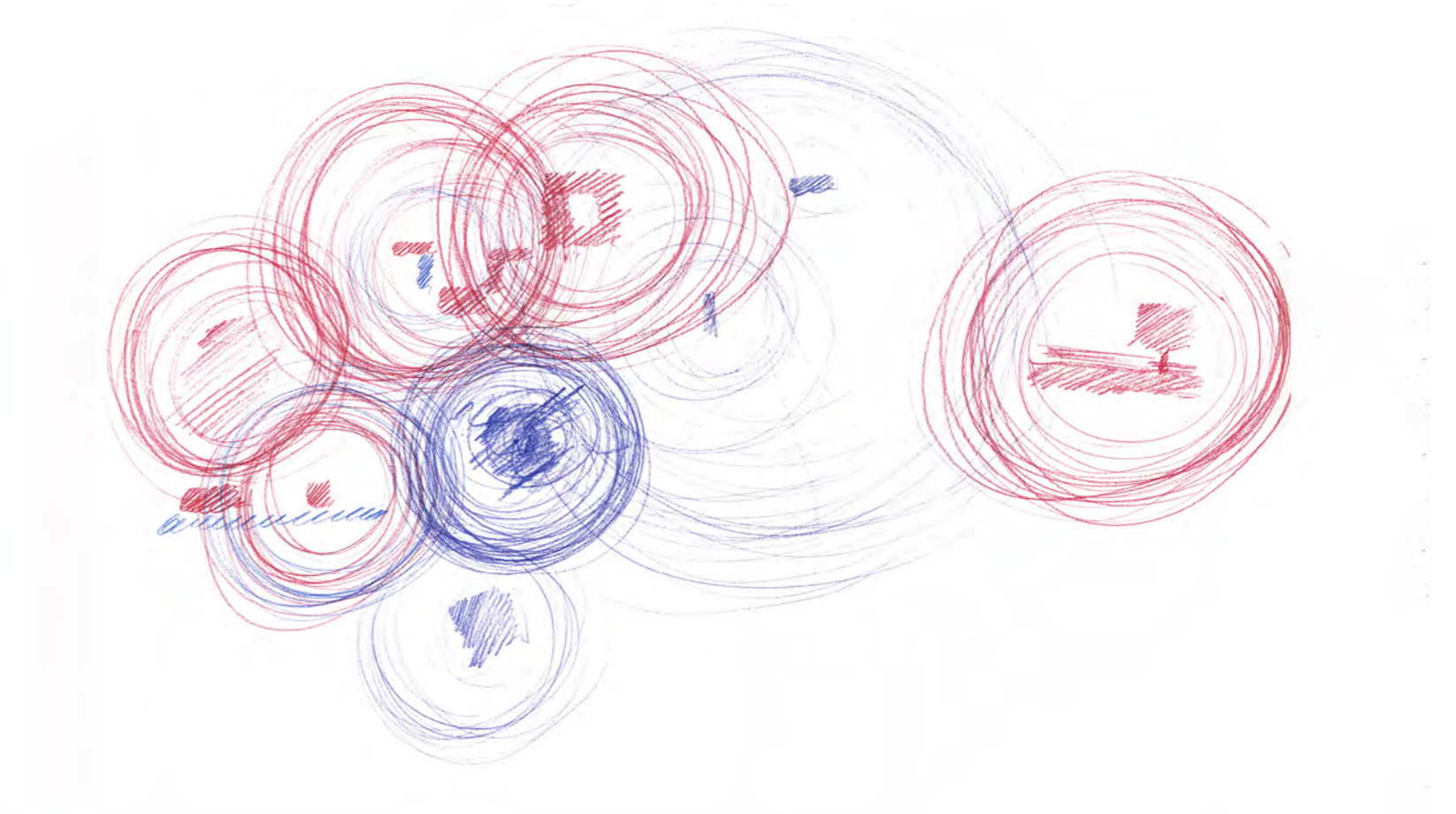

6. Διαβαθμίσεις Ιδιωτικού - Δημόσιου

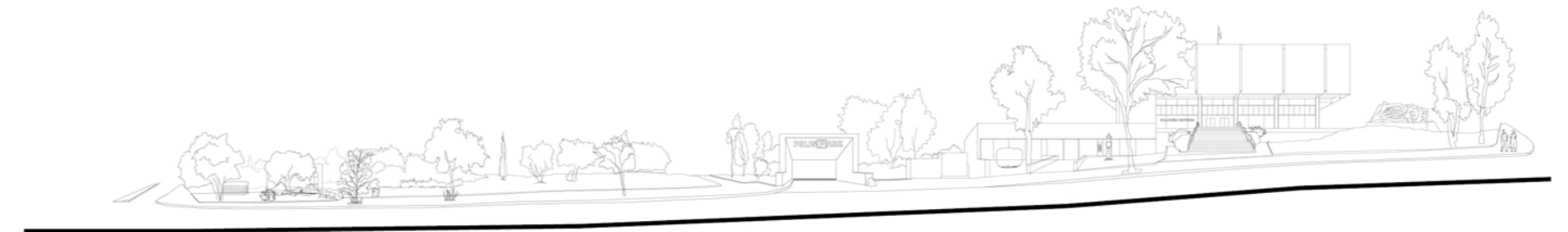
■ Ιδιωτικό
■ Ειστήριο
■ Περιορισμένο ωφάριο
■ Ανοιχτό

9. Χάραξη Ιλισσού

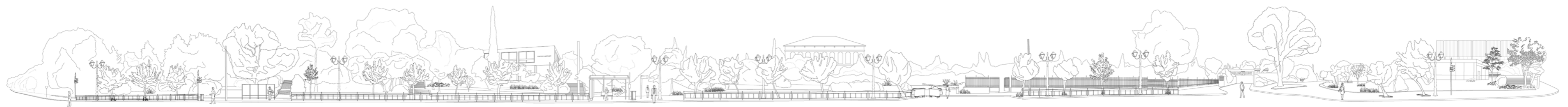

Ιδιαιτερότητες αναγλύφου

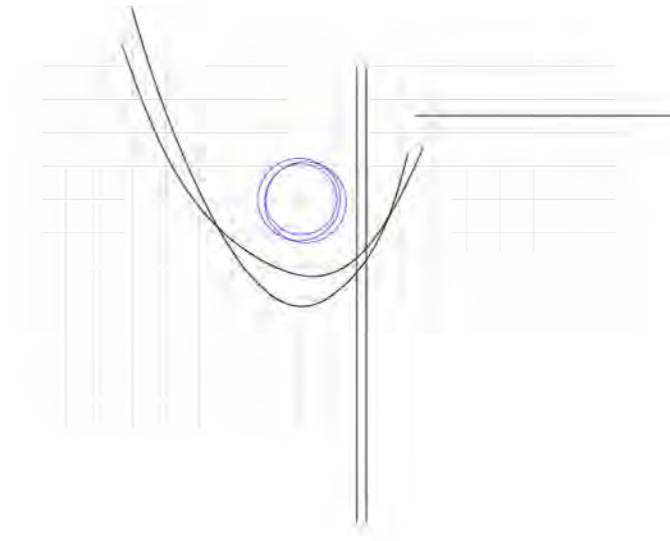

Προοπτική απεικόνιση οδού Ριζάρη

Παρατηρούνται σταδιακά ασυνέχειες σε πολλά επίπεδα. Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της περιοχής εμφανίζεται και μέσα από την τοπογραφία, το ανάγλυφο της. Η υψομετρική διαφορά 9 μέτρων μεταξύ Β. Κωνσταντίνου και Β. Σοφίας χωρίζει το νησί σε δύο κόσμους. Δημιουργείται ένα χάσμα. Ένα επάνω επίπεδο, αυτό της πόλης και ένα κάτω, αυτό της γειτονιάς. Η αυστηρά οργανωμένη δομή της πόλης χαρακτηρίζει το πάνω όριο του νησιού, ενώ το κάτω όριο ακολουθεί τη συνέχεια των συνοικιών της Αθήνας. Στις παρακάτω όψεις φαίνεται το ανάγλυφο του εδάφους και τα υφιστάμενα όρια που δημιουργούν οπτικά φράγματα.

Προθέσεις

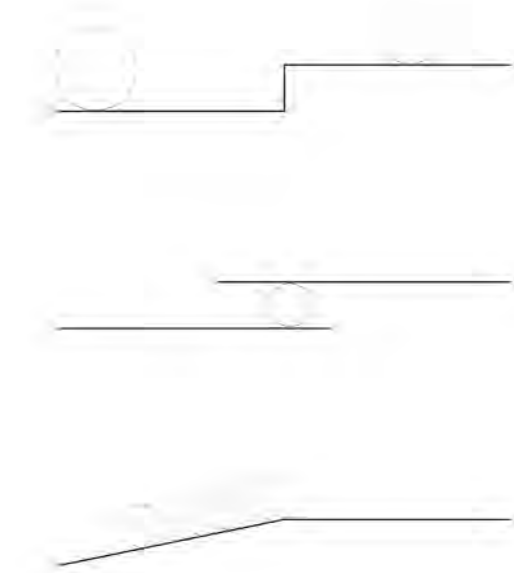

Κάτοψη

Προσπαθούμε να διαβάσουμε το πεδίο ως ενιαίο αστικό κενό και να γεφυρώσουμε τις ασυνέχειες του.

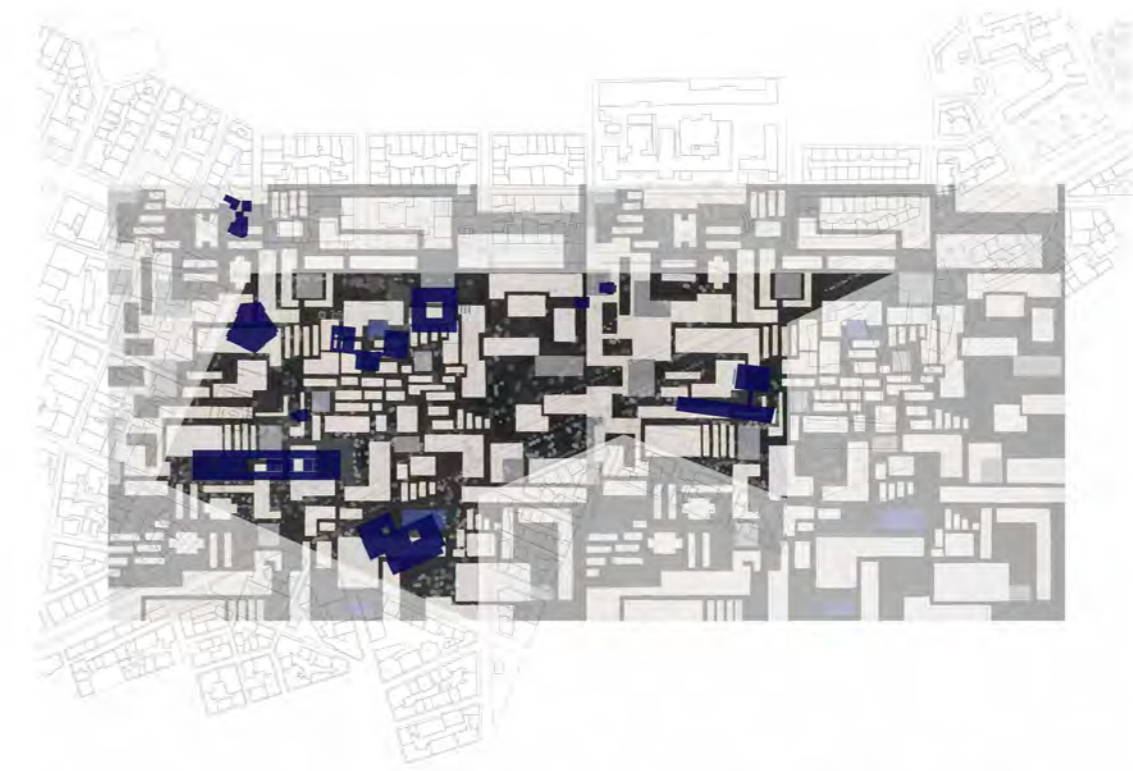
Πολύ αφαιρετικά σε επίπεδο κάτοψης, τα όρια τόσο περιμετρικά, όσο και εσωτερικά του νησιού αναιρούνται. Παράλληλα, δημιουργείται μία νέα ύφανση ελεύθερων κινήσεων με διαφορετικές εντάσεις και γεωμετρίες ανάλογα με τη σημασία τους στη λειτουργία του χώρου. Σε αυτή την πλέξη έρχονται να προστεθούν σημεία στάσεων, με συνδετικό στοιχείο ένα νέο κέντρο που θα αποτελέσει και την καρδιά του συνόλου της διαμόρφωσης.

Ως προς την τομή και τη διαχείριση του ιδιαίτερου ανάγλυφου της περιοχής, αναζητούνται τρόποι για να γεφυρωθεί το χάσμα. Είτε θα βρεθεί ένα σημείο τομής μεταξύ των δύο κόσμων, μια αλληλοτομία, δημιουργώντας μία αντιθετική σχέση μεταξύ τους, είτε τα δυο επίπεδα θα ενοποιηθούν μέσω της φυσικής συνέχειας ενός κεκλιμένου επιπέδου.

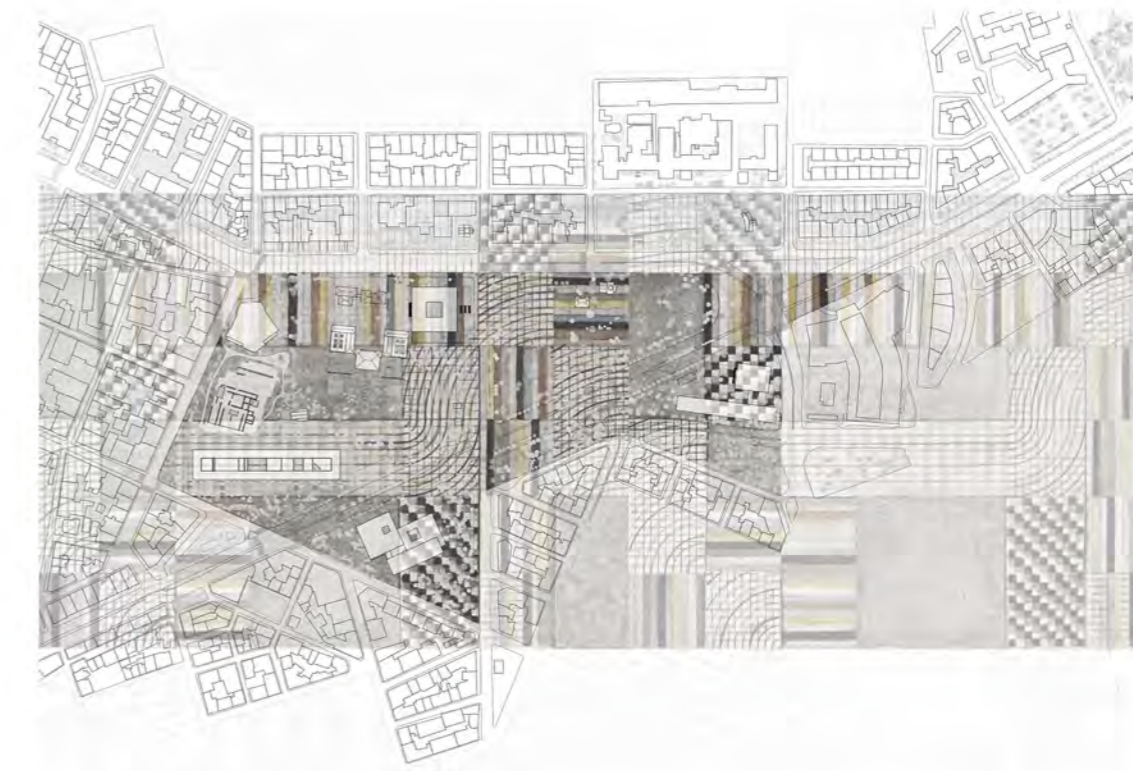

Τομή

Patterns

Theo van Doesburg, Composition IX (Abstract Structure of Card Players), 1917

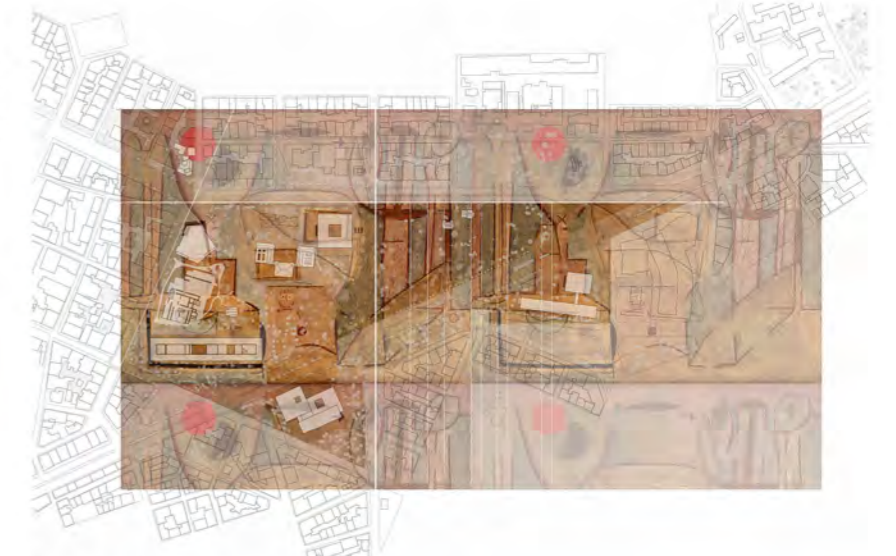
Anni Albers, Design of a rug, 1927

Στην προσπάθεια να επιτευχθεί η συνέχεια στο σύνολο του πεδίου, αναζητούμε τρόπους ενοποίησης. Γίνονται πειραματισμοί πάνω σε δομές και οργανώσεις, που σε πρώτη φάση μοιάζουν αυθαίρετες. Μέσω αυτών όμως, αναζητείται ένα νέο εργαλείο, ένα παιχνίδι διερεύνησης.

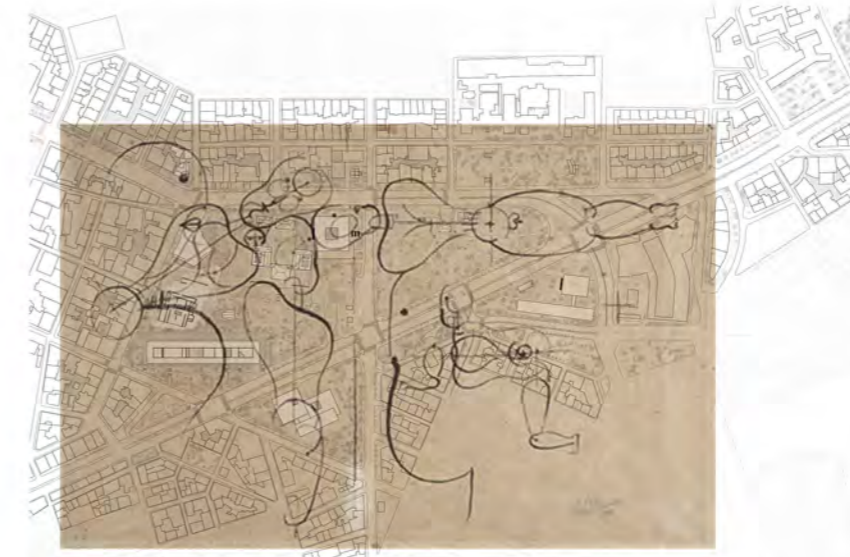
Δισδιάστατες εικαστικές απεικονίσεις προβάλλονται στο υφιστάμενο πεδίο. Εκεί αναγνωρίζουμε διαφορετικά μοτίβα, διαφορετικές ιεραρχήσεις που αν προβληθούν στο δημόσιο χώρο της πόλης συστήνουν μία νέα γλώσσα. Αυτά τα μοτίβα διαφοροποιούνται στο σχήμα, το χρώμα και το μέγεθος. Στη συνέχεια όμως, προσαρμόζονται στην κλίμακα του πεδίου, πολλαπλασιάζονται, κόβονται και μετακινούνται.

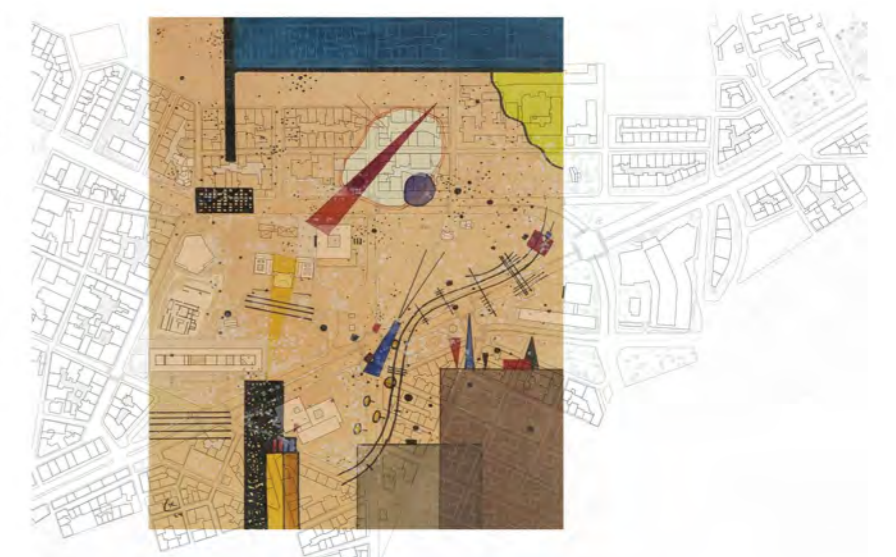
Lazlo Moholy-Nagy, The Art of Light, 1922

Paul Klee, Fragments, 1937

Oskar Schlemmer, Figures, 1926

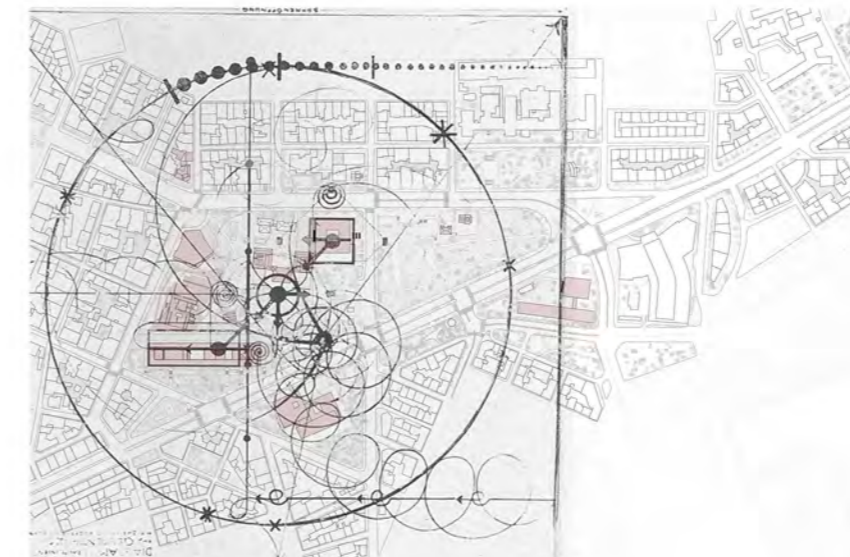
Vassily Kandinsky

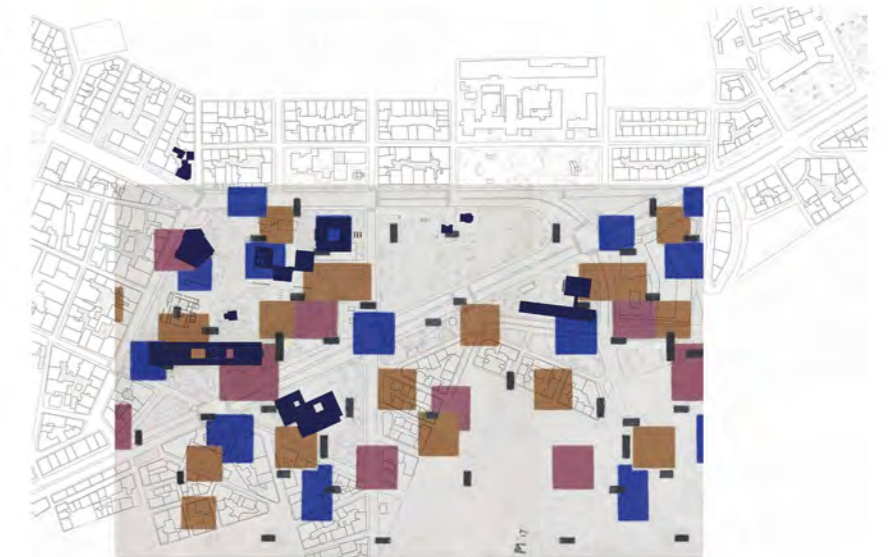
Vassily Kandinsky, Wall hanging rug carpet

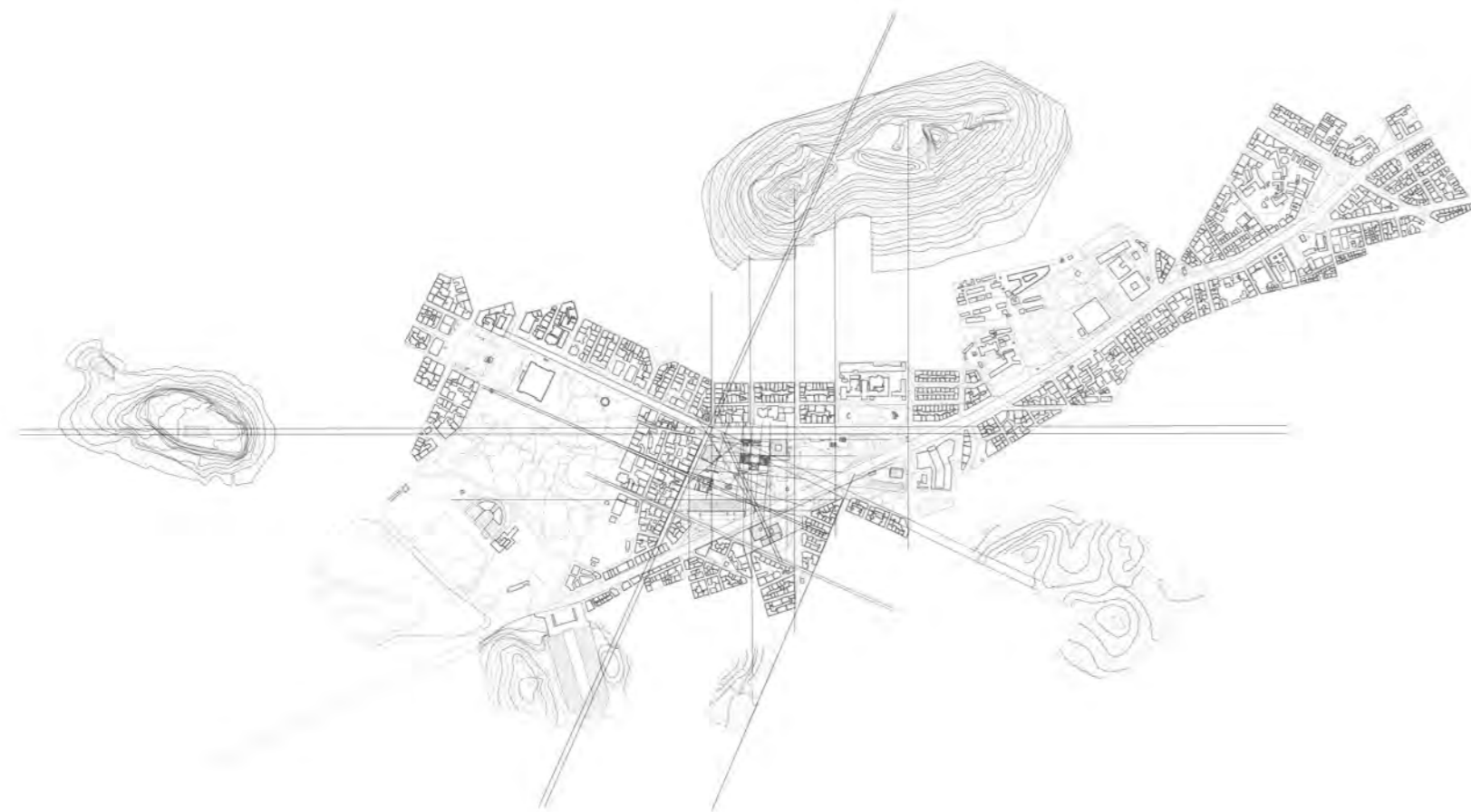
Piet Mondrian, Broadway-Boogie Woogie, 1943

Oskar Schlemmer, Diagram for Gesture, 1926

Piet Mondrian, Composition in Color, 1917

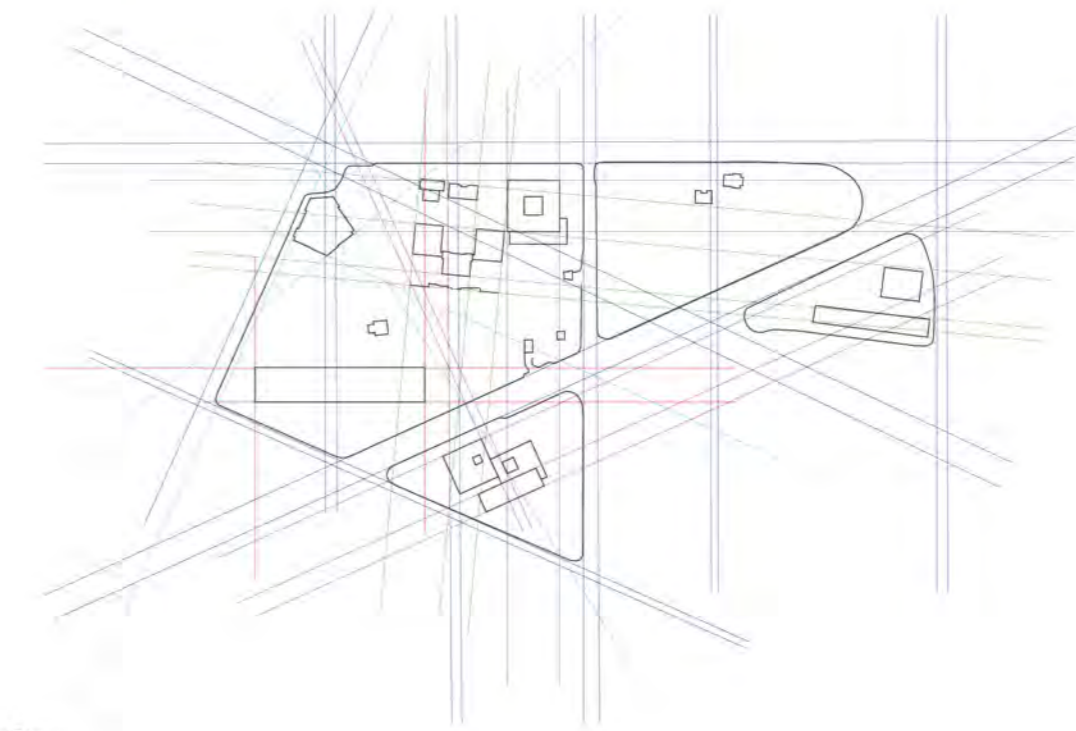

Τα μοτίβα συσχετίζονται με τα υφιστάμενα κέντρα, τις ροές και τις υφές του νησιού. Σταδιακά το πεδίο αποκτά το δικό του χαλί – μωσαϊκό λαμβάνοντας παράλληλα υπόψιν και τις χαράξεις της πόλης. Αυτές θα παίξουν καθοριστικό ρόλο στη σύνδεση του νησιού με το υπόλοιπο αθηναϊκό αρχιπέλαγος.

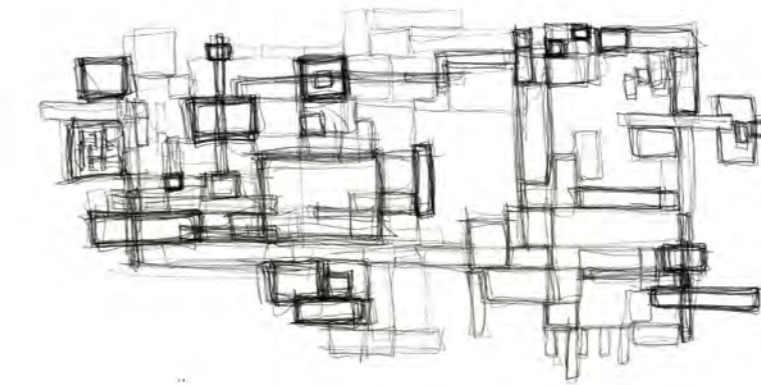
Η Β. Σοφίας -προεκτεινόμενη βρίσκει τον Παρθενώνα- συνεχίζει τον κάναβο της πόλης και αποτελεί βασική αναφορά για την οργάνωση του νησιού μέχρι στιγμής. Το Πολεμικό Μουσείο καθώς και το Ωδείο Αθηνών είναι προσανατολισμένα βάσει αυτής, ενώ η στροφή της κατεύθυνσης της, στο ύψος του Σαρόγλειου, δημιουργεί έντονη κατεύθυνση εισόδου στο πάρκο.

Ο Λυκαβηττός από την άλλη είναι κύριο σημείο φυγής από οποιοδήποτε σημείο του πεδίου. Η Βίλα Ιλίσια όταν χτίστηκε στράφηκε προς αυτόν, αγνοώντας την μετέπειτα εξέλιξη και οργάνωση της πόλης.

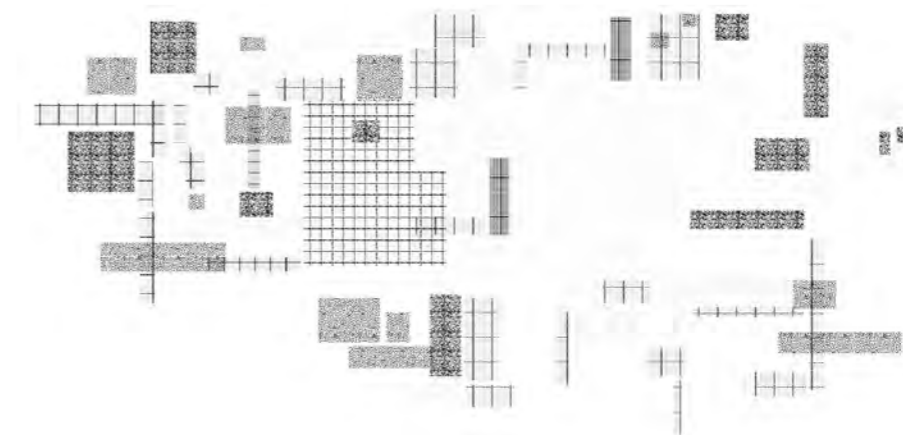
Μέσα από αυτή τη διαδικασία προσπαθούμε να ανασύρουμε τους κανόνες μιας νέας ιεράρχησης ώστε να συντεθεί το νέο πλέγμα που θα συγκροτήσει και θα ενοποιήσει το πεδίο.

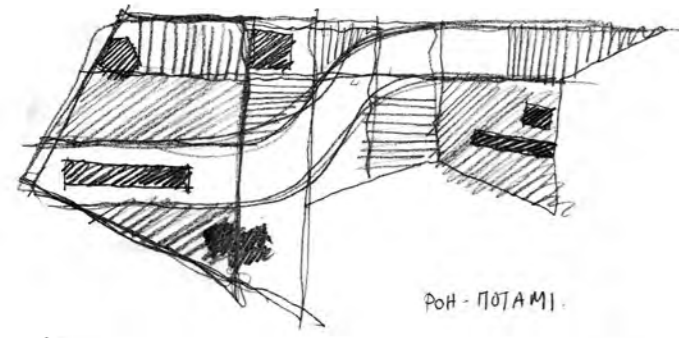
Εσωτερικές χαράξεις πεδίου

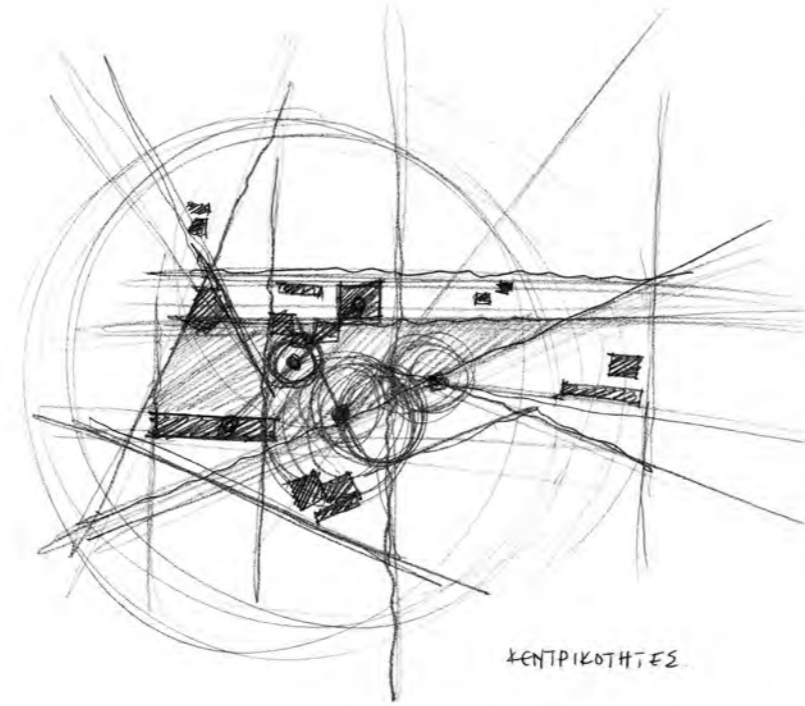
Σκίτσο επεξεργασίας νέου μωσαϊκού

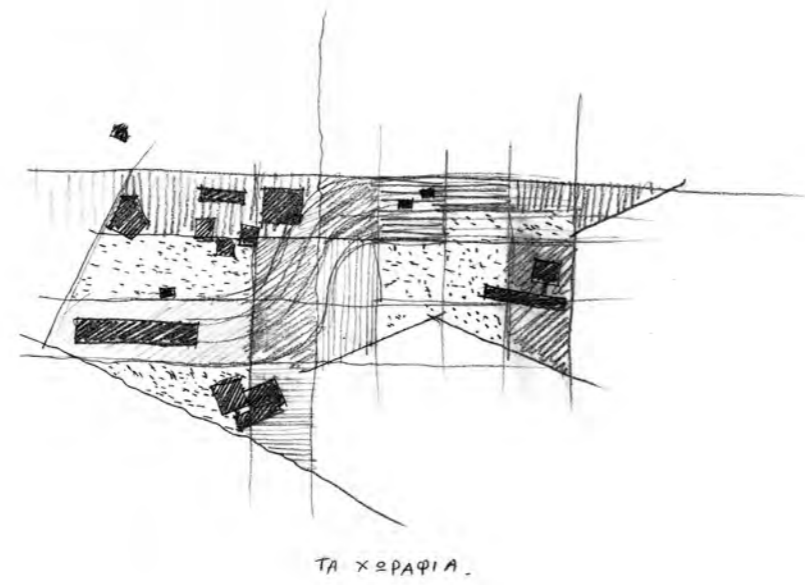
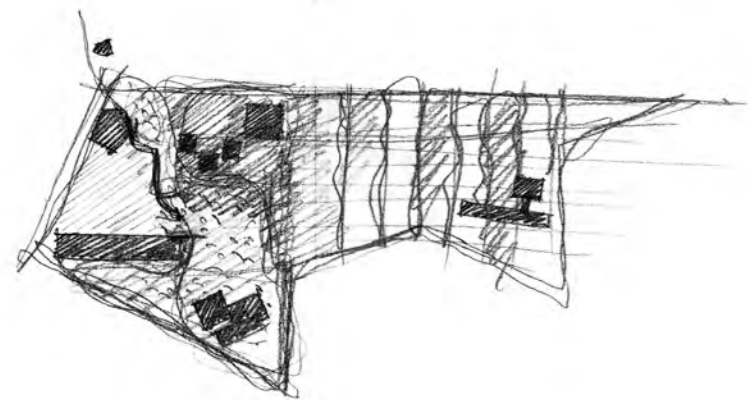
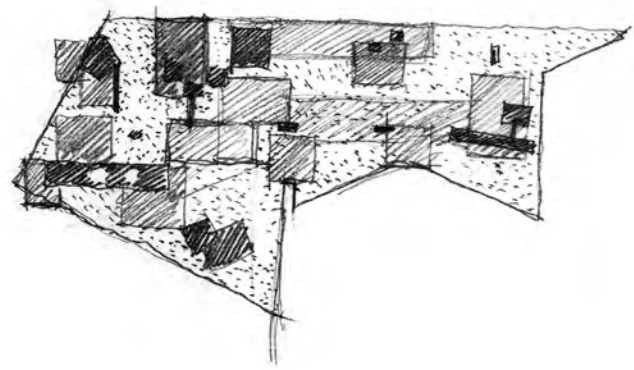
Σκίτσο επεξεργασίας νέου μωσαϊκού

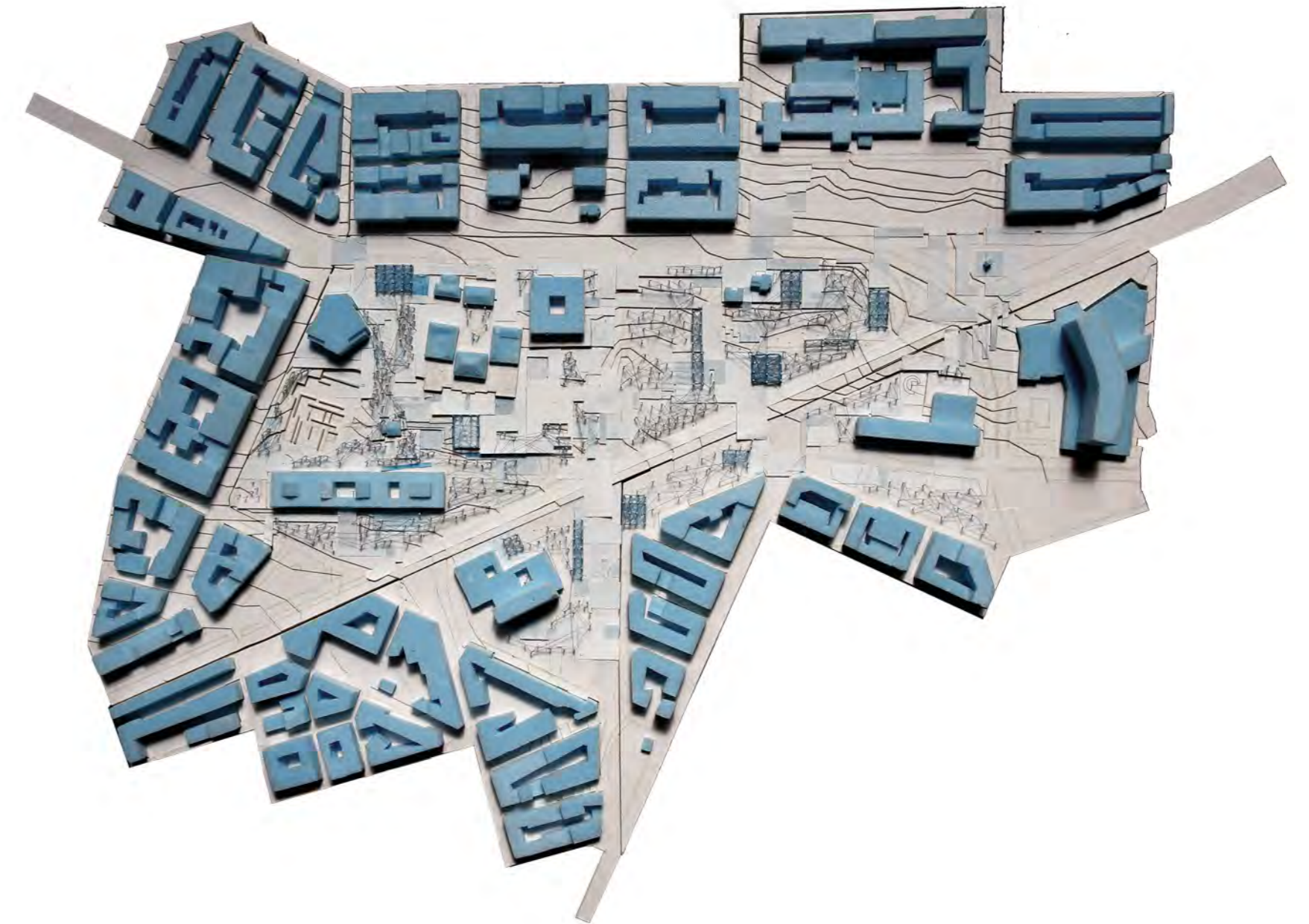
ΡοΗ - ΠΟΤΑΜΙ

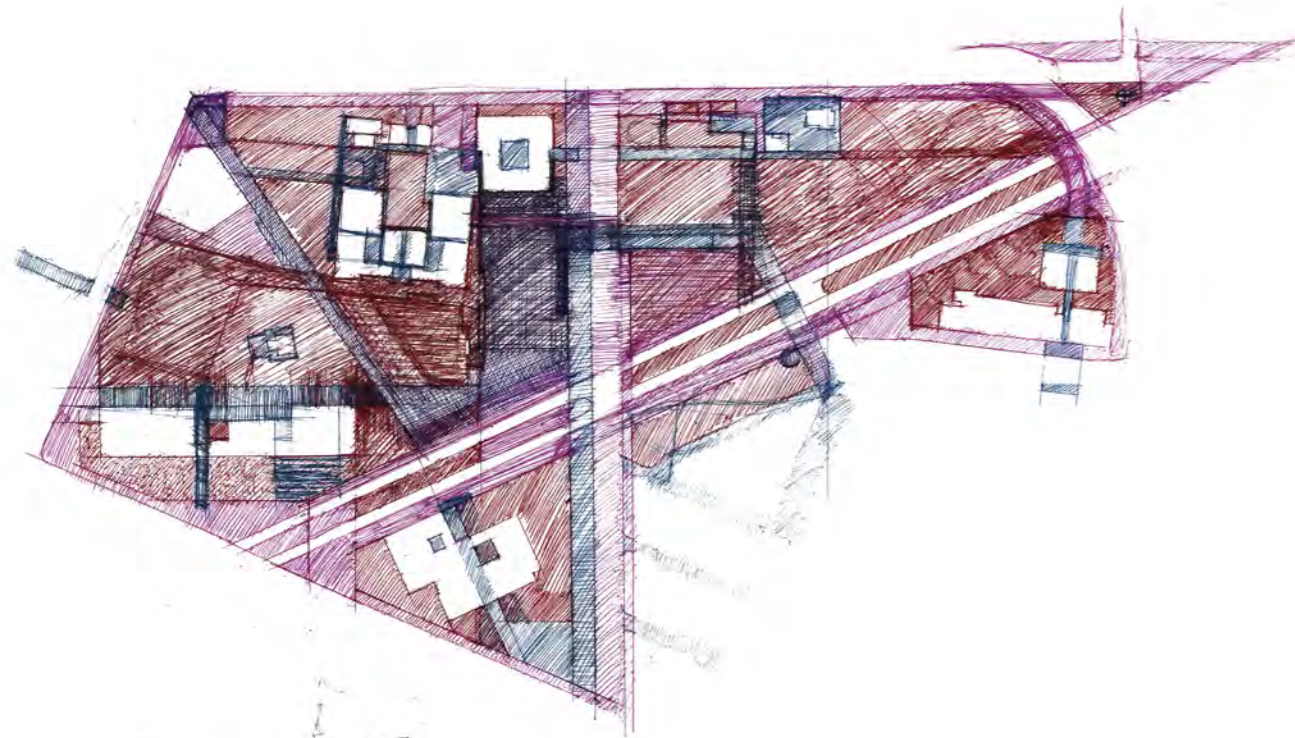
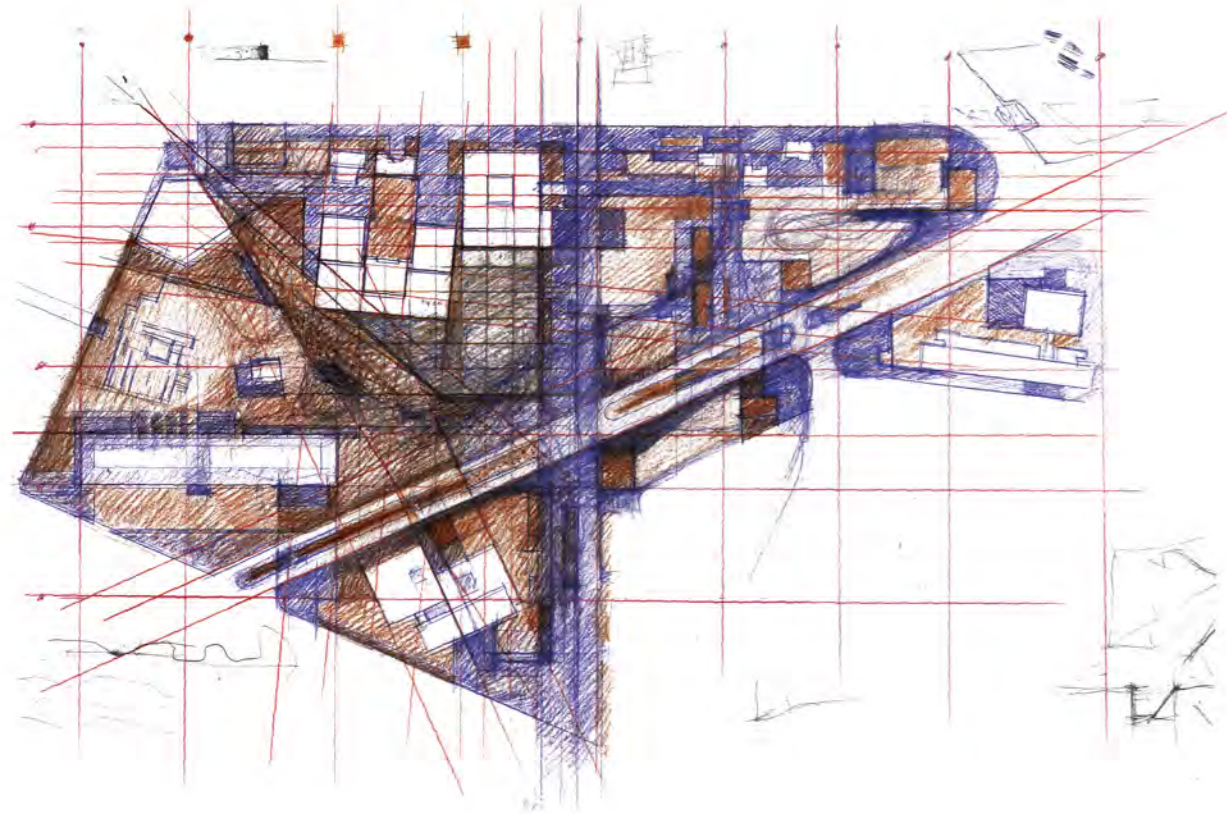
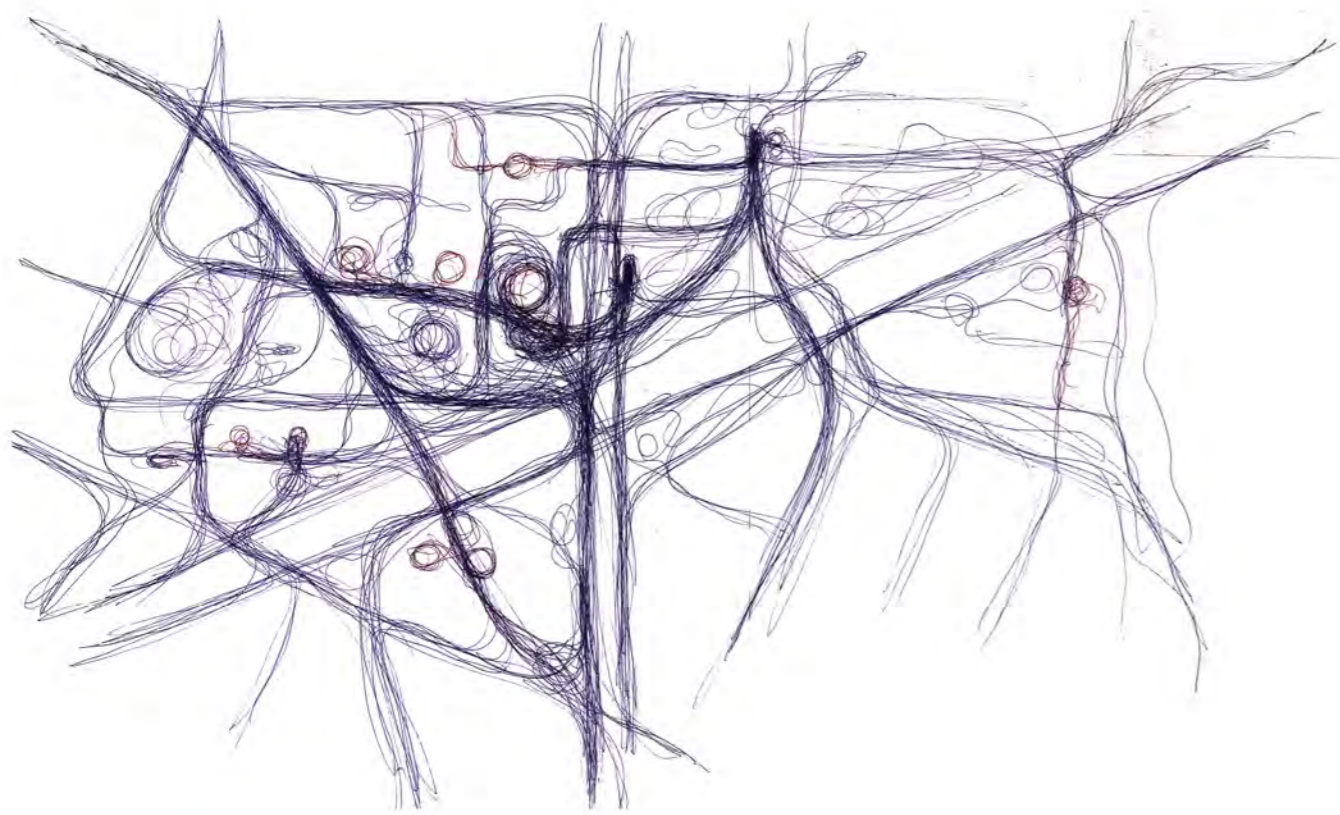

ΚΕΝΤΡΙΚΟΤΗΤΕΣ

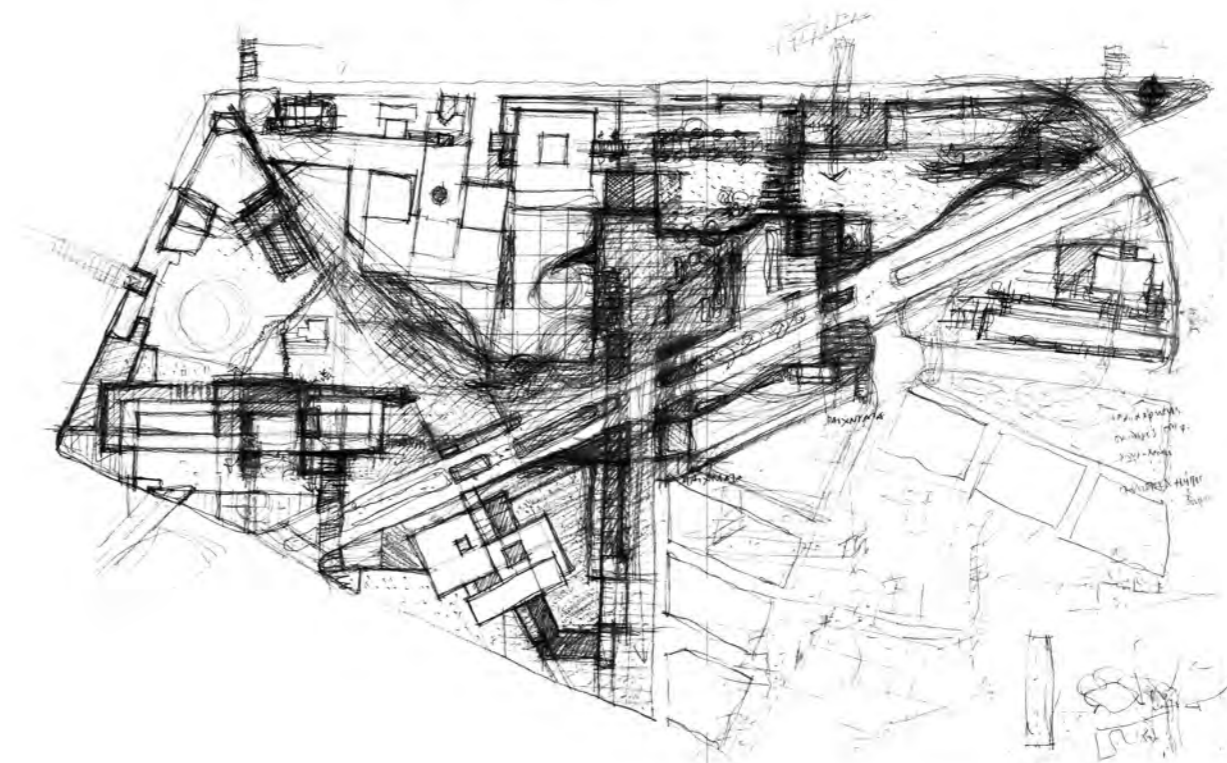
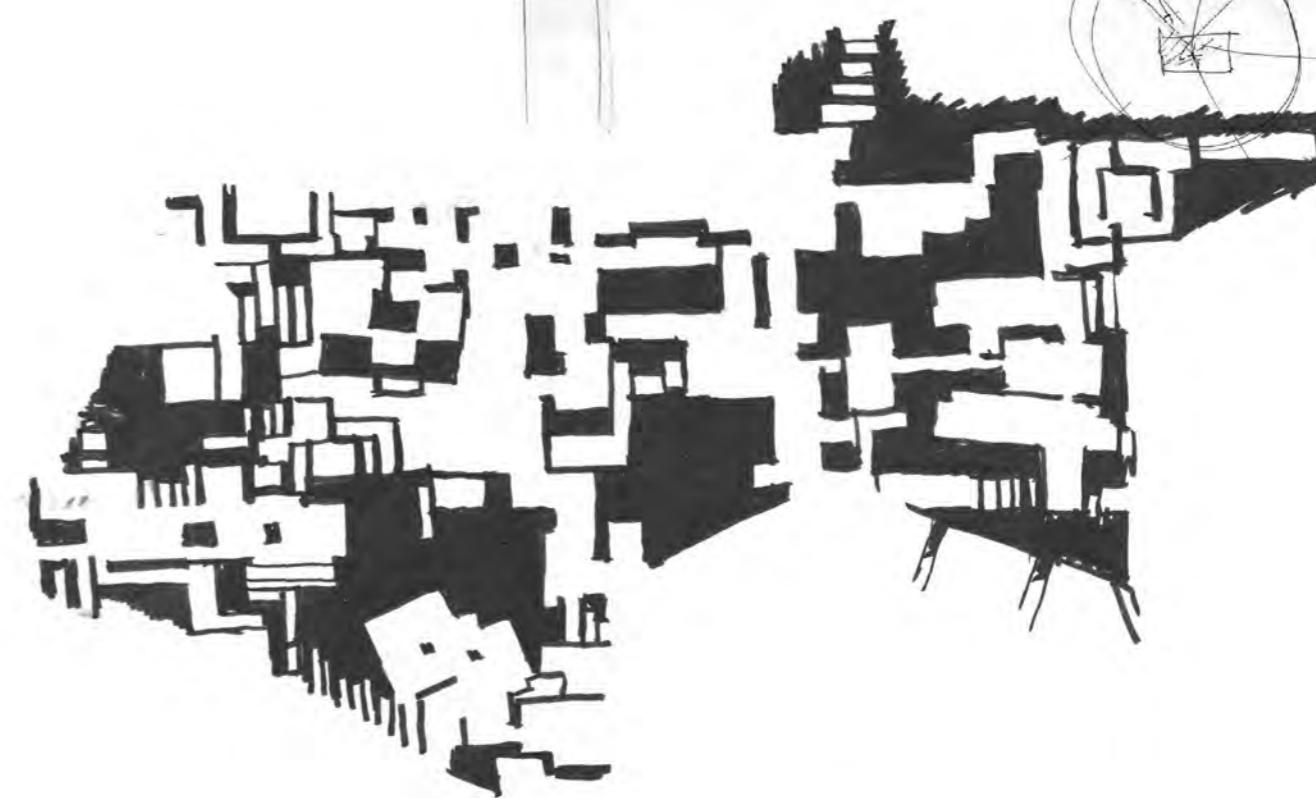
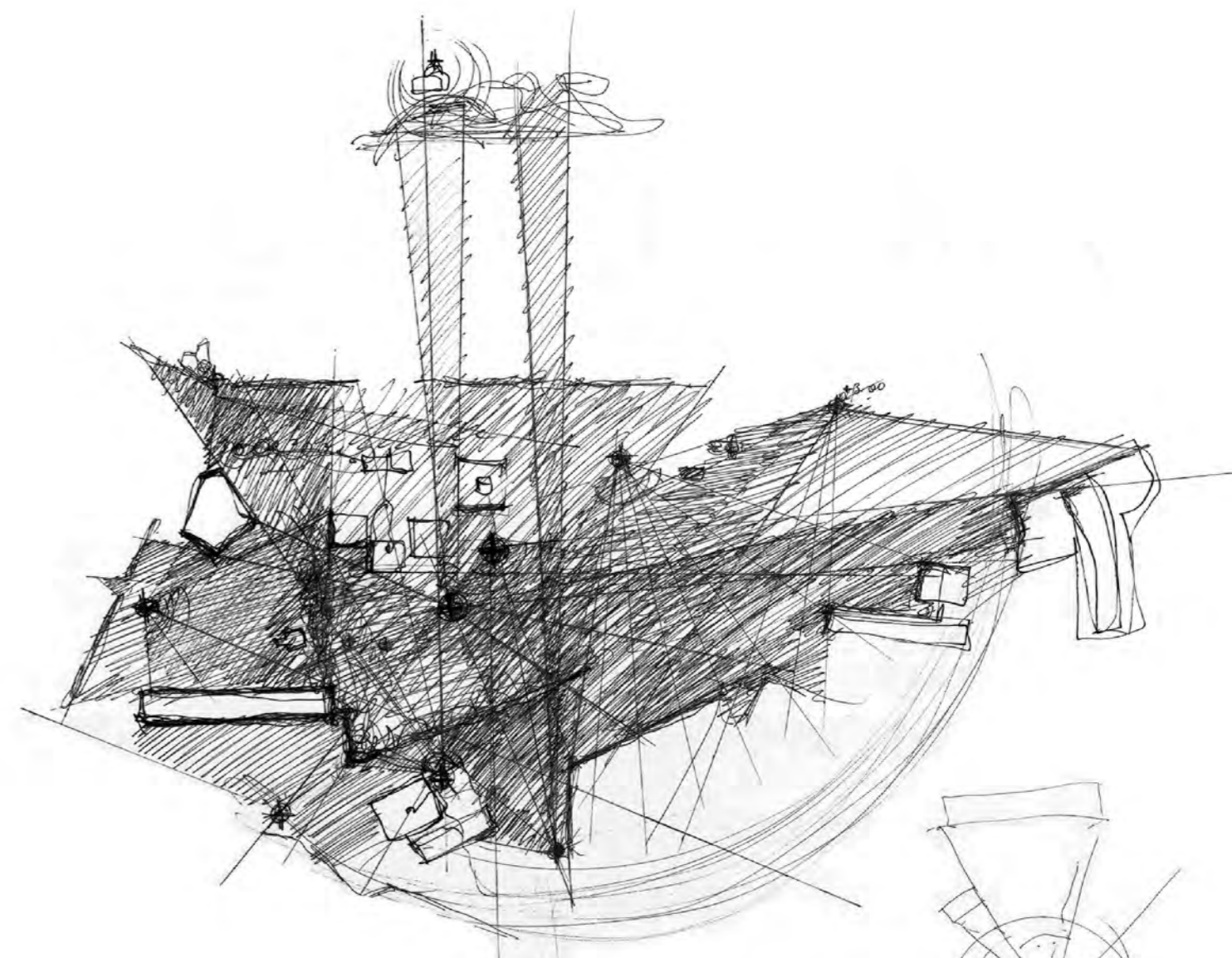

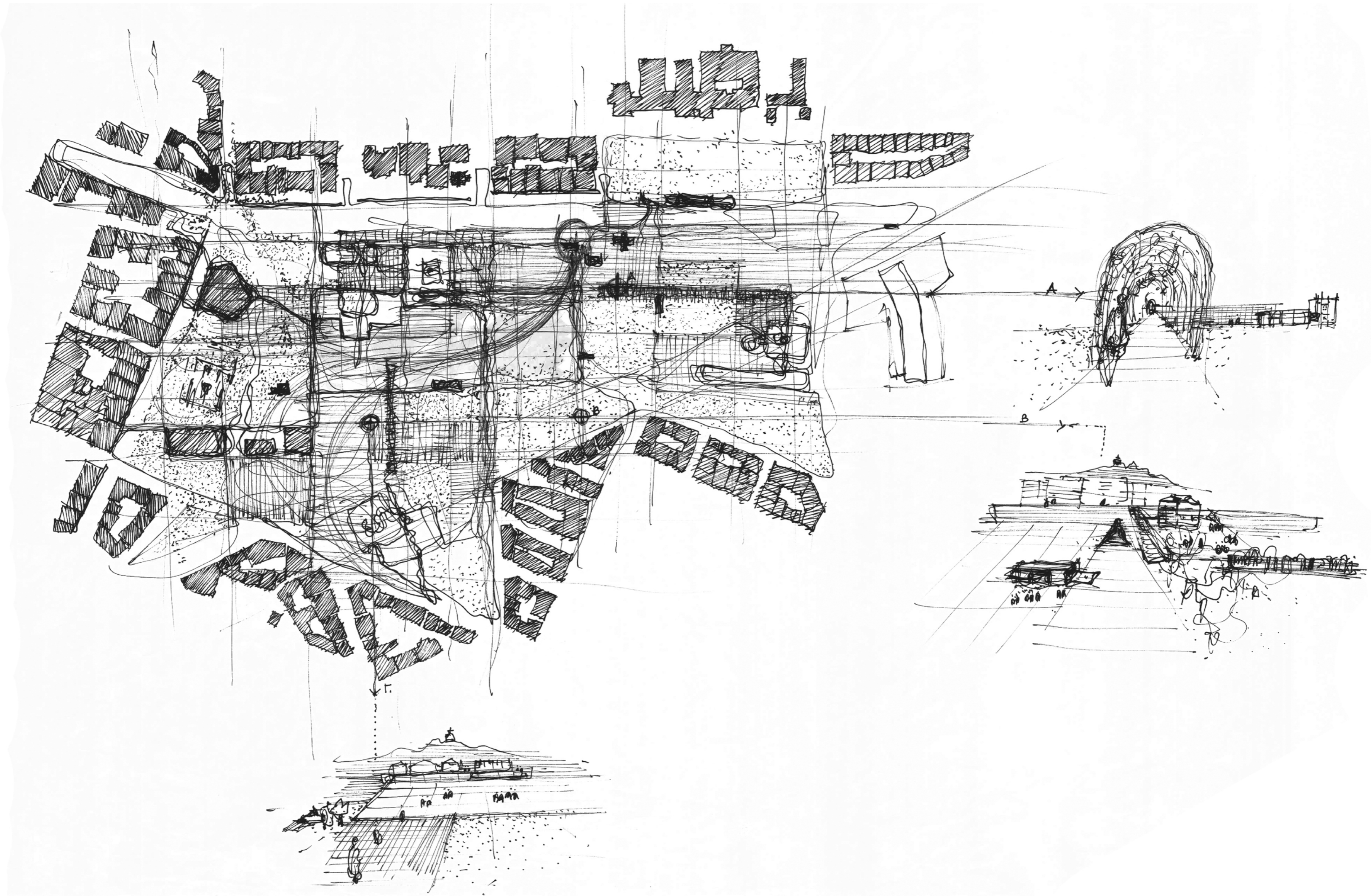
ΤΑ ΧΡΑΦΙΑ

Διερεύνηση νέων μοτίβων, ροών και χαράξεων

Χειρονομίες

Γενική κάτοψη πρότασης

Στην παρακάτω γενική κάτοψη φαίνεται η βασική οργάνωση του χώρου. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, τα όρια τόσο περιμετρικά όσο και εσωτερικά αναιρούνται.

Ως προς τους περιμετρικούς άξονες του πεδίου η Β. Σοφίας διατηρείται ως το αυστηρό όριο – μέτωπο.

Σε διαφορετική λογική, η Β. Κωνσταντίνου πέφτει σε κυκλοφορία. Οι τρεις λωρίδες σε κάθε κατεύθυνση γίνονται δύο, ενώ στο κέντρο προστίθεται μία φαρδιά νησίδια δέκα μέτρων με πυκνή φύτευση. Έτσι, επιτυγχάνεται η οπτική ενοποίηση του νησιού και η συνέχεια προς την απέναντι πλευρά της γειτονιάς.

Βασική χειρονομία για να μπορούμε να αντιληφθούμε το νησί ως ενιαίο είναι η διακοπή της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων στην οδό Ριζάρη. Η διέλευση στα ΜΜΜ επιτρέπεται, όπως και στα αυτοκίνητα που θέλουν να επισκεφθούν το υπόγειο πάρκινγκ. Αυτή η πρόθεση ενοποίησης έχει παρατηρηθεί ήδη σε όλες τις προηγούμενες μελέτες για την περιοχή.

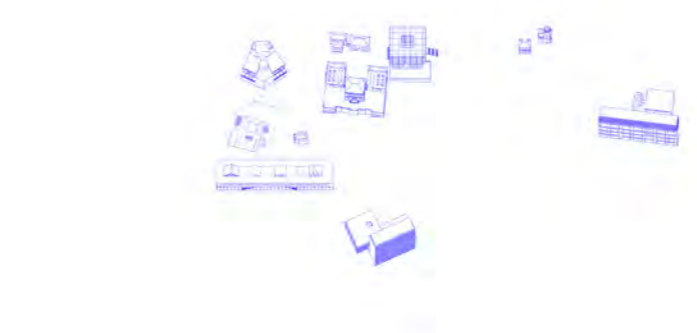
Όσον αφορά το εσωτερικό του νησιού, δίνεται η δυνατότητα μιας νέας διαγώνιας σύνδεσης της Β. Σοφίας και Β. Κωνσταντίνου. Αυτή παραλαμβάνει τη ροή από το κέντρο της Αθήνας και την κατεβάζει στο εσωτερικό του πεδίου. Εκεί δημιουργείται το κέντρο – η νέα πλατεία που θα αναλυθεί περαιτέρω στη συνέχεια.

Η τομή του νησιού λύνεται με μία διπλή διαχείριση του τοπίου. Ένα επίπεδο έρχεται να συνεχίσει τον πάνω κόσμο και να τον προβάλλει στον κάτω. Παράλληλα, το φυσικό τοπίο, από την πλευρά της γειτονιάς, συνομιλεί με το τεχνητό μέσω ενός κεκλιμένου επιπέδου.

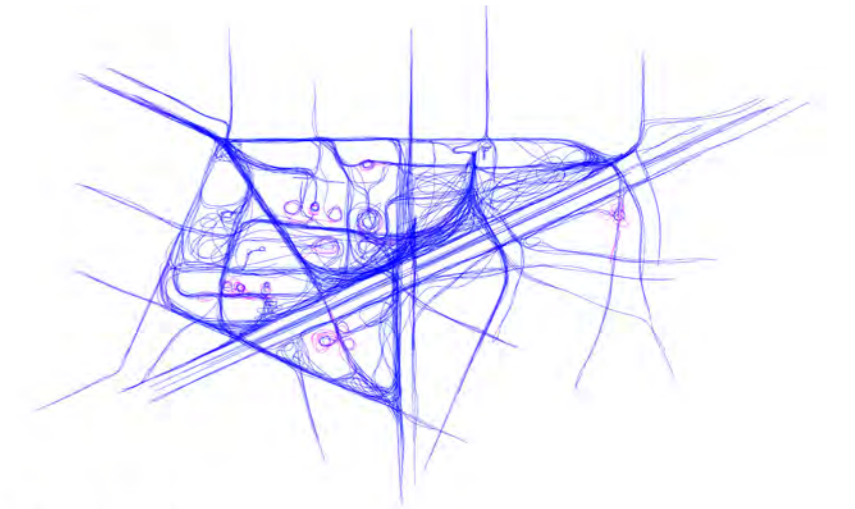
Χειρονομίες πίσω από την πρόταση για τη διαμόρφωση του πεδίου

Συνδυαστικό διάγραμμα χωρικών

Υφιστάμενα κελύφη

Νέο δίκτυο ροών

Υφιστάμενες λειτουργίες

Σκληρές (γκρι) & Μαλακές επιφάνειες (κίτρινο)

Πιο αναλυτικά για το εσωτερικό του νησιού, διατηρούνται τα υπάρχοντα κελύφη με τις υφιστάμενες χρήσεις τους. Τα μουσεία με τα θέατρα και τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Οι εκπαιδευτικές διαδικασίες και οι βιβλιοθήκες στο Ωδείο και το Ίδρυμα Ερευνών. Τα καφέ – εστιατόρια στο εσωτερικό των κτιρίων. Το μετρό για την καλύτερη πρόσβαση στην περιοχή.

Στο νέο κέντρο δημιουργείται ένα ευέλικτο μοντέλο πολιτιστικού χώρου με μίξη των παραπάνω χρήσεων. Ένας χώρος προσαρμοσμένος στις ανάγκες της καθημερινότητας.

Οι υπάρχουσες ροές οργανώνονται και σε συνδυασμό με την προσθήκη καινούργιων δημιουργείται μία νέα ιεράρχηση που κατευθύνει την κίνηση, τη στάση και τη λειτουργία του πάρκου.

Το νέο χαλί, που έρχεται να ενισχύσει την ενοποίηση του νησιού, είναι ένα μωσαϊκό από σκληρές και μαλακές επιφάνειες. Δύο κύριες τυπολογίες υλικών δομούν τη στάθμη του ισογείου.

Το πράσινο λειτουργεί ως μια επιπλέον στρώση πάνω στο χαλί. Τα υφιστάμενα δέντρα διατηρούνται και προστίθενται νέα δημιουργώντας ένα δίκτυο. Πυκνώσεις και αραιώσεις αυτού του δικτύου εντείνουν τις νέες κινήσεις και φυγές.

Υφιστάμενες και προστιθέμενες λειτουργίες (κύκλος)

Υφιστάμενα (γκρι) και προστιθέμενα δέντρα (ροζ)

Υλικά

ΧΩΜΑ

ΠΛΗΘΜΕΝΟ ΧΩΜΑ - ΧΑΛΙΚΙ

ΓΡΑΣΙΔΙ

ΧΥΤΟ ΔΑΠΕΔΟ

ΧΥΤΟ ΔΑΠΕΔΟ

ΜΑΡΜΑΡΟ

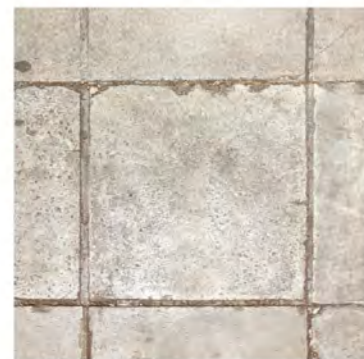
ΚΥΒΟΛΙΘΟΣ

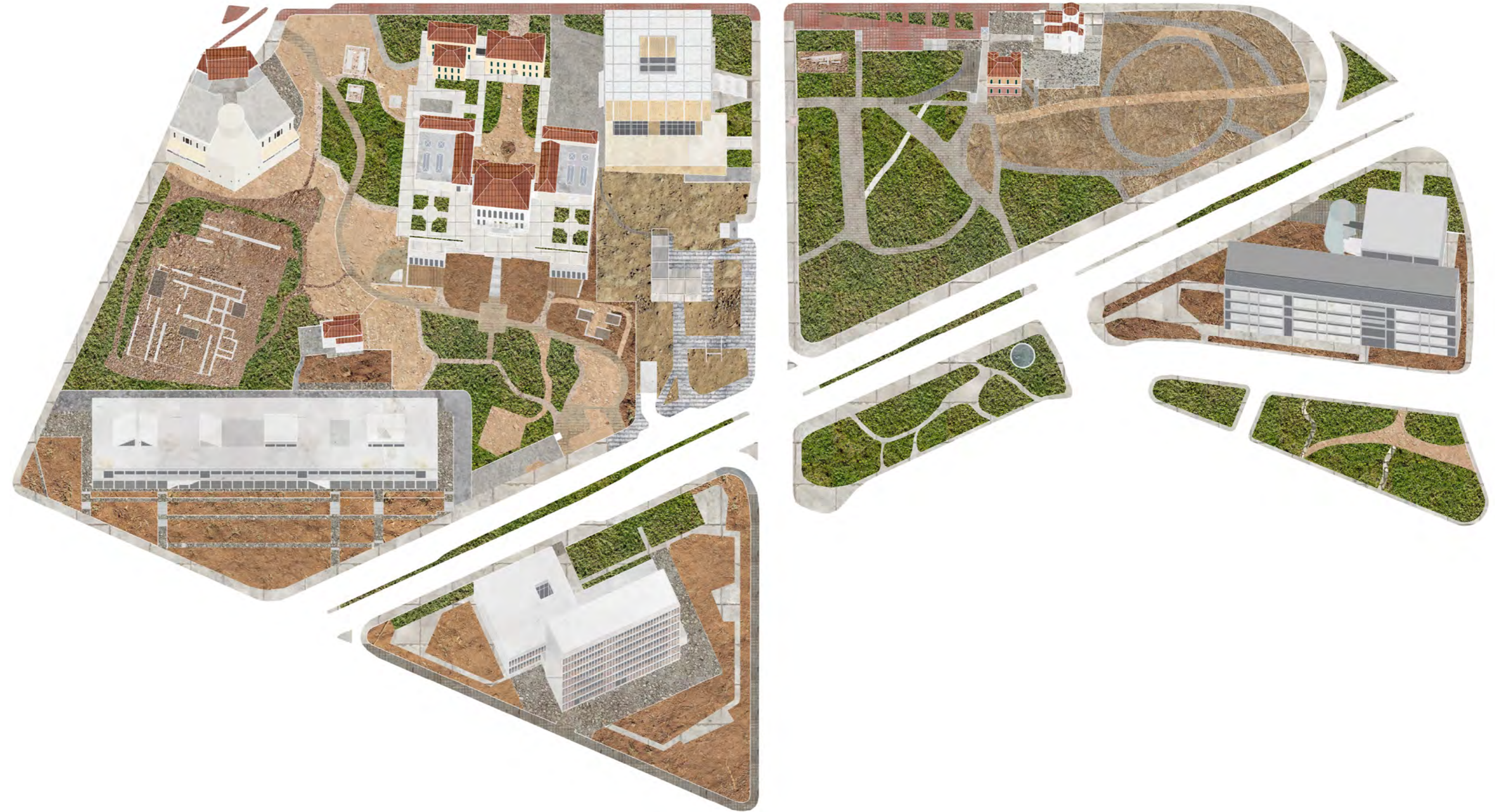
ΚΥΒΟΛΙΘΟΣ

ΠΛΑΚΕΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ

ΠΛΑΚΕΣ ΠΕΖΟΔΡΟΜΙΟΥ

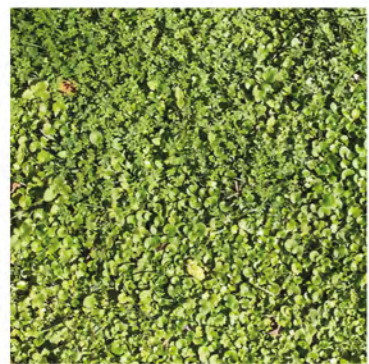
Ως προς τα υλικά και τις υφές του χαλιού, στην υφιστάμενη κατάσταση φαίνεται η έλλειψη συνοχής λόγω του αποσπασματικού σχεδιασμού των διαφορετικών τμημάτων. Ωστόσο, αντιλαμβανόμαστε τη μοναδικότητα των επιμέρους θραυσμάτων που αποτελούν το νησί και τα διατηρούμε σε σημεία. Σαν την ανάμνηση των διαφορετικών στρώσεων της ιστορίας του πεδίου. Στη συνέχεια, εισάγονται νέα υλικά για την ύφανση του χαλιού. Παλιά και καινούργια μπλέκονται για να δημιουργήσουν ένα ενιαίο σύνολο.

ΧΩΜΑ

ΠΛΗΘΗΜΕΝΟ ΧΩΜΑ - ΧΑΛΙΚΙ

ΤΡΥΦΙΛΛΙ

ΧΥΤΟ ΔΑΜΠΕΔΟ

ΧΥΤΟ ΔΑΜΠΕΔΟ

ΜΑΡΜΑΡΟ

ΧΥΤΟ ΔΑΜΠΕΔΟ

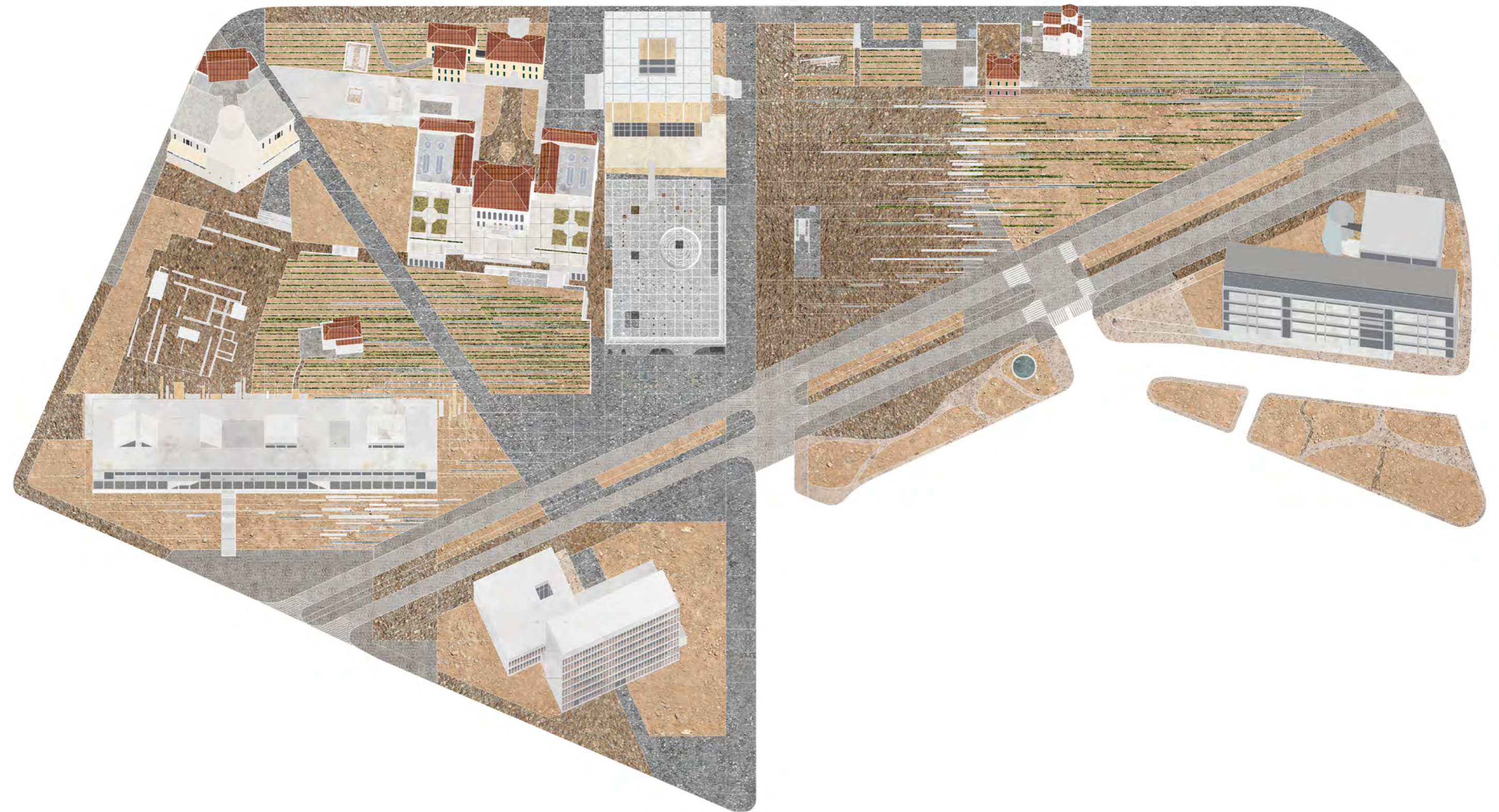
ΚΥΒΟΛΙΘΟΣ

ΜΑΡΜΑΡΟ

ΜΑΡΜΑΡΟ

Πρόταση

 ΚΑΤΩΦΗ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΙΣΟΓΕΙΩΝ
 ΚΑΙΜΑΚΑ 1:500

Η στάθμη του εδάφους και οι κατόψεις ισογείου των κτιρίων έχουν μεγάλη σημασία για την οπτική με την οποία αντιμετωπίστηκε το πεδίο. Θέλουμε τα κτίρια να βρίσκουν άμεση αναφορά στον υπαίθριο δημόσιο χώρο.

Στις επιφάνειες του εδάφους τοποθετούνται διαφορετικά υλικά που χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: τις σκληρές και μαλακές επιφάνειες. Οι σκληρές επιφάνειες συναντώνται σε σημεία που έχουμε μεγαλύτερες ροές ή θέλουμε να δώσουμε μια πιο έντονη κατεύθυνση, όπως το διαγώνιο πέρασμα από την είσοδο της Β. Σοφίας προς τη Β. Κωνσταντίνου και ο πεζόδρομος της οδού Ριζάρη που ανεβάζει τη γειτονιά στη Β. Σοφίας. Οι μαλακές επιφάνειες αντιμετωπίζονται πλέον ως ενιαίο βατό έδαφος, κυρίως πατημένο χώμα. Οι δύο διαφορετικές σκληρότητες διαπλέκονται μεταξύ τους και δημιουργούν υφάνσεις στο χαλί.

Μέρος των υφάνσεων είναι και το φυσικό στοιχείο του νερού, που εμφανίζεται ως γραμμική χάραξη και τονίζει διαφορετικές πορείες.

Στο πράσινο διατηρούνται τα υφιστάμενα δέντρα και προστίθενται νέα. Οι νέες πυκνώσεις και αραιώσεις λειτουργούν άλλοτε για να ενισχύσουν και άλλοτε για να εμποδίσουν τις κινήσεις και τις οπτικές φυγές.

Προοπτική απεικόνιση της νέας οδού Ριζάρη

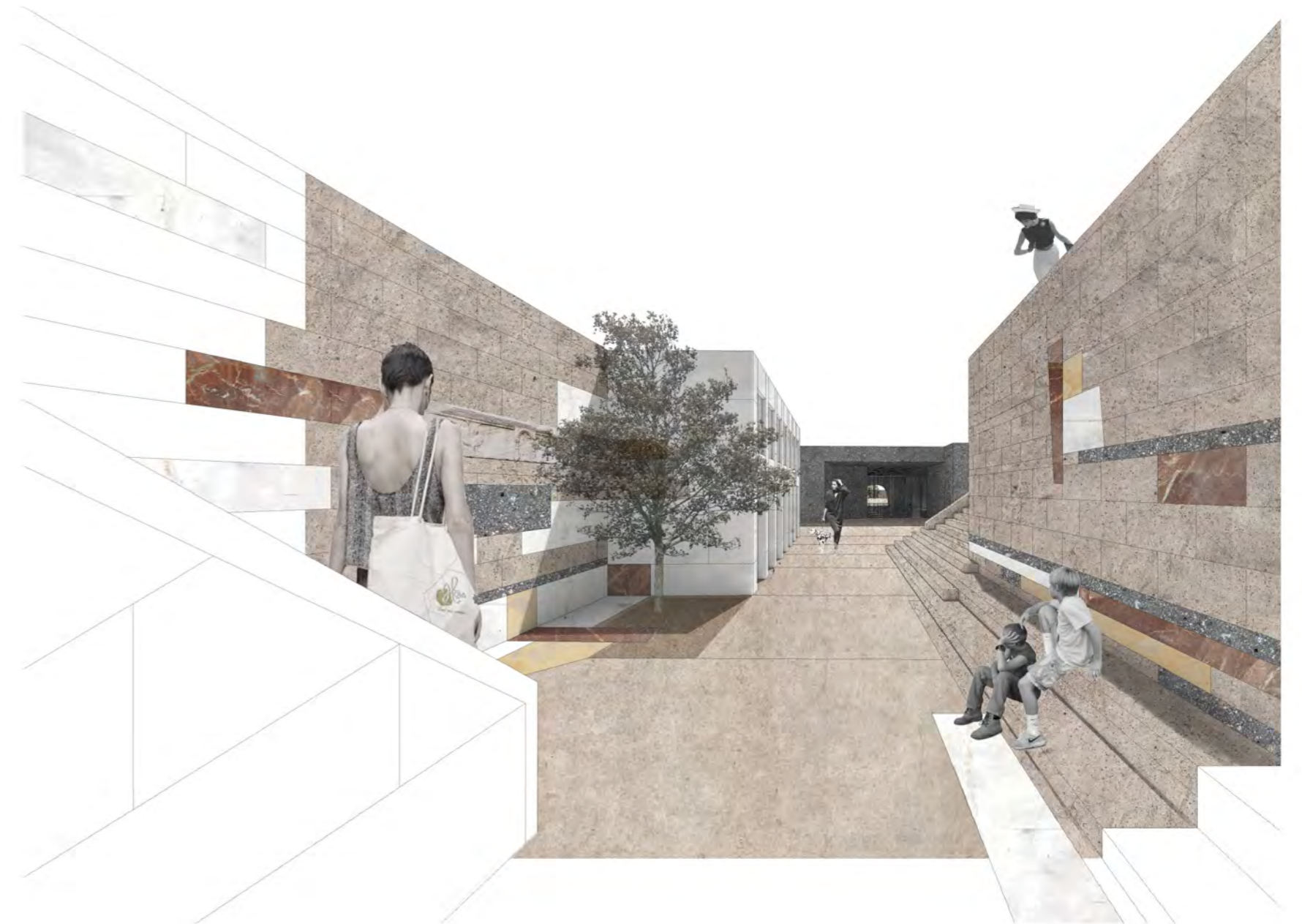

Πρόπλασμα της προτεινόμενης διαμόρφωσης του πεδίου σε κλίμακα 1:500

Η τομή ως εργαλείο διαχείρισης του ιδιαίτερου αναγλύφου του πεδίου

Τμήμα μαρμάρου από το πολεμικό, μία πέτρα από την αυλή του Βυζαντινού, μαζί με το χυτό υλικό της πλατείας

Η τομή, σαν εργαλείο, αποτέλεσε βασική μας πρόθεση για τη διαχείριση του ιδιαίτερου ανάγλυφου του πεδίου.

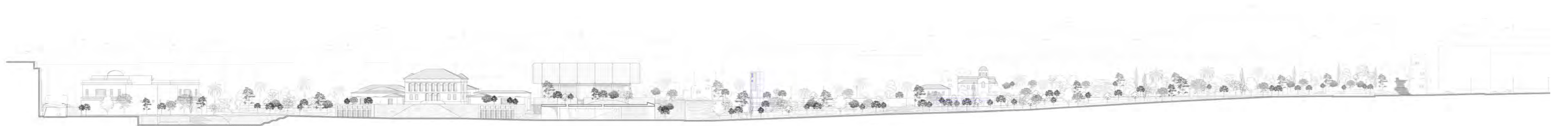
Στο κομμάτι της πλατείας εντείνεται η αίσθηση της τομής. Η πόλη από την πλευρά της Β. Σοφίας επεκτείνεται και η πλατεία γίνεται η απόληξη της. Σε αντίστιξη, το πάρκο, από την πλευρά της Β. Κωνσταντίνου, ανεβαίνει για να συναντήσει την πόλη. Οι δύο κόσμοι συνδέονται μέσα από ένα κεκλιμένο πρανές.

Το κενό λειτουργεί ως ενοποιητικό στοιχείο μεταξύ του πλατώματος, του κεκλιμένου πρανού και της υφιστάμενης κατάστασης του πεδίου. Μεταφράζεται ως μία τομή, η οποία ξεκινά ως σκάψιμο στον αρχαιολογικό, συνεχίζει ανάμεσα στο βυζαντινό και το πρανές, και περνά κάτω από την πλατεία ως δημόσια στοά, με απόληξη το πάρκο. Πρόκειται για μία τομή στο χώρο και στο χρόνο.

Με την ίδια οπτική, γίνεται ένας συνδυασμός παλιών και νέων υλικών στο σύνολο του πεδίου. Αρκετά από τα υλικά που προτείνονται τα βρίσκουμε ήδη σε σημεία του πάρκου. Διάφορα είδη μαρμάρου, χυτών υλικών και χρώματος μπλέκονται με τα νέες υφές.

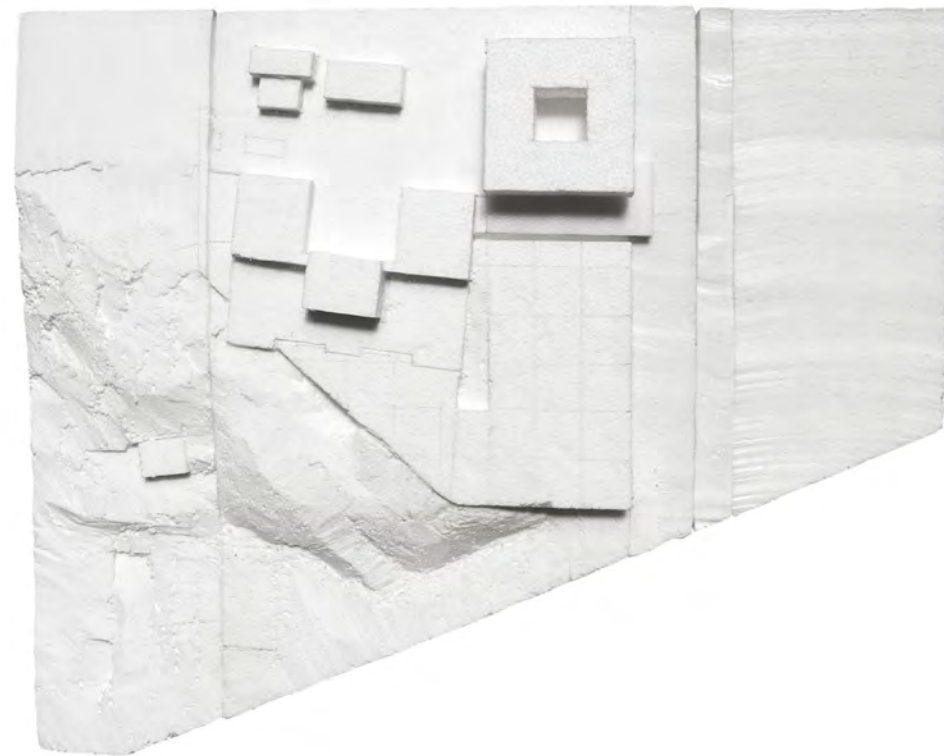
‘Το κενό μεταφράζεται ως μία τόμη [...]μία τομή στο χώρο και στο χρόνο’

Η τομή ως εργαλείο διαχείρισης του ιδιαίτερου αναγλύφου του πεδίου

Διαμήκης τομή περιοχής μελέτης

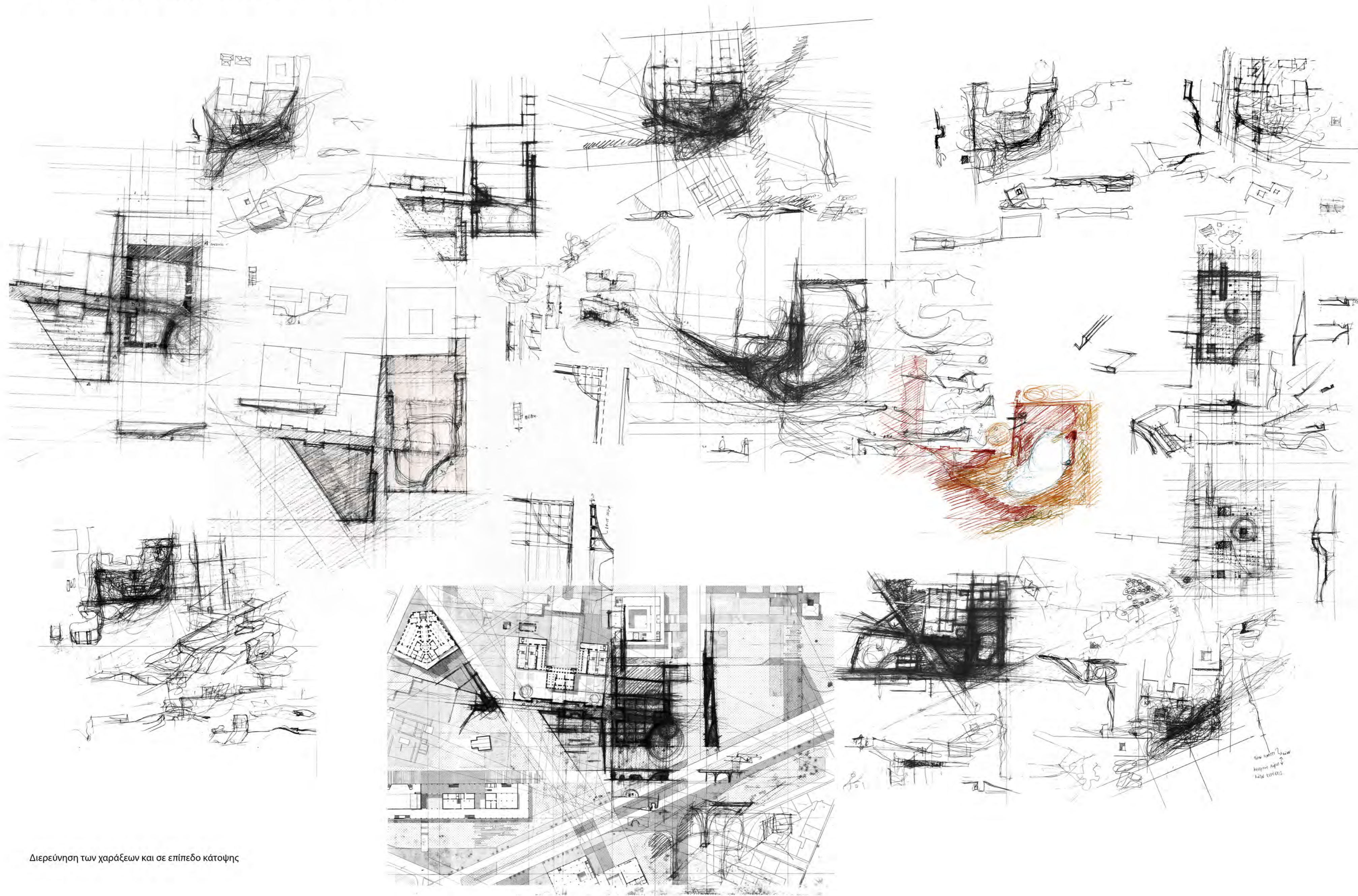
Η τομή ως εργαλείο διαχείρισης του ιδιαίτερου αναγλύφου του πεδίου

Αναζήτηση σχέσης πλατείας - πρανούς

Εναλλακτικές διαχείρισης του αναγλύφου _δημιουργία του επιπέδου - κέντρου - πλατείας

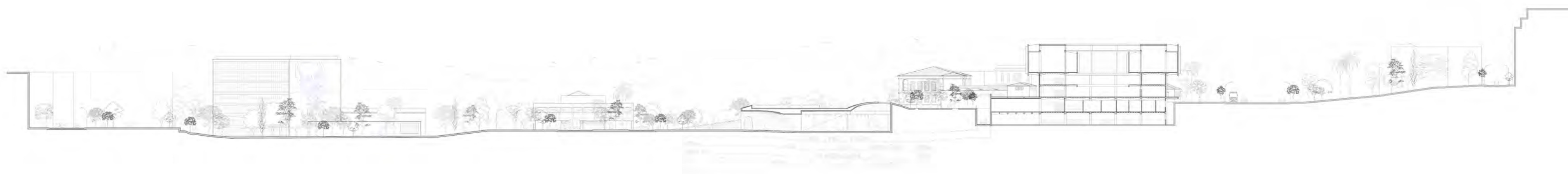

Η πλατεία

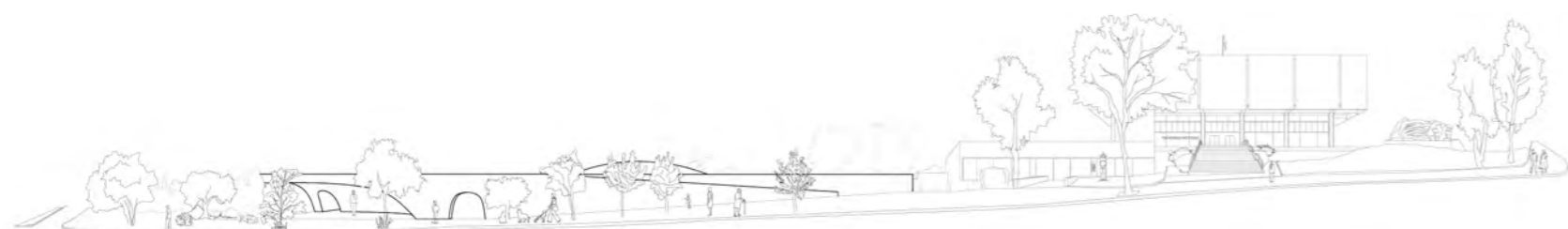
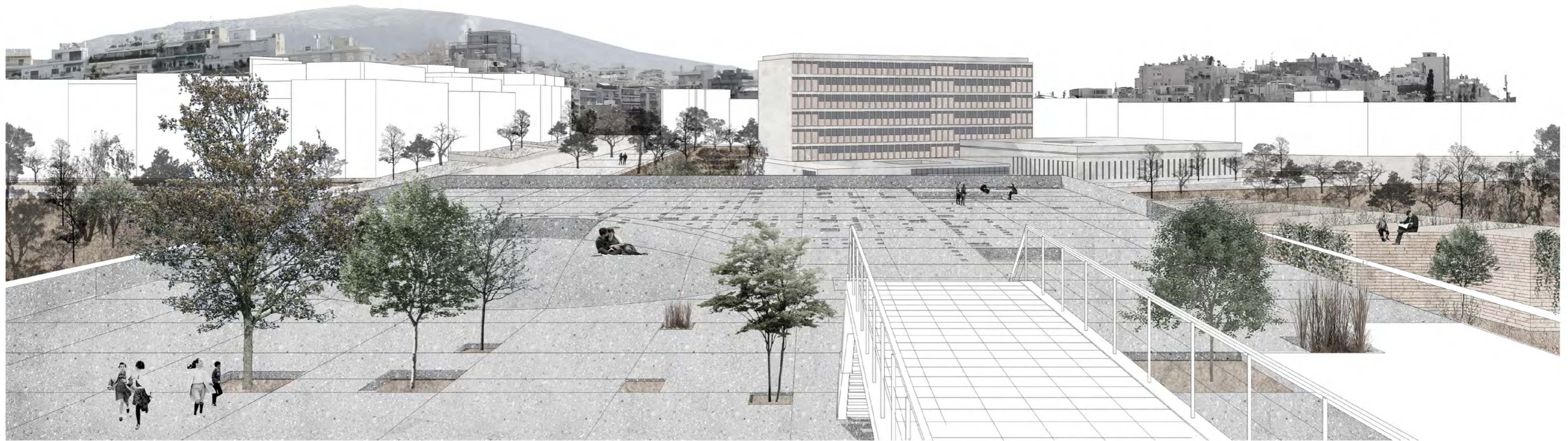
Πλατεία: στρώση στην τομή της πόλης

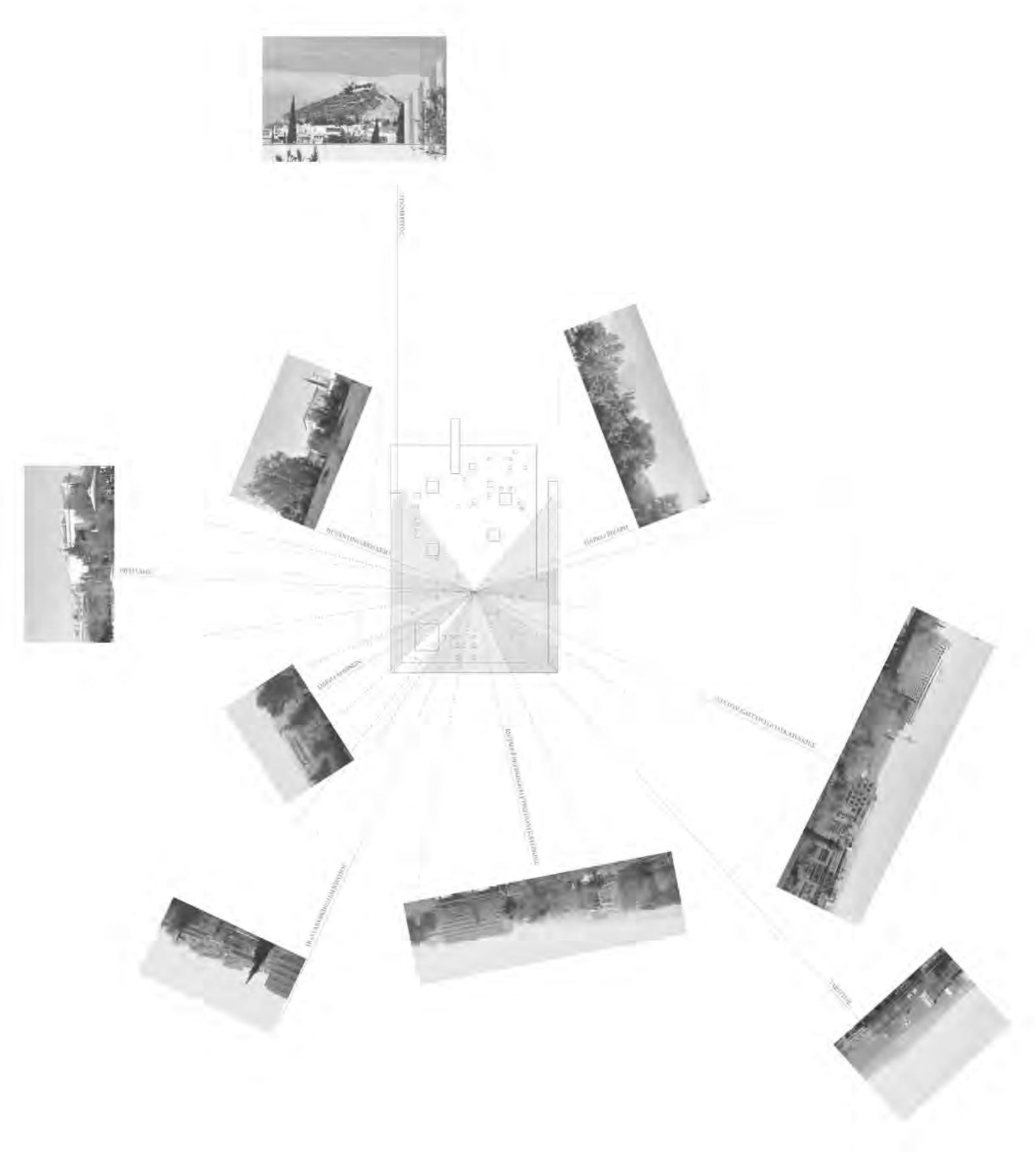
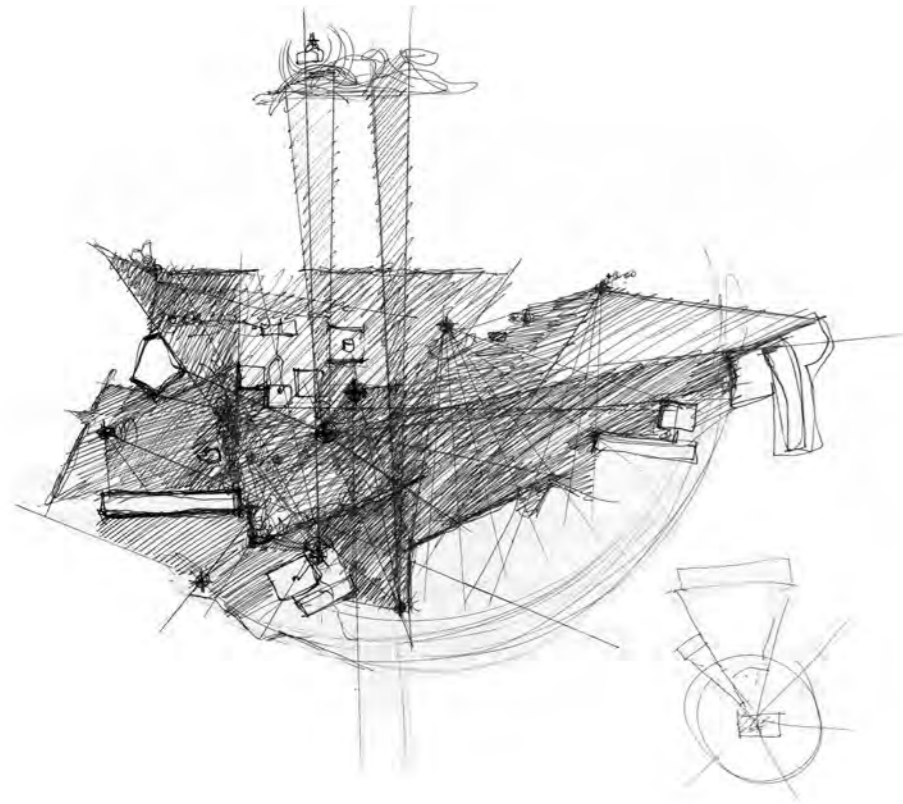
πόλη
•
πλατεία
[ζωή]
•
ιστορικότητα

Διαφορετικά επίπεδα βιώματος της πόλης συνυπάρχουν.
Η πλατεία γίνεται στρώση στην τομή της πόλης, ενώ παράλληλα συσχετίζει την πόλη με τη γειτονιά.
Πάνω περιηγητές, κάτοικοι της περιοχής, επισκέπτες των μουσείων και από κάτω οι ίδιοι σε μια πιο οργανωμένη δομή στεγασμένου δημόσιου χώρου.

Εγκάρσια τομή περιοχής μελέτης

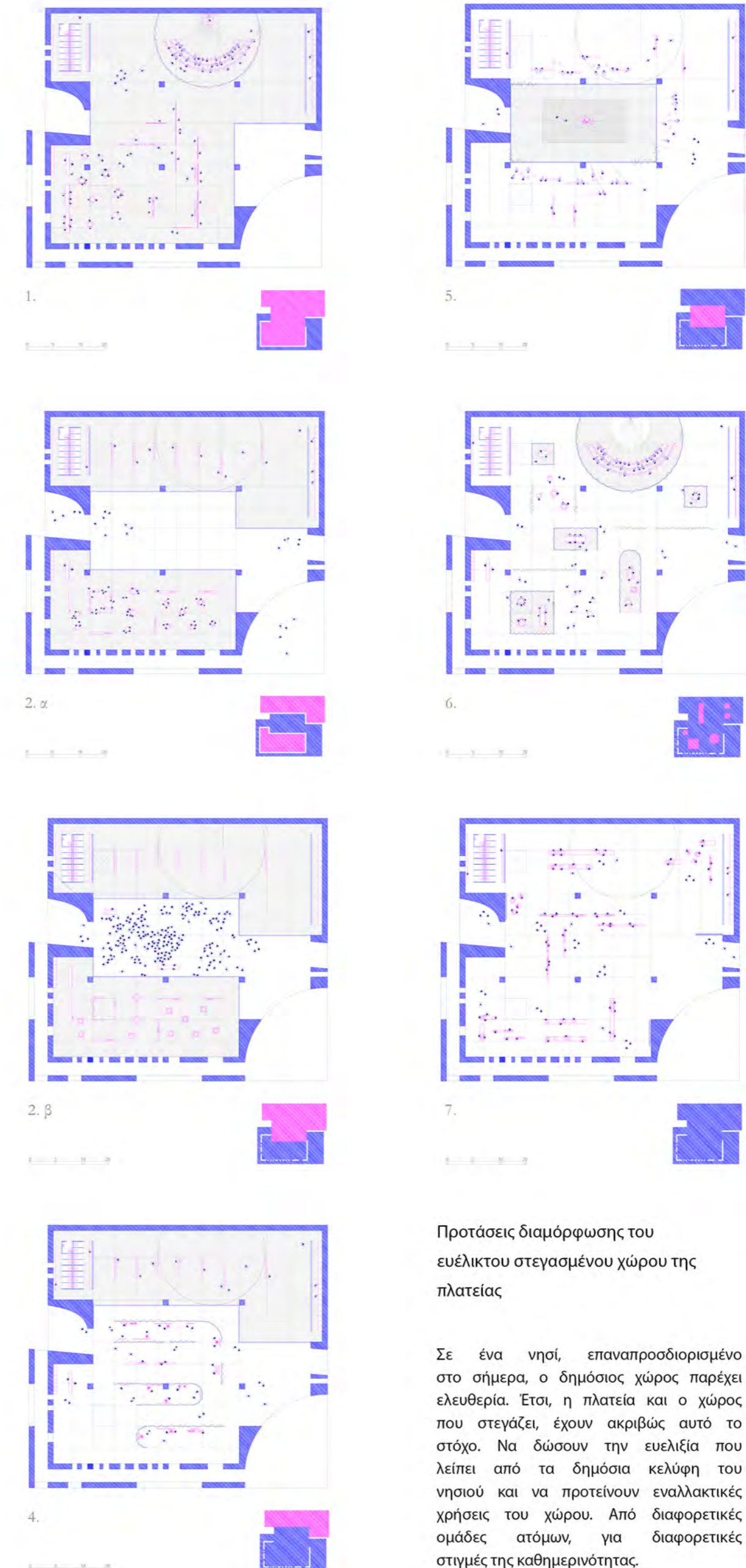
Η πλατεία γίνεται ένα μπαλκόνι για το νησί, ενώ παράλληλα είναι και η ίδια αντικείμενο θέασης από το πάρκο και τους γύρω χώρους. Είναι η 'σκηνή' στην οποία διαδραματίζεται η δημόσια ζωή του νησιού. Φόντο αυτής της σκηνής, τα μουσεία, οι όψεις των πολυκατοικιών, ο λόφος του Λυκαβηττού, ο Υμηττός, τα ψηλά κτίρια της Αθήνας, το σύνολο της πόλης.

Κάτω από την πλατεία η δημόσια ζωή στεγάζεται. Στα υφιστάμενα κελύφη συναντώνται πολιτιστικές χρήσεις, αλλά δεν υπάρχουν στιγμές της καθημερινής ζωής. Ο νέος χώρος προσδίδει την ευελιξία που απουσιάζει από τους παγωμένους χώρους των μουσείων. Συνδυάζει διαφορετικά προγράμματα. Τόσο την πολιτιστική πτυχή που υπάρχει ήδη ως χαρακτηριστικό της ταυτότητας του νησιού, όσο και στιγμές της καθημερινότητας.

Φυγές από το κέντρο της πλατείας

Βαθμός εσωστρέφιας χώρου

Προτάσεις διαμόρφωσης του ευέλικτου στεγασμένου χώρου της πλατείας

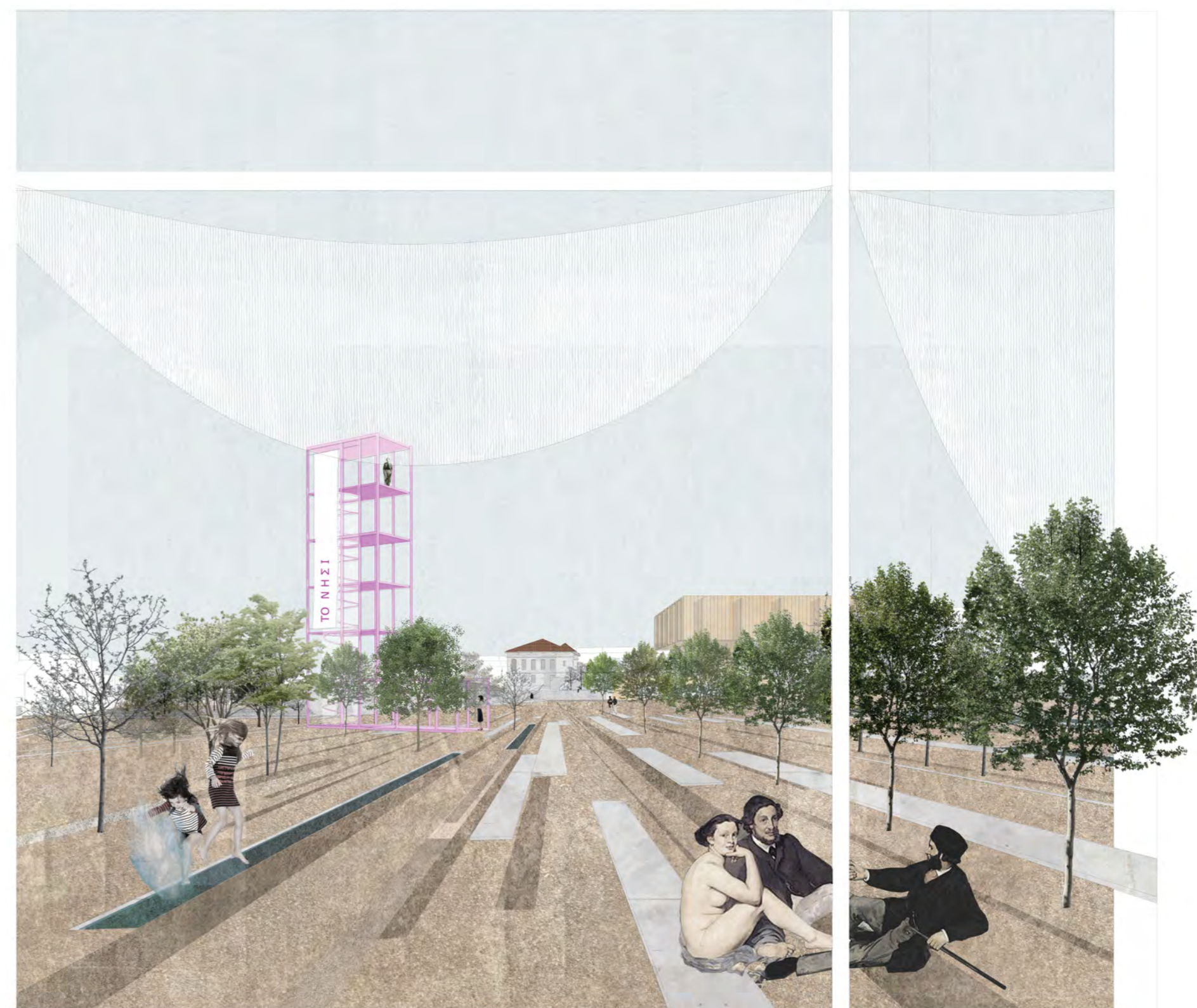
Σε ένα νησί, επαναπροσδιορισμένο στο σήμερα, ο δημόσιος χώρος παρέχει ελευθερία. Έτσι, η πλατεία και ο χώρος που στεγάζει, έχουν ακριβώς αυτό το στόχο. Να δώσουν την ευελιξία που λείπει από τα δημόσια κελύφη του νησιού και να προτείνουν εναλλακτικές χρήσεις του χώρου. Από διαφορετικές ομάδες ατόμων, για διαφορετικές στιγμές της καθημερινότητας.

Αντί επιλόγου

Το 'νησί' - ένα δημόσιο πεδίο που προσαρμοσμένο στις ανάγκες της καθημερινότητας

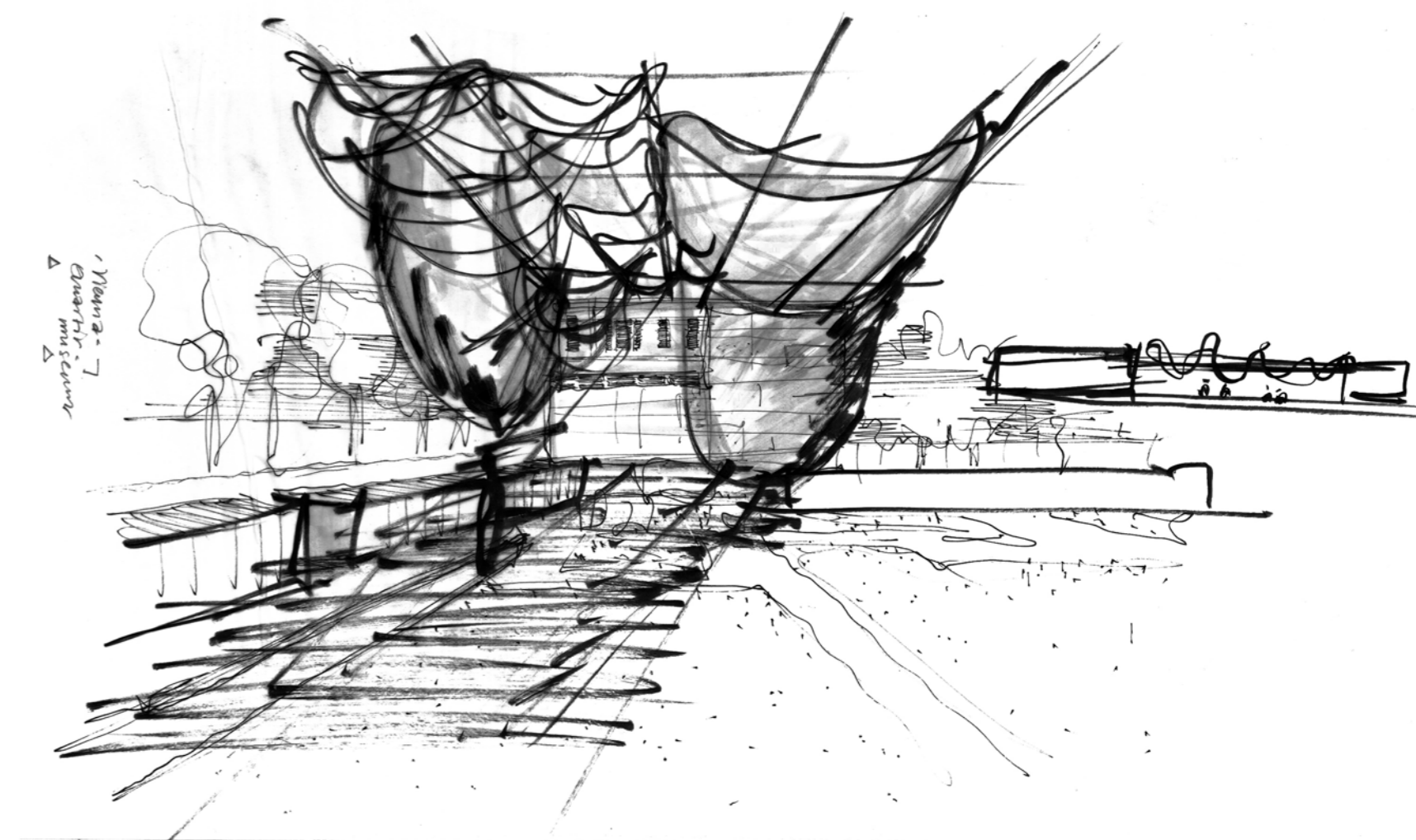
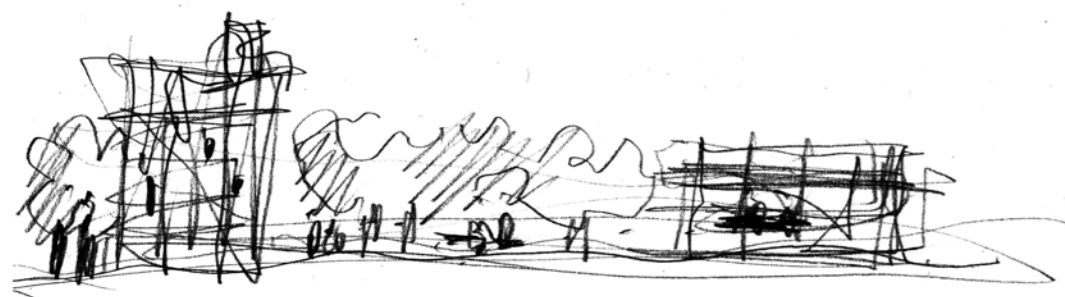
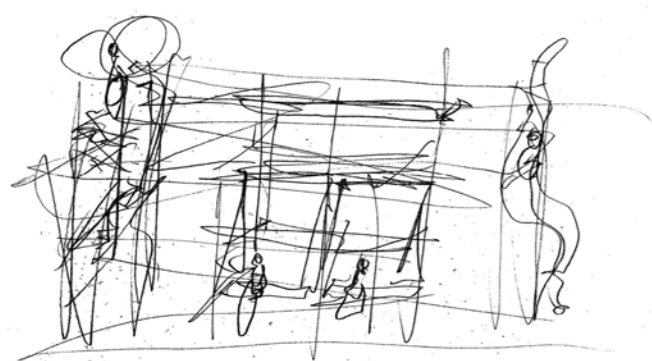
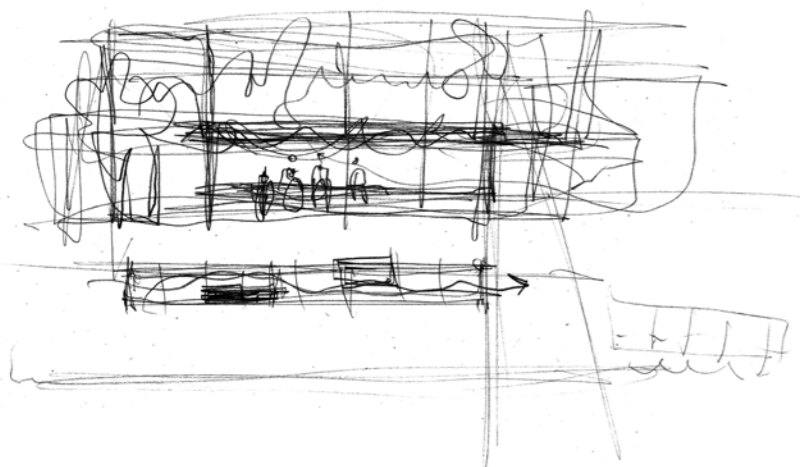
Με το ίδιο πνεύμα αντιμετωπίζεται το σύνολο του νησιού, καθώς και η παρέμβαση μας μέσα σε αυτό. Η πρόταση αυτή είναι απλώς μία στιγμή μέσα στη διαστρωμάτωση του χρόνου.

Μεταβαλλόμενα στοιχεία θα μπορούσαν να διασπείρονται σε όλο το πάρκο, τόσο κατά τη διάρκεια κατασκευής του έργου, κάτι το οποίο θα μπορούσε και να συμβάλει στη βιωματική διαδικασία της νέας κατάστασης, όσο και στη συνέχεια. Το νησί είναι ένα δημόσιο πεδίο που προσαρμόζεται και μεταβάλλεται μέσα από τις ανάγκες της καθημερινότητας.

Προοπτική απεικόνιση πάρκου Ριζάρη

Το 'νησί' - ένα δημόσιο πεδίο που προσαρμοσμένο στις ανάγκες της καθημερινότητας

Βιβλιογραφία

Al Sayed, Kinda. (2018). *Space Syntax Methodology*. London: Bartlett School of Architecture, UCL

Benedikt, Michael. (1979). *To take hold of space: Isovists and isovist fields*. Texas: Pion

Δραγωνάς, Πάνος & Σκιαδά, Άννα (επιμ.). (2012). *Made in Athens: 13η Διεθνή Έκθεση Αρχιτεκτονικής – la Biennale di Venezia: ελληνική συμμετοχή*. Αθήνα: Υπουργείο Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής

Huyssen, Andreas. (2003). *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory*. Stanford: Stanford University Press

Koolhaas, Rem. (1989). *Toward the Contemporary City*, Design Book Review, no.17, σ. 15-16

Koolhaas, Rem. (1995). *The Generic City*. 2nd Edition. U.S.A.: The Monacelli Press

Koolhaas, Rem. (1994). *Delirious New York_ A Retroactive Manifesto for Manhattan*. U.S.A.: The Monacelli Press

Κονταράτος, Σάββας & Wang, Wilfried (επιμ.). (1998). *Αρχιτεκτονική του 20ου αιώνα -Ελλάδα*. Αθήνα: Ελληνικό Ινστιτούτο Αρχιτεκτονικής - Deutsches Architektur -Museum

Macdonald, Susan. (2001). *Preserving post-war heritage : the care and conservation of mid-twentieth century architecture*. UK: Donhead

Lefebvre, Henri. (1991). *The Production of Space*. United Kingdom: Wiley-Blackwell

Lucan, Jacques. (1985). *Rem Koolhaas/OMA*. New York: Princeton Architectural Press. σ. 154-157

Πάγκαλος, Παναγιώτης. (2011). *Η σημασία του χρόνου στη σύγχρονη αρχιτεκτονική*. Αθήνα: Gutenberg

Pierre, Nora. (1989). *Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire*. California: University of California Press

Rossi, Aldo. (1991). *Η Αρχιτεκτονική της πόλης*, μτφ. Πετρίδου Βασιλική. Θεσσαλονίκη: University Studio Press

Σαρηγιάννης, Γεώργιος. (2000). *Αθήνα 1830 - 2000 : εξέλιξη - πολεοδομία – μεταφορές*. Αθήνα: Συμμετρία

Τραΐου, Ελευθερία (επιμ.). (2000, Νοέμβριος 5). *Επτά Ημέρες της Καθημερινής*, σ. 2-31

Τσακόπουλος, Παναγιώτης. (2014). *Αναγνώσεις της Νεοελληνικής Μεταπολεμικής Αρχιτεκτονικής*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο

Tschumi, Bernard. (1987). *Cinéma Folie : Le Parc de a Villette*. Princeton Architectural Press

Tschumi, Bernard. (1994). *The Manhattan Transcripts*. Great Britain: Academy Editions

Tschumi, Bernard. (1996). *Architecture and Disjunction*. 3rd Edition. Cambridge: The MIT Press

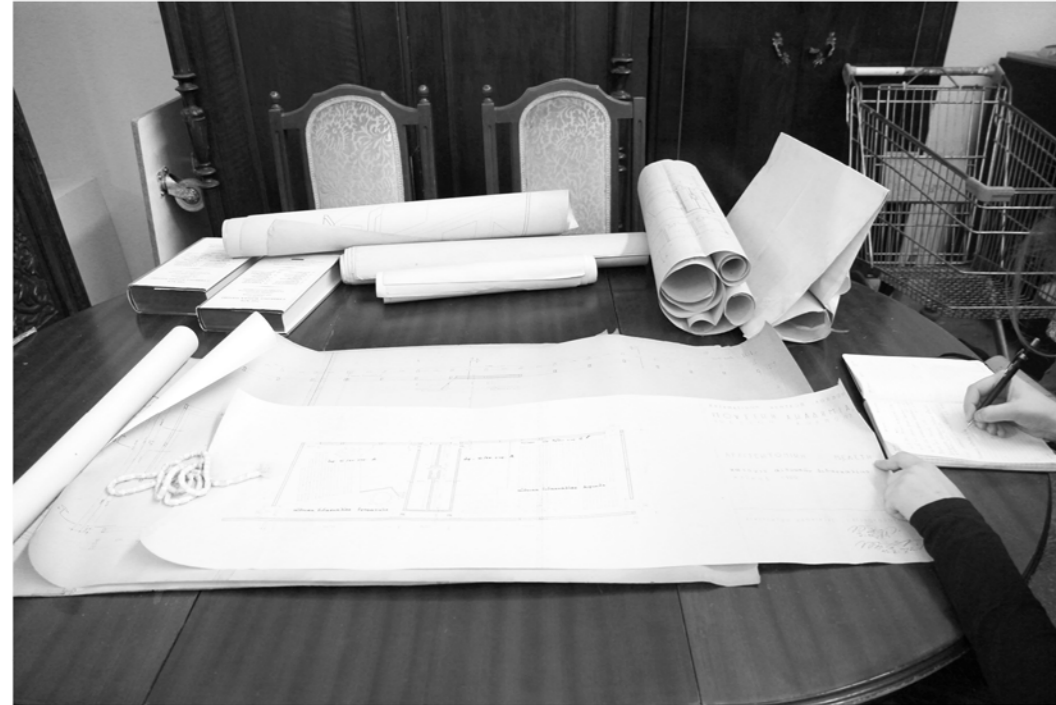
Ghidoni, Matteo. (2011, Winter). *Islands*. San Rocco Magazine [online]. Available at: <https://www.sanrocco.info/magazine/the-even-covering-of-the-field> (Accessed: 01 August 2020)

Ghidoni, Matteo. (2011, Summer). *The even covering of the field*. San Rocco Magazine [online]. Available at: <https://www.sanrocco.info/magazine/the-even-covering-of-the-field> (Accessed: 01 August 2020)

Παράρτημα

Ιστορική εξέλιξη της περιοχής μελέτης

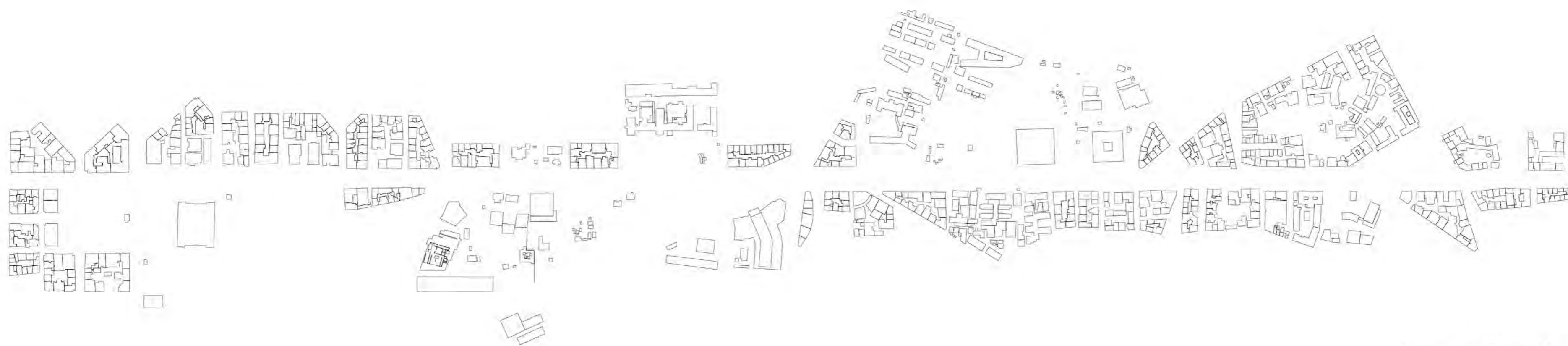

Αναζήτηση σχεδίων και κειμένων από το αρχείο του Ωδείου Αθηνών

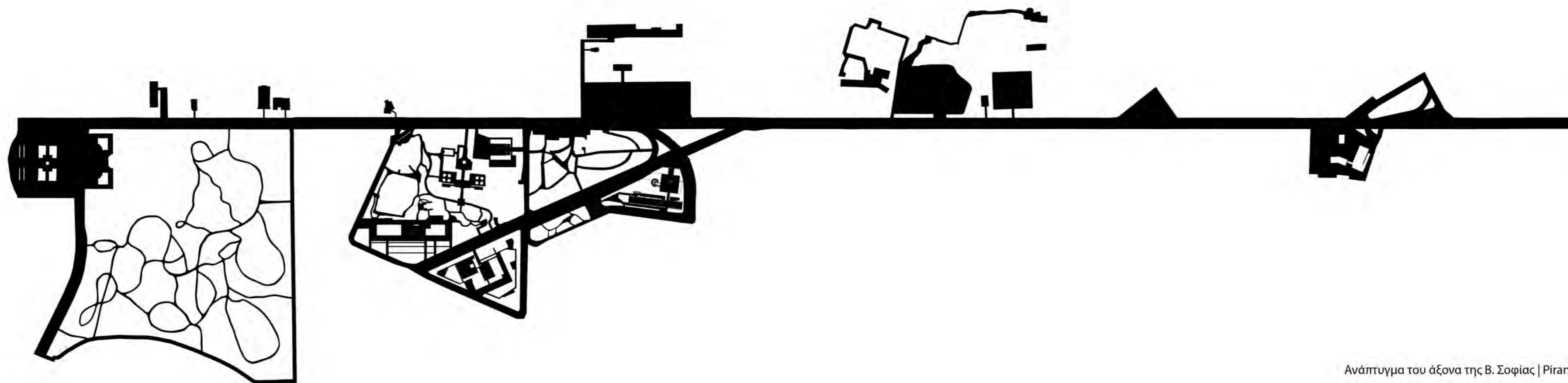
Το 19ο αιώνα, η περιοχή δομείται για πρώτη φορά.

- 1840: ο Κλεάνθης χτίζει για τη Δούκισσα της Πλακεντίας Σοφία το χειμερινό της ανάκτορο, τα 'Ιλίσσια'
- παράλληλα
 - _1841: ιδρύεται η Ριζάρειος Εκκλησιαστική Σχολή, στο σημερινό πάρκο Ριζάρη, από την οποία πήρε και το όνομα του
 - _1849: ακολουθούν ο ιερός ναός του Αγ. Γεωργίου
 - _Και του Αγίου Νικολάου Ρηγίλλης
- 1854: Μετά το θάνατο της Δούκισσας μεγάλη έκταση της περιοχής γίνεται στρατώνες
- 1924: σχεδιάζεται από το Νικολούδη το Σαρόγλειο Μέγαρο, η σημερινή λέσχη αξιωματικών
- 1930: ιδρύεται το Βυζαντινό Μουσείο και στεγάζεται στη βίλα Ιλίσια, η οποία επεκτείνεται για να καλύψει τις ανάγκες του μουσείου
- Ήδη από τα μέσα του 20ου αι. ξεκινούν ενέργειες για τη δημιουργία ενός πολιτιστικού κέντρου για την Αθήνα – οικοδομείται το όραμα ενός Πνευματικού Κέντρου
- 1954: Βασιλικό διάταγμα - η περιοχή που περικλείεται από τις οδούς Β. Σοφίας, Ριζάρη, Β. Κων/νου και Ρηγίλλης καθορίζεται σαν χώρος δημιουργίας του 'Πνευματικού Κέντρου Αθηνών'
- 1957: η περιοχή που ορίζεται ως πολιτιστικό νησί επεκτείνεται. Στο νέο ΡΣΑ επί Καραμανλή προβλέπεται διαδρομή που θα τέμνει το νησί και θα ενώνει τη Β. Σοφίας με τη Β. Κωνσταντίνου
 - _Ανεγείρεται η πολυκατοικία των αξιωματικών
 - _Σταδιακά εκχωρούνται οι στρατιωτικές εκτάσεις σε άλλους φορείς
 - _Ξεκινούν τα σχέδια της Πινακοθήκης, από τους Π. Μυλωνά και Δ. Φατούρο – αρχικά θα χτιζόταν εκεί που είναι σήμερα το πολεμικό

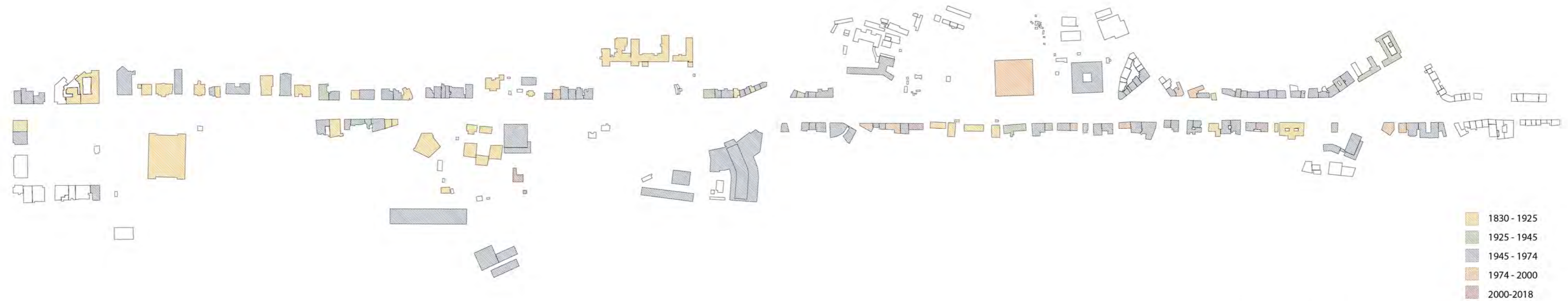
- 1968: επιλέγεται η σημερινή θέση Πινακοθήκης και ολοκληρώνεται το Α' Τμήμα του κτηρίου
 - _Παράλληλα κατασκευάζεται το Χίλτον – πρώτο μεταπολεμικό κτίριο μεγάλης κλίμακας
- 1959: σχεδιάζεται Πνευματικό Κέντρο Αθηνών, Ι. Δεσποτόπουλος
 - _Είναι εκτεταμένο συγκρότημα που περιλαμβάνει στεγασμένο και υπαίθριο Θέατρο, Κτίριο Συναυλιών, Βιβλιοθήκη, Ωδείο, Πλατεία, Μουσικακό Συγκρότημα, Πινακοθήκη, Κτίριο Επιστημονικών Οργανισμών, Κτίριο Μορφωτικών Οργανώσεων, Αίθουσα Εκθέσεων και λοιπούς βοηθητικούς χώρους.
 - _1969: Υλοποιείται μόνο το Ωδείο
- Την ίδια περίοδο οι μικρότεροι ελεύθεροι γύρω χώροι διαμορφώνονται αποσπασματικά
 - _Ο Πλύτας (δήμαρχος εκείνη την περίοδο) μετατρέπει μέσα σε μία νύχτα ένα οικοδομικό τετράγωνο στο σημερινό 'πάρκο' Ναϊάδων
- 1968: υλοποιείται το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών σε σχέδια του Δοξιάδη
- 1975: ολοκληρώνεται το Πολεμικό Μουσείο από το Βαλεντή
- 1976: ολοκληρώνεται το δεύτερο τμήμα της Πινακοθήκης
- 1976: ανοίγει το Ωδείο Αθηνών
- Λόγω της μη υλοποίησης της πρότασης του Δεσποτόπουλου, γίνεται ξανά ο διαγωνισμός για το Πνευματικό Κέντρο
 - _Κερδίζουν οι Διαμαντόπουλος, Βορνε, Χατζημιχάλη και Σαπουντζή
 - _Το νησί ενοποιείται και δίνεται έμφαση στις συνδέσεις στις οδούς Β. Κων/νου και Ριζάρη
 - _Στη συνέχεια η λύση τροποποιείται με την εμπλοκή του Κανδύλη: διατηρούνται οι προηγούμενες προθέσεις και ορίζονται νέα τμήματα δομημένου χώρου στο κέντρο του νησιού
- 1980: κατεδαφίζεται η Πολυκατοικία των αξιωματικών - στα πλαίσια του πολιτιστικού & πνευματικού κέντρου
- δεκαετία του '80: αρχίζει να φθίνει η ιδέα του Πνευματικού Κέντρου - τα επιμέρους τμήματα εξελίσσονται ανεξάρτητα
 - _Το Βυζαντινό Μουσείο επεκτείνεται με το νέο υπόγειο και τη διαμόρφωση υπαίθριων χώρων (Μάνος Περράκης)
 - _Το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης του ιδρύματος Γουλανδρή, σε σχέδια του Ι.Μ. Ρει, ήταν να υλοποιηθεί μεταξύ Σαρόγλειου Μεγάρου και Ωδείου Αθηνών. Όμως, κατά την εκσκαφή αποκαλύπτεται η παλαιότερα του Λυκείου του Αριστοτέλη και ματαιώνεται η ανέγερση του μουσείου.
- 2000: ανοίγει το μετρό του Ευαγγελισμού
- 2001: κατασκευάζεται το POLIS PARK - Ιδιωτικό parking με σύμβαση παραχώρησης
- 2002: ξεκινούν οι διαδικασίες επέκτασης της Πινακοθήκης από τους Γραμματόπουλο και Πανουσάκη
- 2010: διαμορφώνεται το Πάρκο Ριζάρη
- 2013: έργο ήπιας ανάδειξης και διαμόρφωσης αρχαιολογικού χώρου του Λυκείου του Αριστοτέλη
- 2013: ξεκινούν οι εργασίες της Πινακοθήκης που συνεχίζονται μέχρι και σήμερα

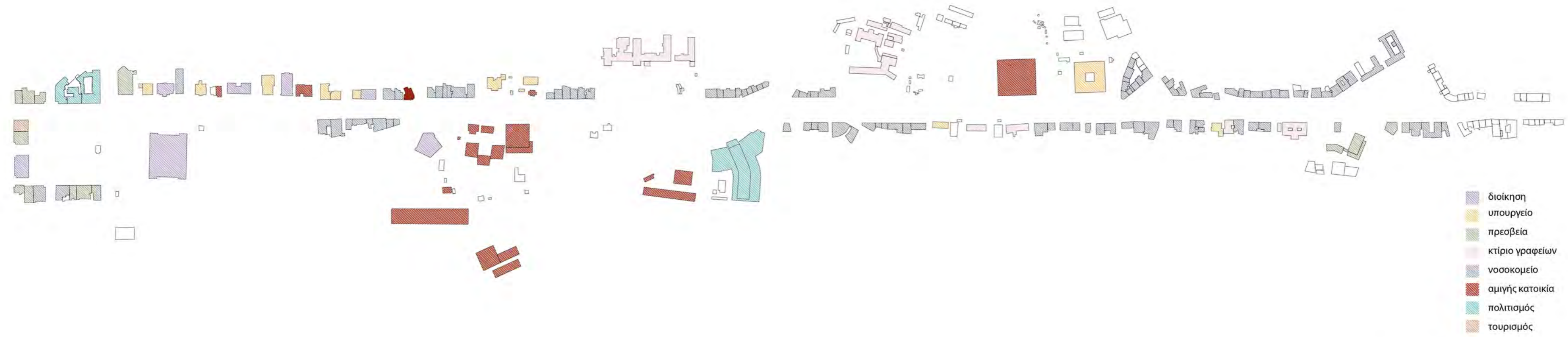
Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Piranesi

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Περίοδος κατασκευής κτιρίων

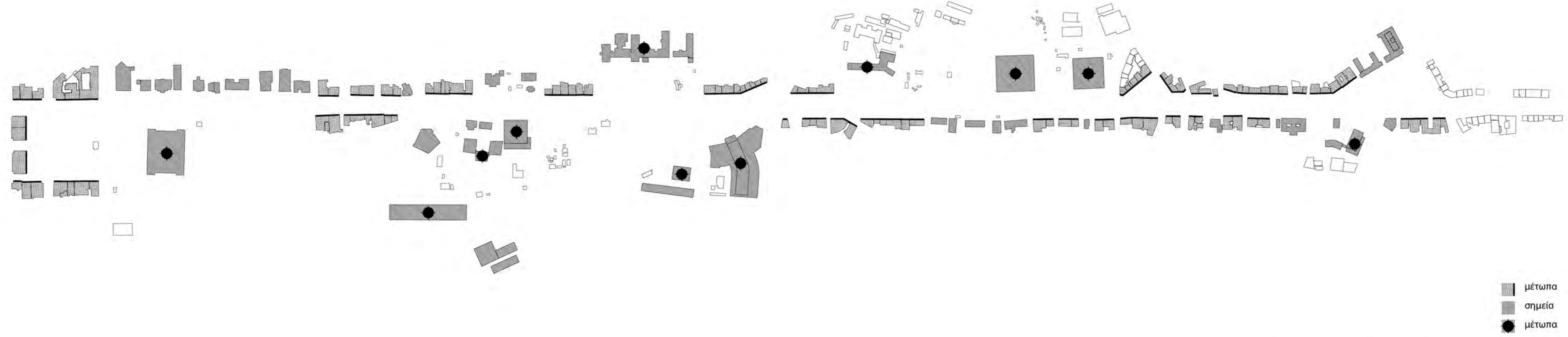

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Χρήσεις κτιρίων

Αναπτύγματα κατά μήκος του άξονα της Β. Σοφίας

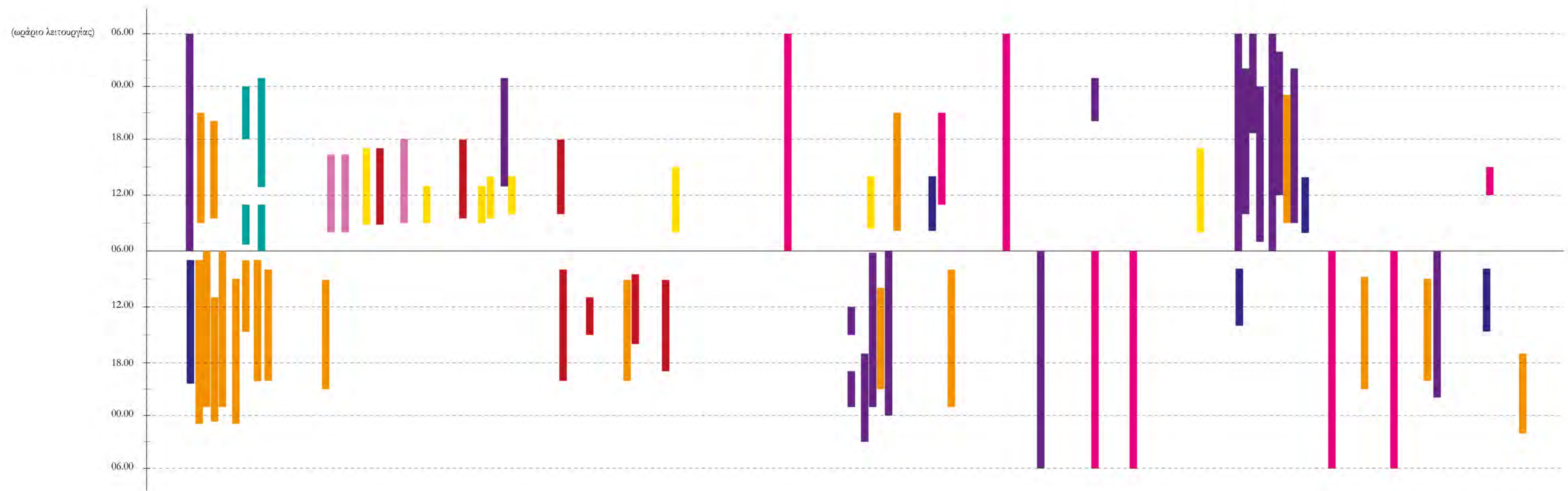

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Χρήσεις κτιρίων

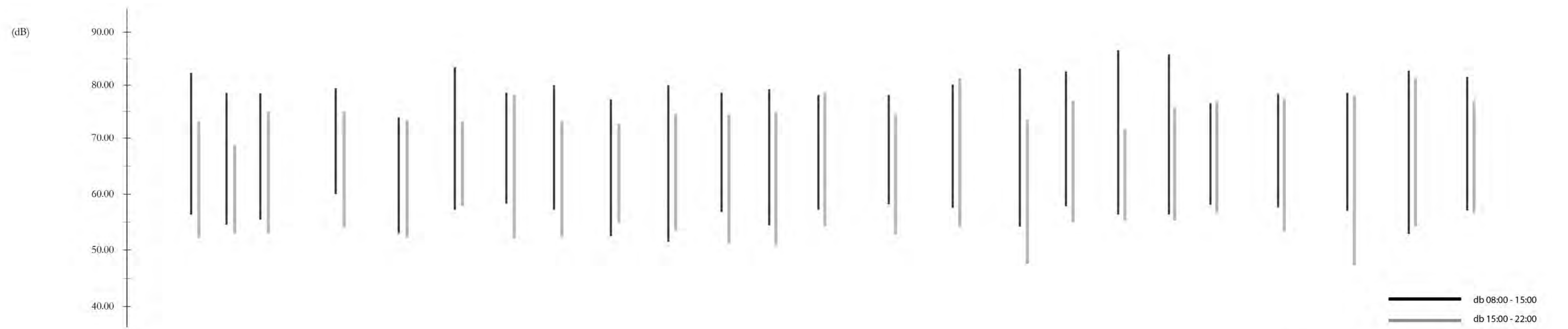

Ανάπτυγμα του άξονα της Β. Σοφίας | Σημεία - Μέτωπα

Διαγράμματα κατά μήκος του άξονα της Β. Σοφίας

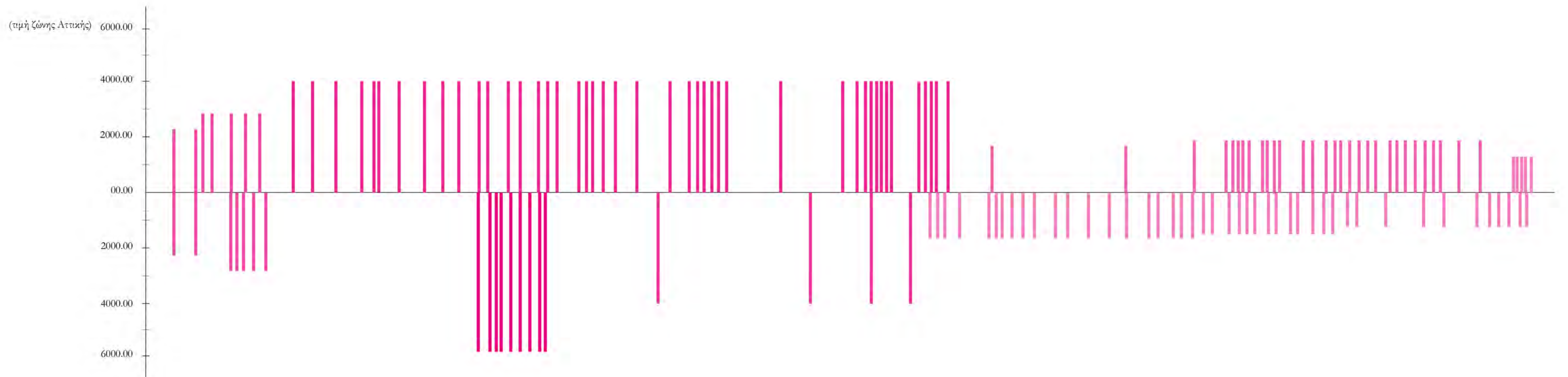
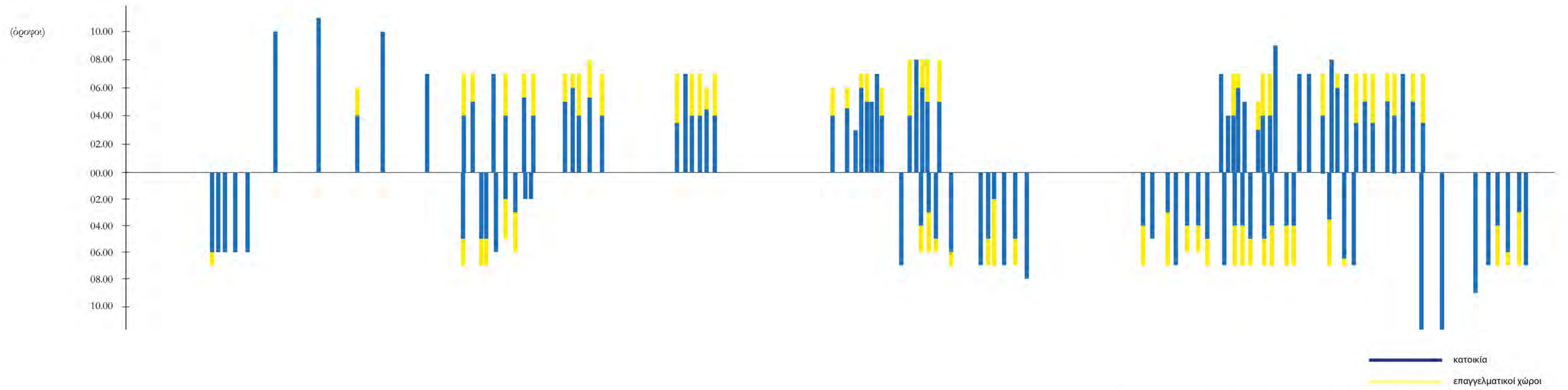

Ωράριο λειτουργίας κτιρίων κατά μήκος του άξονα της Β. Σοφίας

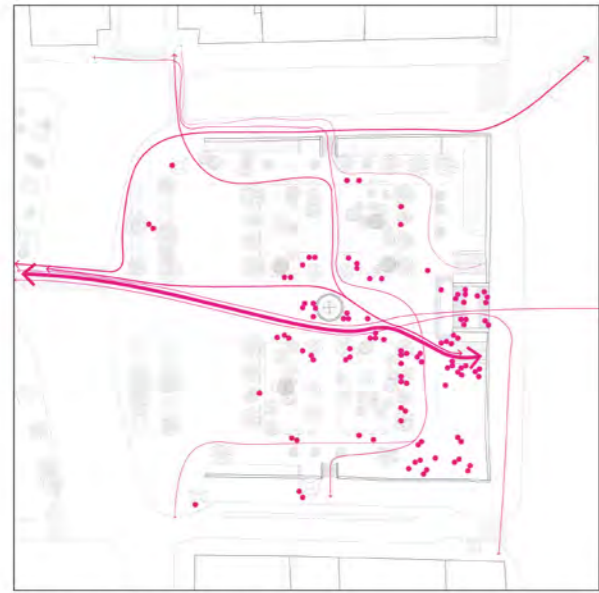

Αυξομείωση ήχου κατά μήκος του άξονα της Β. Σοφίας

Διαγράμματα κατά μήκος του άξονα της Β. Σοφίας

Κινήσεις & Συγκεντρώσεις σε σημεία - κόμβους επί του άξονα της Β. Σοφίας

1. Πλατεία Συντάγματος

2. Πλατεία Βουλής

7. Σταθό Ωδείου Αθηνών

8. Πάρκο Βυζαντινού Μουσείου

3. Διασταύρωση Ρηγίλλης

4. Αρχαιολογικός χώρος Λυκείου Αριστοτέλη

9. Είσοδοι μετρό Μεγάρου Μουσικής

10. Πάρκο Ελευθερίας

5. Πλατεία Βυζαντινού Μουσείου

6. Είσοδοι Πολεμικού Μουσείου

11. Πλατεία Μαβίλλη

12. Δημόσιος χώρος πύργου Αθηνών